

Orman ve Av

Yıl: 2013 / Ocak - Şubat / Sayı:1

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ
TARAFINDAN İKİ AYDA BİR YAYIMLANIR.

Yıl: 2013 | Ocak - Şubat | Sayı: 1 | Cilt: 90 |
ISSN 1302-040X

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ ADINA
SAHİBİ

GENEL BAŞKAN
Fevzi KALELİ

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Nihat ÖZ

EDİTÖR

Prof. Dr. Sezgin ÖZDEN
ozden@karatekin.edu.tr

YAYIN KURULU

Prof. Dr. İsmet DAŞDEMİR
Prof. Dr. Oktay YILDIZ
Yrd. Doç. Dr. Cihan ERDÖNMEZ
Yrd. Doç. Dr. Nimet VELİOĞLU
Dr. Metin KARADAĞ
Dr. Ufuk COŞGUN
Dr. Erdal ÖZÜDOĞRU
Hüseyin AYTAÇ
İlhan TAŞ
Hülya KILIÇ
Yasemen BİLGİLİ
Bilgilendirmek amacıyla üyelerimize
ücretsiz dağıtılır.

YÖNETİM YERİ:

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ
TUNA CAD. NO: 5 06410 KIZILAY/ANKARA

TEL-FAKS

0312 433 84 13

www.ormancilardernegi.org

ormancilarder@ttmail.com
bilgi@ormancilardernegi.org

BASKI

DÖNMEZ OFSET

GRAFİK TASARIM

Güngör GENÇ

KAPAK FOTOĞRAFLARI

Ahmet DEMİRTAŞ

Editörden

Prof. Dr. Sezgin ÖZDEN

Geçtiğimiz günlerde Dünya Ormancılık Günü nedeniyle Genel Merkezimizde ve Şubelerimizde kutlamalar etkinlikler yapıldı. Bu yıl ilk defa Birleşmiş Milletlerin aldığı kararla ormancılık günü tüm dünyada kutlanmaya başlandı. Bu vesileyle; benim de katıldığım, 17-21 Mart tarihlerinde Cezayir’de Akdeniz Orman Haftası etkinlikleri çerçevesinde Dünya Ormancılık Günü kutlaması da yapıldı.

Peki, neyi kutluyoruz? Neden kutluyoruz. Örneğin; bazı çalışmalara göre Anadolu ormanlarının yarısı tarih boyunca yok edildi. Dünya ormanlarının büyük bölümü Sanayi Devriminden sonra yok edildi. Kapitalist ekonomik sistem için ormanlar da dahil tüm doğal kaynaklar birer metadır. Meta değeri olmayan varlıklar onların ilgi sahasına girmez. Hâlbuki biz ormancılara göre ormanlar sadece mal üreten doğal kaynaklar değildir. Aynı zamanda hizmet de üretir bundan daha da öte ormanların parayla ifade edilemeyen ya da parayla ifade edilmesi güç fonksiyonları vardır. Bu fonksiyonlar sadece ormanın sahibine değil tüm insanlığa fayda sağlarlar. Bu fonksiyonların neler olduğu hepinizin malumu. İşte, bunu bilenlerle, bilmeyenler (ya da bilip de göz ardı edenler) arasındaki çatışmanın temelinde bu yatar.

‘Bilmeyenlere’ göre orman yok edilip köprü yapmak, yol yapmak, bina yapmak, maden işletmek, baraj yapmak, termik santral yapmak makuldür. Çünkü toplumun refahını arttırdıklarını düşünürler. ‘Bilenler’ ise; *toplumun refahı doğaya rağmen yükseltilemez. Doğa ve doğal kaynaklar yok edilerek toplumsal refah sağlanamaz. Sağlanıyor gibi görünse de sürdürülebilir değildir*; derler. Yani olaya hangi gözlükten baktığınız önemlidir. Kapitalist gözlük dünyayı son 250 yılda yaşanmaz hale getirdi. Önümüzdeki 250 yılda dünyayı tekrar yaşanır hale getirmek için gözlüğü değiştirmek gerekir. Ne dersiniz? Tüm meslektaşlarımın ve yer kürenin Dünya Ormancılık Günü’nü kutlarım.

İçindekiler

Editörden	1
Başyazı	2
Görmezlikten Geline ‘Burur Teras Devriminin’ Öyküsü	4
Prof. Dr. Avni Yücel ERYILMAZ ile Söyleşi	6
Orman İçinde Otlama Yönetmeliği	15
Türkiye Ormancılar Derneği Batı Akdeniz Şubesi 1. Olağan Genel Kurulu	24
AOÇ Üzerine bir Değerlendirme	25
Servi Boylum Al Yazmalım	26
Bir Ormancının Günlüğünden:	
Bir uzun yol	33
Doğa ve Kültür: Kafa da kafa ha!	39
Karakum Çölü Ağaç ve Gırımsı Ağaçları	41
Bozayı	45
Yitirdiklerimiz	49

Fotoğraf: Süleyman ALKAN

Başyazı

Dünya nüfusunun artması, teknolojik gelişmeler ormansızlaşmayı hızlandırmaktadır. Bunun sonucu olarak doğal denge bozulmakta, kuraklık artmakta ve iklim değişikliklerinin oluşması ile yaşamsal sorunlar gündeme gelmektedir.

Günümüzde ormanlar, odun üretiminden daha çok temiz su ve hava üretmesi, iklimi yumuşatması, içerdiği biyolojik çeşitliliği ile sağlık sektörüne önemli katkı vermesi vb. fonksiyonları nedenleriyle korunup geliştirilmeleri gereken doğal kaynak değeridir.

Ancak ülkemizde, Anayasal güvencelere ve ormanların korunması yönündeki sözleşmelere rağmen, ormanların azalmasının önemli bir bölümü yasal düzenlemelerden kaynaklanmaktadır.

2/B'yi çözeceğiz söylemleriyle kamuoyu yanıltılmakta, çözüm ortaya konulamamaktadır. Son olarak çıkarılan 6292 sayılı yasa da sorunu çözmek yerine yeni sorunlar yaratmaktadır. Ayrıca bu yasa Anayasa'nın 170. maddesine açıkça aykırıdır.

Son yıllarda çıkarılan Maden Yasası, akarsuların ticarileştirilmesi ve HES'lerin yoğunlaştırılması,

Tabiatı Koruma ve Biyolojik Çeşitlilik Yasası ile SİT'lerin, korunan alanların (Milli Park vb.), orman alanlarının rant yerleri haline getirilmesi yeni 2/B'ler yaratacaktır. Tüm akarsu havzaları, SİT alanları, korunan alanlar, ormanlar bu yasal düzenlemelerin zararlarından etkilenecektir.

Orman ve Su İşleri Bakanı Sayın Veysel EROĞLU "Dünyanın en çok ağaçlandırma yapan ülkesiyiz" söylemleri ile kamuoyunu yanıltmaktadır. Bakanlığının yayımladığı 5 yıllık programa göre, beş yılda 116 bin hektar (yılda ortalama 20 bin hektar) ağaçlandırma öngörülmüştür. Ancak

Sayın Bakan, ormancılık etiği ile bağdaşmayan gerçek dışı "rehabilitasyon" rakamlarıyla 501 bin hektar ağaçlandırma gerçekleştirildiğini bile ifade edebilmektedir. Bu söylemlerin arkasında orman tahribinin gizlenmeye çalışıldığı görülmektedir. Ormanların sorunlarının tartışılması gerekirken, pembe tablolar çizmek ormanların sorunlarını daha da artıracaktır. Bu şekilde uluslararası ormancılık örgütlerini yanıltmak, ülkemizin orman varlığını artırmayacak, sorunlar yok olmayacaktır.

Bu nedenle;

- Anayasamızın 169 ve 170. maddelerine aykırı düzenlemeler yapılarak ormanların sınırları daraltılmamalı, orman köylülerinin yasal hakları yok sayılmamalı, bakanlık desteği azaltılmamalıdır.
- Cumhuriyet tarihinde ilk kez denilerek, geçmişteki başarılı çalışmalar gölgelenmemelidir (örneğin: 1988 yılında 119 bin hektar ağaçlandırma yapılmış ve 650 milyon fidan dikilmiştir).
- Kamuda çalışanlara siyasi baskı uygulanmamalı, görevlendirmelerde liyakat, deneyim, bilgi ve beceri vb. hususlar dikkate alınmalıdır.
- Hidroelektrik (HES) santrallerinin yapımı gözden geçirilmeli, çevre halkının yaşam ve su hakkı yok edilmemelidir.
- Korunan alanlar ve orman alanları rant yerleri olarak görülmemeli ve yok edilmemelidir.
- Karar süreçlerinde akademik kuruluşlar, ormancılık meslek örgütleri ve ilgili sivil toplum örgütleri dışlanmamalıdır.
- Maden Yasası kapsamına alınan taş ocakları vb. faaliyetlere verimli ormanlarda izin verilmemelidir.
- Ormanların tahribine neden olacak yasal düzenlemelerin yapılmasından vazgeçilmelidir.

Ormanlar ve ormancılığımızda meydana gelen olumsuz gelişmeler ve büyüyen sorunların

gölgesinde yeni bir "Dünya Ormancılık Günü" ve haftası kutlamaları yapılmıştır. Türkiye Ormancılar Derneği olarak tüm üyelerinin bu olumsuzluklara karşı olan mücadelelerinin devam edeceği bilinciyle 21 Mart 2013 "Dünya Ormancılık Günü"nü kutlarız.

18-24 Mart 2013 Dünya Ormancılık Haftası Etkinlikleri

- 1- 18 Mart Saat 10.00 "Basın Açıklaması" (TOD Toplantı Salonu)
- 2- 18 Mart Saat 18.00 "Orman Köylülerinin Kalkındırılması Konusunun Dünden Bugüne Değerlendirilmesi " Cafer YÜKSEL – ORKOOP Genel Başkanı (TOD Toplantı Salonu)
- 3- 19 Mart Saat 18.00 "2/B Yasası Olarak Bilinen 6292 Sayılı Yasanın İrdelenmesi" Ferruh ATBAŞOĞLU Yargıtay 20. Hukuk Dairesi Onursal Başkanı (TOD Toplantı Salonu)
- 4- 20 Mart Saat 10.30 Ormancı Meslek Örgütleri Olarak Sn. Şükrü DURMUŞ Başkanlığındaki Heyet İle Anıtkabir'e Çelenk Konulması
- 5- 20 Mart Saat 10.00-17.00 arası Sokak Sanatçıları Canlı Heykel Gösterisi
- 6- 21 Mart Saat 18.00 "YARDOP-Yanan Ormanların Rehabilitasyonu ve Yangına Dayanıklı Ormanlar Tesisi Projesi Konulu Söyleşi " Prof.Dr. Tuncay NEYİŞÇİ (TOD Toplantı Salonu)

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ YÖNETİM KURULU

Görmezlikten Geline 'Buror Teras Devriminin' Öyküsü

Hüseyin VARDAR
Orman Yüksek Mühendisi
tibetli16@hotmail.com

Günümüz ormancılığında kimin ne yaptığının anlaşılamadığı, neyin gerekli veya gereksiz olduğunun birbirine karıştığı, reklam ve içi boş sloganlarla halkı kandırma yarışına girildiği, at izinin it izine karıştığı bir dönemde Bursa'da biz 2009 yılında sessiz bir ağaçlandırma devrimini gerçekleştirdik.

Ama nedense bunca yalan ve içi boş kandırmaca slogan furiasının yaşandığı bir dönemde bu devrim görmezlikten gelindi. Üstü örtüldü. Adı anılmadı. Ancak bugün Türkiye'nin her tarafında bu yöntem kullanılmaktadır. Ağaçlandırma ve erozyon kontrol bu yöntem sayesinde yeniden yazıldı. Bu devrim sayesinde bugüne kadar ağaçlandırılmayan eğimli araziler ağaçlandırılmaya, erozyon ve sel kontrolü çalışmaları çok kolaylıkla yapılmaya başlandı. Ama nedense ceviz kabuğunu dolduramayan çalışmaları çok büyük çalışmalar gibi tanıtılarak Türkiye'yi ve hatta Dünya'yı ayağa kaldıran orman teşkilatının slogancı yetkilileri bu devrimi fark edemediler. Onlar gözleri olduğu halde göremediler veya görmek istemediler. Kulakları olduğu halde duymadılar veya duymak istemediler. Dilleri olduğu halde konuşmadılar. Ama neden? Nedeni çok basittir. Bu devrimi yaratan, yöntemi geliştiren insanlar bunlardan değildi. Çünkü bunlar gerçekte, kendileri gibi yaşamayan, kendileri gibi düşünmeyen, kendilerinden görmedikleri insanların yaptıkları yenilikleri bile kabullenme erdeminden yoksundurlar.

2009 yılının Ekim ayı idi. Ben 40 yıl emek verdiğim mesleğimin son yıllarında Bursa'da Orman Bölge Müdürlüğü Silvikültür Şubesinde çalışmaktaydım. Silvikültür şubesinde çok iyi bir kadro vardı ve çok güzel çalışmalar gerçekleştiriyorduk. Bursa'da Silvikültür Şube Müdürlüğü teknik ekibi olarak, dozerin çalışmadığı eğimli arazilerde işçi ile yapılan teraslardan bir türlü verim alamadığımızdan bu terasları nasıl daha iyi yapabiliriz arayışına girdik. Çok denemeler yaptık. Dozerle teras yapmayı denedik olmadı. Küçük dozerle denedik olmadı. Büyük ekskavatörler ile denedik olmadı. Bu arayışlarımız devam ederken Bursa kent ormanında peyzaj işlerinde çalışan 110 cm palet genişliğinde ve 2 ton ağırlığında olan mini ekskavatörü görünce onunla denemek istedik. Mini ekskavatörü 4 Ekim 2009 tarihinde

kamyonetle Yalova Armutlu'daki % 70-80 eğimli olan yangın sahasına götürerek orada denemeler yaptık.

Mini ekskavatör ile teras yapma denemeleri sonucunda teras yapım tekniğini Silvikültür Şube Müdürü Recai Şenel ile birlikte belirledik. Teras yapımı istediğimiz gibi oluyordu ama yaptığımız iş-zaman analizlerinde, iş çok yavaş yürüyordu. Makine sahibi Yakup Boz, bu şekilde yapılan terasın kilometresini ancak 5000 liraya yaparsam kurtarır dedi. Bundan aşağı çalışmam dedi. Bunun üzerine orada bulunan herkes bu işin olamayacağı konusunda fikir birliğine vardılar. Ben ve Recai Şenel bu işin olabileceğine inanmıştık ama oradakileri ikna edemiyorduk. Recai Şenel makine sahibi Yakup Boz'u kenara çekerek şöyle dedi: *'Yakup, şu anda tarihi bir anı yaşıyoruz ve sen de bu tarihi ana şahitsin. Ben inanıyorum ki bugün biz bir ağaçlandırma devrimi yaratıyoruz ve bu devrime ilk keşeyi vuran kişi de sen olacaksın. Şu an iş yavaş gibi yürüyorsa da ben bu işin daha hızlanacağına, yaptıkça pratiklik kazanılacağına inanıyorum. Bu tarihi ana şahit olan kişi olan sen, para kazanma işini bir tarafa iterek kilometresi 2000 liraya en azından 10-15 km teras yap. Bu işi yaptıkça bu fiyattan bile zarar etmeyeceğini göreceksin.'* Bu konuşma üzerine Yakup Boz, km'si 2000 liradan 10-15 km teras yapmayı kabul etti.

Mini ekskavatörle 10-15 km. teras yapmayı zorlanarak kabul eden Yakup, 50 km teras yaptı ve arazi bittikten sonra yeni iş istemeye başladı. Çünkü operatörler yaptıkça pratiklik kazanmış ve her geçen gün işi hızlandırmışlardı. Km'si 2000 liraya bile iyi para kazanıyorlardı. Armutlu'da yapılan terasların başarısı görülünce 2009 yılının Kasım ayında Bursa'nın Gemlik, Gürsu ve Osmangazi ilçelerinde de bazı eğimli alanlarda

başka yeni yüklenicilere bu teraslar yaptırıldı. Her geçen gün yeni verilen işlerde fiyatlar düşüyordu. Fiyatlar önce 1500 ve sonra 1000 liraya kadar düştü. Hatta Orhangazi’de bu iş için ihale açıldı ve km fiyatı 700 liraya kadar düştü.

Artık içimiz rahattı. Bu iş istediğimiz gibi sonuçlanmıştı. Bu teras yöntemi işçi ile yapılan terastan bile daha ucuza yaptırılabilirdi. İşçi ile 30-35 cm. olarak hedeflenen teras derinliğinden çok daha derin toprak işleme yapılan (60-80 cm.) bu çalışma, kurak mıntika ağaçlandırmalarında ve erozyon kontrol çalışmalarında başarı oranını oldukça yükseltecekti. Yine önceki yapılan ağaçlandırmalarda mevcut bitki örtüsü tamamen temizleniyor iken, mini ekskavator ile yapılan teraslar arasındaki mevcut bitki örtüsüne dokunulmamaktaydı. Böylelikle doğal denge ve ekosistem korunmaktaydı.

Yaptığımız bu çalışmayı çeşitli vesileler ile Orman Genel Müdürlüğü’ne sunmaya, tanıtmaya çalıştıkça bu yöntem Genel Müdürlük yetkililerince basit bir şeymiş gibi görmemezlikten gelindi veya çalışmanın teknik değeri algılanamadı. Biz bu yöntemin adını BURSA ORMAN TERAS koyduk. Daha sonra kısaltma yaparak BUROR TERAS dedik. Ama BUROR Terası Genel Müdürlük bir türlü benimsemiyordu. BUROR Teras çalışmaları Bursa’da birçok yerde hızla devam ediyordu. Ama Genel Müdürlük tarafından ilgi duyulmaması bizde tereddüt yaratıyordu. Bu tereddüt ta ki Ağaçlandırma Genel Müdürü’nün Bursa’ya gelişine kadar sürdü. Ağaçlandırma Genel Müdürü Hanefi Avcı 2009 yılı Aralık ayında bir hafta sonu Bursa’ya geldiğinde Bursa Orman Bölge Müdürü Ali Girgin ona böyle bir çalışmamız olduğundan bahsetmiş ve BUROR Teras çalışmalarından bir kaçını göstermişti. Hanefi Avcı çalışmaları görünce çok beğenmiş, çok heyecanlanmış ve Ankara’ya vardikten 2 gün sonra bütün Genel Müdür Yardımcıları, Daire Başkanları ve ilgili Şube Müdürlerini bu çalışmaları yerinde incelemeleri için Bursa’ya göndermişti. Bir ay sonra da BUROR Teras ile ilgili pozlar AGM tarafından geliştirilerek ağaçlandırma birim fiyat cetvellerine konmuştur.

Ağaçlandırma Genel Müdürü’nün bu işin önemini kavraması ve hemen birim fiyatların çıkartılması bizi tamamen rahatlatmış ve çalışmalara büyük destek oldu. Artık Bursa’nın her tarafında önceden ağaçlandırılmayan eğimli arazilerde BUROR

Teras ile ağaçlandırma çalışmaları yapılabilirdi. Bir yıl geçmeden bu yöntem bütün Türkiye’ye yayıldı. Artık Anadolu’nun her yerinde ağaçlandırma, erozyon kontrol ve sel kontrol çalışmalarında BUROR Teras kullanılmaya başlandı. Ama Orman Genel Müdürlüğü BUROR Terası hala göremiyordu veya görmezlikten geliyordu. Türkiye’de on binlerce hektar eğimli ve sarp arazide BUROR Teraslar bir nakış gibi sahaları işliyorken Orman Genel Müdürlüğü bu Türk ormancısının belki de ormancılığa kazandırdığı tek yöntemi hala görmezlikten geliyordu. Dışın kovuğunu doldurmayacak işler için yaygara yapıp, sloganlar üretip dünyayı ayağa kaldıran Genel Müdürlük BUROR Terası hiç ağzına bile almadı. Bununla da yetinmeyerek BUROR Terası gölgeleyecek, kamufle edecek gayretler içine bile girdiler. Mini ekskavator kullanılarak BUROR Teras yöntemi tüm Türkiye’de uygulanmaya başladıktan bir yıl sonra değişik makinelerle yapılan bazı benzer arazi hazırlığı çalışmalarından fazlaca söz ederlerken, tüm Türkiye tarafından uygulanan tek yöntem olan BUROR Teras yönteminden hala bahsedemiyorlardı. Oysaki biz çalışanlar olarak yapılanları ülke yararına ve meslek adına OGM’nin çatısı altında gerçekleştiriyoorduk.

İşte bu yazıyı yazmaya beni iten neden de buydu. Zoruma gidiyordu. Bunlar lafla bile olsa hak edenin hakkını vermiyordu. Kendilerinden görmedikleri kişiler ne kadar iyi iş yaparlarsa yapsınlar ve hatta BUROR Teras gibi devrim yaratan bir yöntem de geliştirseler onları görmüyorlardı. Fidan dikilecek 1 m² alanı bile olmayan okul, cami veya başka bir kamusal alanın bahçesine ağaçlandırma yapılıyor gibi lanse edilen göstermelik faaliyetler, yolların kenarlarına göstermelik dikilen fidanlar, köylüye verilen göstermelik birkaç inek, Türkiye’de yanan alan miktarından daha fazla alandaki ağaçların kesilmesine neden olan YARDOP, Genel Müdürlükçe daha yeni kullanılmaya başlanan ama bundan 15 yıl önce küçük nakliye firmalarının bile kullandığı araç takip sistemi propaganda ve sloganlarla yere göğe sığdırılmaz iken bütün Türkiye’nin atıl duran dağlarını nakış gibi işleyen Türk ormancısının geliştirdiği BUROR Terası neden hiç göremediler. Nedeni çok basit, onu geliştiren kişileri kendilerinden görmediler. Çünkü onları yapılan güzel işler ilgilendirmiyor. Onlar, kendileri ve kendilerinden gördükleri kişileri nasıl onurlandıracakları ve besleyecekleri hesapları içindedirler.

Kendilerinden görmedikleri kişiler tarafından yapılan BUROR Teras gibi iyi işler söz konusu olunca; bunların kulakları vardır duymaz, gözleri vardır görmez, ağızları vardır konuşmaz. Oysa bizim her çabamız ülkemiz, mesleğimiz ve meslektaşlarımız içindir. Gerisi teferruattır.

Prof. Dr. Avni Yücel ERYILMAZ ile Söyleşi

Prof. Dr. Sezgin ÖZDEN

Sayın Hocam, öncelikle Orman ve Av Dergisi için yaptığımız bu röportajı kabul edip bize zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederiz. Başlangıç olarak bize çocukluk ve gençlik yıllarınızdan söz eder misiniz? Orman Fakültesine kadar olan yaşam serüveninizi nasıl özetlersiniz?

Orman ve Av Yayın Kurulu olarak benden böyle bir röportaj istediğiniz için öncelikle ben sizlere teşekkür ederek sorularınızı yanıtlamaya geçmek isterim. İlkokulu rahmetli babamın okul müdürü olarak görev yaptığı Balıkesir'in merkez ilçeye bağlı Şamlı Nahiyesinde bitirdim. Ortaokul ve lise öğrenimimi de Balıkesir Lisesinde tamamladım. Sistemli çalışma alışkanlığım nedeniyle ortaokulda iftihar, takdir, teşekkür alarak liseye geçtim ve yıl kaybetmeden de liseden mezun oldum. Liseden sonra o zaman doktor yüzbaşı olan rahmetli amcamın kıyafet ve omuzlarındaki yıldızların etkisinden olacak subay olmak için aileme çok ısrar ettiğimi hatırlıyorum. Ailemin verdiği onay üzerine Hava Harp Okuluna başvurdum. Ancak o sene sivil liselerden Hava Harp Okuluna öğrenci alınmamasına karar verildiği için bu isteğim gerçekleşemedi. Dolayısı ile o sene üniversite sınavlarını kaçırdım. İzleyen sene Hava Harp Okuluna davet edildim ancak bir çok üniversitenin giriş sınavını kazandığım ve onlardan birisini tercih etmeye karar verdiğim için davete olumlu yanıt vermedim.

Orman Fakültesine hangi faktörlerin etkisi altında yöneldiniz?

Üniversiteye hazırlık yaparak geçirdiğim o sene içerisinde girdiğim üniversite sınavlarında başarılı bir performans sergiledim diyebilirim. O dönemde her üniversite kendi sınavlarını yaparak öğrencilerini seçiyordu ve ben başarılı olduğumu söyleyebilirim. Şöyle ki; Balıkesir Necati Bey Eğitim Enstitüsü, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi (hafızam yanıltmıyorsa ilk elli içerisinde), İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi giriş hakkını kazandığım enstitü ve fakülteler arasındaydı.

Sınav sonuçlarını beklerken, sınavı daha önce yapılmış olan Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsünde kayıt süresi bitmek üzere olduğu ve diğer üniversitelerden nasıl bir sonuç geleceğini bilmediğim için enstitüye kaydoldum. Enstitüde öğretimin başlamasından on beş gün geçmişti ki diğer sonuçlar da adresime geldi. Kendisi de öğretmen olduğu için rahmetli babam Necatibey Eğitim Enstitüsünde okuyup öğretmen olmamda

ısrar ediyordu. Benim ısrarım ve rahmetli annemin de destek vermesi üzerine İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesine kayıt yaptırmam aile ortamında kabul gördü ve ben kayıt yaptırmak için İstanbul'a gittim.

O dönemde okuduğum romanlar arasında Kerime Nadir'in Aşk Hasreti adlı romanındaki ormancılık ve orman mühendisinin uğraşlarından, mesleğinin büro ve uygulama hareketliliğinden vb. etkilenmiş olacağım ki İktisat Fakültesi yerine Orman fakültesine kaydımı yaptırdım. Böyle bir karar vermemde Orman Fakültesinin burs kontenjanına girmiş olmamın etkisi, benden küçük üç kardeşimin daha bulunması, öğretmen olan babamın kardeşlerime daha rahat öğretim olanağı sağlaması vb. düşünceler çok önemli bir ağırlığa sahipti.

Fakültede nasıl bir öğrencilik geçirdiniz?

Biliyorsunuz Orman Fakültesi öğrencileri birinci sınıfta İstanbul Üniversitesinin Laleli'deki binasında öğrenim görürlerdi. Burada fizik, kimya, biyoloji, matematik, yabancı dil, jeoloji dersleri dönemin yerli ve yabancı kökenli önemli öğretim üyeleri tarafından verilmekteydi. Bir üst sınıfa geçebilmek de ancak bütün derslerden başarılı olunması ile mümkün oluyor ve başarısızlık halinde bir yarıyıl kaybediliyordu. Çok şükür fire vermedim ve Bahçeköy'de bulunan Orman Fakültesine devam etme hakkını kazandım.

Bahçeköy'de üç senem geçti. Bu süre içerisinde staj kolu başkanı olarak fakülte öğrenci cemiyetinde görev yaptım. Fakültedeki son senemde Öğrenci Cemiyeti Başkanlığı için önemli bir destekle ortaya çıktım/çıkarıldım. Ancak son anda başkan yardımcısı olarak belirlediğim arkadaşımın yerine bana bir başka ismin listeye alınmasına yönelik dayatma yapılması nedeniyle ben de seçime girmekten vazgeçtim. Bahçeköy'de geçirdiğim üç sene içerisinde sosyal ortamlardan uzak kalmamak için sinema ve tiyatroya gitmeye, özellikle Şan Sinemasındaki Türk Sanat Müziği Konserlerine gitmeyi alışkanlık düzeyine getirmeye çalıştım diyebilirim.

Sınavlara nasıl hazırlanırdınız? O yıllara ilişkin

zihninizde en çok iz bırakan konular nelerdir?

Derslere girmeme eğilimindeki bir öğrenci olmam nedeniyle sınav dönemi öncesinde yaklaşık iki hafta ve sınavlar süresince de sadece derslerime yoğunlaştırdım. Bu şekilde sistemli ders çalışmaya başlamam benim için yeterli oldu ve ben derslerden başarısızlık yaşamadım.

Bu durumun sadece bir istisnası bulunmaktadır. O da son sınıfta kaybettiğim bir sömestredir. Bunun nasıl olduğuna değinmek gerekirse; dersin hocası Prof. Dr. Gafur Acatay'ın "Orman Koruma Dersi" sınav kâğıtlarını yurt dışından yeni dönmüş olan sayın Dr. Refik Baş'a okutması sonucunda başarısız kaldım. İddialı bir söylem gibi algılanabilir ama bu durum bir abartı değildir. Çünkü aynı kürsüdeki diğer hocalarımızla yaptığımız değerlendirmelerde geçecek not almam gerektiğini, kendileri okumuş olsaydı kesinlikle başarılı olacağımı belirtmelerine dayanarak ifade etmekteyim. Bu ders ve son sınav olarak girmem gerekirken sınavına girmedığım (çocukluk işte) "Toprak Koruma" dersi bana yarım sömestre kaybettirdi ve ben 1966 Haziran mezunu yerin 1967 Şubat mezunu oldum.

İlginç bulduğum için değinmem gereken bir başka örnek ise Prof. Dr. Abdülkadir Kalıpsız hocamızın dersinde yaşadığım durumdur. O dönemde kimi derslerin sınavı sözlü olarak yapılmaktaydı. İşte böyle bir sözlü sınav için ben odaya girip rulo halindeki soruların arasından bir tane seçip yerime oturdüğümde tahtada bir abi (12 yıllık) bulunmaktaydı. Uzun bir süre sabretmiş olmalı ki hocamız bu abiyi kovdu. İkinci abi (8-10 yıllık) tahtaya geçti ve tahtada yazılı hayli uzun olan formüle bakmaya başladı. Kendisinde problem çözümüne yönelik hiçbir hareket olmayınca Kalıpsız hocamız onu da kovdu. Sırada olduğum için ben tahtanın önüne geçtim ve formülde bulunan (-) işaretini (+)'ya çevirdim. Hocamız resmen beni de kovdu ve sınıftan çıktım. Çok kısa bir süre içerisinde üç öğrencinin nerede ise arka arkaya sınıftan çıkması dışarıda bekleyen öğrenci arkadaşları şaşırtmış ve moral olarak olumsuz etkilemişti. Sınav öncesi birçok arkadaşımın problem çözümüne yardımcı olduğum için en çok da benim kovulmama şaşırmışlardı. Fakat sonuçlar ilan edildiğinde ben tam not almıştım.

Akademik kariyeri seçtikten sonraki bir karşılaşmamızda sayın Prof. Dr. Abdülkadir Kalıpsız hocamıza bu sınav olayını anlattığımda bana söylediği "Formülde bilinçli olarak yapılmış

bir matematik işareti yanlışlığını görüp düzelten bir öğrenci verilen değerleri formüldeki yerine koyup problemi zaten çözecekti. Seninle niye vakit yitirecektim” olmuştu.

Öyle anlaşıyor ki oldukça renkli ve aktif bir öğrencilik yaşamınız olmuş.

Evet, cemiyet olarak görev yaptığımız üç yıl içerisinde her sene fakülte kantininde tanışma çayları ve de değişik mekânlarda yeşil gece düzenledik. Bu aktivitelerde mutlaka benim de görev üstlenmem istenmekteydi. Nedeni ise, Cemiyet olarak düzenlediğimiz ilk tanışma çayında (fakülte'deki kız arkadaşlarımızın çok az olması nedeniyle) Florence Nightingale Hemşirelik Okulu yetkililerinden izin alarak bir grup kız öğrenciyi cemiyetin konuğu olarak fakülteye getirmemizdeki görevimdir ki bu işin ihalesi izleyen yıllarda da hep üzerimde kaldı. Fakültemizin konumu nedeniyle hafta içinde derslerin dışındaki zamanı ağırlıklı olarak Bahçeköy ile Büyükdere-Sarıyer üçgeninde, hafta sonlarında ise İstanbul'un merkezine inerek sinema ve tiyatroya gitmeye (*olanaklar ölçüsünde*) özen gösterirdim. Ayrıca o zamanki Şan Sinemasında (*daha sonra yandı*) on beş günde bir gerçekleşen Türk sanat müziği konserlerini kaçırmamaya çalışırdım.

Mezuniyet sizi nasıl bir ruh haline sürükledi?

Mezun olmak ve dolayısıyla mühendis olarak toplum içinde yerini almak gerçekten bir değişik duyguydu. Ben artık bir meslek sahibiyim, maaş alacağım, ailemin bana para göndermesine gerek kalmayacak, belki de ben aileme maddi destek vereceğim vb. onlarca düşünce sadece bende değil mezuniyet sevinci yaşayan tüm öğrenciler için geçerlidir öngörüsüne sahibim. İşte bu düşüncelerle sevincimi ailemle paylaşmak istedim ve onları aradım. Ancak mühendis olan çocuklarının ilk maaşını öğrenmeleriyle hayal kırıklığı yaşadıklarını bana belli etmek istemeseler de hissettim.

Neler yapmayı düşündünüz? Geleceğinizi nasıl şekillendirdiniz?

Burslu okuduğum için mezuniyeti takiben Orman Bakanlığında çalışacağımı düşünüyordum. Burs alırken Orman Bakanlığı ile yaptığım sözleşmede dört yılın karşılığını sekiz yıl çalışarak ya da para olarak ödeyeceğimi taahhüt etmiştim. Bu nedenle para olarak ödeme yapmaktansa çalışarak öderim düşüncesi içerisindeydim. Fakat gelişmeler hiç de

öyle olmadı.

Akademik yaşamla bağlarınız nasıl kuruldu?

Rahmetli hocam Prof. Dr. Orhan Yamanlar beni çağırarak kürsüsünde asistan olarak kalmamı istedi. Şaşırdım, çünkü derslerini izlemede sürekliliğim yoktu. Orhan hocanın yanından ayrılıp yurt kantinine yeni gelmişim ki ismim anons edilmekteydi. Rahmetli Prof. Dr. Uçkun Geray (o zaman asistandı) kantine gelmiş ve rahmetli Prof. Dr. Muharrem Miraboğlu hocanın beni çağırdığını, birlikte kürsüye gideceğimizi bana söyledi. Gittim tabii. Hocamız o dönemde TÜBİTAK başkanlığı görevini de yürütmekteydi. O nedenle sık sık Ankara'ya gidiyormuş. Bana “Öğleden sonra Ankara'ya gidiyorum. Orman Hasılatı ve İktisadi Kürsüsüne asistanlık önerimi kabul ediyorsan dönüşümde tayinini de alır gelirim” dedi. Kendisine, daha önce Sayın Yamanlar hocamızın asistanlık önerisi olduğunu, şimdi evet demem halinde Yamanlar hocaya karşı çok ayıp olacağını söyleyerek özür diledim.

Hemen kadro bulunamadığı için tayinim 1967 yılında Bahçeköy Orman İşletme Müdürlüğüne yapıldı ve ben “Teknik Asistan” olarak Orhan Yamanlar hocamızın “Ormancılık Coğrafyası ve Yakın Şark Ormancılığı” Kürsüsünde akademisyenliğe ilk adımımı attım.

Bu kürsüde doktora çalışması alt yapısını oluşturmak için yoğun bir çaba içerisindeydim. Çerkezköy civarındaki mera alanlarına yönelik yaptığım araştırma tasarımı benimsemesi üzerine arazi çalışmaları için kesin bir saha belirleyip arazi çalışmalarına başlamak için bahar mevsimini beklemeğe başladım.

Bir gün kendi odasına giderken odamda beni çok düşünceli ve üzgün olarak görmüş olan hocam odasına çağırıp nedenini sordu. Kendisine Kanada'daki doktor amcamdan bir mektup aldığımı, beni Kanada'ya davet ettiğini, ikilem içerisinde ne yapacağımı bilemediğimi, bu durumun da beni karamsarlığa sürüklediğini vb. söyledim.

Ertesi gün hocam beni yine odasına çağırdı ve benden ilk iş olarak Yeniköy'deki askerlik şubesine gidip askerlik tecilimi bozdurmamı ve hemen askerlik görevime başlamamı istedi. Ben askerliğimi bitirene kadar Kanada'daki meslektaşları ile ilişki kurup benim doktoramı Kanada'da yaptırtacağını söyledi.

Askere 1969 Eylül döneminde başladım ancak daha Tuzla Piyade Okulunda iken hocam rahmetli oldu. 31 Mart 1971'de terhis olduktan sonra İ.Ü.Orman Fakültesinde aynı kürsüye gidip doktora devam etmek istedim. Ancak o zamanki kürsü başkanı ve öğretim üyeleri sudan gerekçelerle bana bu olanağı vermediler.

Bunun üzerine ben de Ankara'ya giderek Orman Genel Müdürlüğüne başvurdum. Atama yapılmasını beklerken DPT Ormancılık sektöründen kendileriyle çalışma önerisi aldım.

Ayrıca Ormancılık Araştırma Enstitüsü de beni bünyesine katmak için çok istekliydi. İ.Ü. Orman Fakültesinde mera konusunda iyi bir alt yapı oluşturduğum için DPT yerine Ormancılık Araştırma Enstitüsünün "Toprak ve Mera Şubesi"ni tercih ettim. Daha şubeye ısınmadan ya da şubeye ısınmam için CENTO bursu ile üç aylığına İran'a gönderildim. İran dönüşü bir gün şube müdürümüz Sayın Osman Alpay Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesine gideceğimizi söyledi ve beraberce gittik. Beni mera konusunda çalışmakta olan Prof. Dr. Ömer Bakır ile tanıştırdı. Sohbetin sonunda kendisine veda ederken İ.Ü. Orman Fakültesinde başlamış olduğum ancak askerlik dönüşü fakülte'deki Ormancılık Coğrafyası ve Yakın Şark Ormancılığı Kürsüsüne devam etme olanağı verilmeyen doktora çalışmamı A.Ü.Ziraat Fakültesinde ve kendisinin danışmanlığında gerçekleştirebileceğimi söyledi. Bu yaklaşım beni çok etkilemişti. Bir yanda Prof. Dr. Orhan Yamanlar'ın ölümü sonrasında bana devam olanağı vermeyen kendi fakültemdeki bir kürsünün yetkilileri, diğer yanda ise bana hemen doktora çalışmama devam için olanak veren bir başka Fakülte'deki bir öğretim üyesinin yaklaşımı.

Hocam, uzun yıllar Karadeniz Teknik Üniversitesinde görev yaptığınızı biliyoruz. KTÜ ile ilişkiniz nasıl başladı?

Ankara Ormancılık Araştırma Enstitüsünde çalışmaktan çok keyif alıyorum ve bir yandan doktora çalışmam için kendime, diğer taraftan da mera konusunda enstitüdeki şubemin işlerine

yoğunlaşıyordum. Ancak Ormancılık Araştırma Enstitüsündeki çalışmam uzun süreli olmadı. Çünkü Trabzon Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) bünyesinde ikinci bir Orman Fakültesi açılmıştı. Fakültenin o zamanki dekanı Prof. Dr. Orhan Uzunsoy hocamız nerede ise Ankara'ya her gelişinde (özellikle kendisi buluşmak için randevu vermekteydi) mutlaka beni arar ve KTÜ Orman Fakültesine gelmem için ısrarcı olurdu.

Aldığım maaşın Ankara'da tek başıma bir ev kiralamaya yeterli olmaması nedeniyle iki Orman Mühendisi arkadaş ile birlikte üç kişi Küçük Esat'ta bir dairede kiracı olarak kalıyor ve ay sonlarını getiremiyorduk. Sayın Orhan Uzunsoy hocamız bana asistanlığı kabul etmem halinde alıyor olduğum maaşın bir misli fazlası ile işe başlayacağımı ve bekâr lojmanında da bir oda verileceğini sürekli olarak belirtmekteydi. Ankara'daki son buluşmamızda buradan İ.Ü.Orman Fakültesine gideceğini, asistanlık başvurusu için son günler olduğunu, evet demem halinde başvuruyu kendisinin gerçekleştireceğini söylemesi üzerine kendisine asistanlığa başvuru yapmayı kabul ettiğimi ancak başvurumu eskiden bir süre çalıştığım kürsüye değil "Ormancılık Politikası Kürsüsüne" yapmak istediğimi söyledim.

Yapılan sınavda başarılı olduğum için işlemler gerçekleştirildi ve 1972 yılının Nisan ayında KTÜ Orman Fakültesinde ikinci kez akademik görevime başladım. Akademik kariyerimdeki tüm aşamaları bu fakültede çalışırken elde ettim. İ.Ü.Orman Fakültesi "Ormancılık Politikası Kürsüsünde" "Zonguldak Orman Bölge Müdürlüğünde Orman-Endüstri İlişkileri" konulu çalışma ile 1977 yılında bilim Doktoru unvanını aldım. "Doğu Karadeniz Bölgesinde Orman-Halk İlişkilerinin Düzenlenmesi Üzerinde Araştırmalar" konulu çalışmam ile de 1982 yılında "Orman Ekonomisi Ana Bilim Dalında" doçent unvanına sahip oldum. Akademik kariyerimin son basamağı olan profesörlük unvanını da 1989 yılında elde ettim.

KTÜ yıllarınızı nasıl hatırlıyorsunuz?

Gerçekten KTÜ'nün bende yeri çok farklıdır. Sevgili eşimle orada tanışıp evlendim, dünyalar tathisi kızım ile oğlum orada doğdular, kariyer aşamalarımı da orada tamamladım, kentte iyi dostlar edindim, daha ne olsun?

KTÜ Orman Fakültesinde göreve başladığım 1972 yılında doktor unvanlı üç asistan ile bir o

kadar da asistan görevliydim. Dersler için İ.Ü. Orman Fakültesinden öğretim üyeleri ayda iki defa ders vermeğe geliyorlardı. Bilim doktoru olduktan sonra Ormancılık Politikası Kürsüsünün derslerini ben vermeğe başladım. Kürsü derslerinin yanı sıra uzunca bir süre İİBF’de “Kooperatifçilik”, Orman Endüstri Mühendisliği Bölümünde de “Yönetim ve Organizasyon” derslerinin sorumluluğunu da üstlendim.

KTÜ Orman Fakültesinde çok önemli işler yaptık diyebilirim. Daha da iyisini yapabilmek için öğretim programlarında köklü değişikliklere gitmeyi gündeme getirdik. İlk iki senede okutulacak derslerin ortak olması daha sonra ise belirlenecek iki ya da üç alanda uzmanlaşılması şeklindeki önerim ne yazık ki gerçekleşemedi. Çünkü birçok arkadaşımızı İ.Ü. Orman Fakültesi bağımlılığından kurtarmak mümkün olamadı. Dolayısıyla öğrenci olarak bize okutulan dersleri KTÜ’de isimleri aynı olarak fakat bazılarında içerik farklılıklarıyla yineledik. Her ne kadar ben derslerimin içeriğini hayli değiştirerek öğrencilerime aktarmaya çaba ve özen göstersem de toplam dersler dikkate alındığında bu önemli bir farklılık yaratmaktan uzak kaldı.

Mesleki yaşamınızın önemli bir bölümünü de Kocaeli Üniversitesinde geçirdiniz. Kocaeli Üniversitesine geçişiniz nasıl oldu? Ormancılık dışındaki bir akademik ortamda bulunmak sizde ne gibi etkiler bıraktı?

Ben çevre konusu ile de yakından ilgiliydim. Çevre konusuyla ilişkili kongre ya da sempozyumlara katılmaya özen gösterdim. Çünkü çevre konusunda en önde gelen meslek olması gerekirken ormancılık örgütünün bu konuya ilgi göstermediğini biliyordum. Çevre için düzenlenen yukarıda belirttiğim toplantılara katılmağa başladığımda bu ilgisizliği daha net gördüm. Orman Genel Müdürlüğü üst düzey yetkililerine de bu durumu defalarca ileterek çevre toplantılarına bildiri ile katılımın sağlanmasını, yapılıyor olan çok güzel ormancılık etkinliklerin bu ortamlarda görsel olarak da sunulmasının yararlarını ifade ettim. Hatta yapılan teraslama ve ağaçlandırma çalışmalarından bana da görüntüler verilirse sunumlarımda bunları kullanmak istediğimi belirttim. Ne yazık ki çevre toplantılarına uygulamacı ormancılardan katılımı olmadı diyebilirim ve bana da istediğim görüntüler verilmedi. Benim bu çalışmalarımın bir şekilde haberdar olmuş olan Kocaeli Üniversitesi (KOU) Kurucu Rektörü Prof. Dr. Atıf Ural’ın görüşmek

için dolaylı olarak bana ilettirdiği davetine gittim. Çok yararlı görüşme olduğunu söyleyebilirim. Üniversitesinde çalışmamı istediğine ilişkin önerisine sıcak baktığımı, kısımtse birlikte çalışmaktan memnun olacağımı belirterek yanından ayrıldım. Yanılmıyorsam 1994 yılı Şubat ya da Mart aylarından bir gün Kocaeli Üniversitesinden arandığımı söyleyerek telefon bağlantısı yaptılar. Rektör adına personel dairesi müdürü beni arıyordu. Müdür bey bana akademik eleman alımı için ilân verildiğini ve rektör beyin başvurumamı istediğini bildirdi.

KTÜ’de dersler devam ediyordu ve benim sorumluluğumda olan dersleri dönemin ortasında üstlenecek öğretim üyesi bulabilmek de olanaksız görülüyordu. Hepsinden önemlisi ise ben sorumluluklarımı yerine getirmeden böyle bir emrivaki dayatmasını kurumuma yapamazdım. Telefon açarak durumu KOU Rektörü Prof. Dr. Atıf Ural hocama açıkladım ve başvuruda bulunamayacağım için özür diledim.

1993-1994 Eğitim-Öğretim Yılı Güz Döneminin sonuna yaklaşırken Sayın Atıf Ural hocam arayarak kadromu kullanmadıklarını ve bu kez hiçbir özür kabul etmeyeceğini belirtip profesörlük kadrosuna başvuru yapmamı istedi. Ben de başvurumu yaptım ve 1994 yılı Ağustos Ayı ortasında KTÜ Orman Fakültesiyle ilişkimi kesip KOU Mühendislik Fakültesi “Çevre Mühendisliği Bölümünde” “Çevre Sorunları Merkezi Müdürü” olarak göreve başladım.

Ancak “Çevre Mühendisliği Bölümü”ndeki görevim kısa sürdü çünkü Rektör hocam ısrarla “Endüstri Mühendisliği Bölümü”nün sahipsizliğinden bahsederek beni bu bölüme geçmem konusunda ikna etti ve 1995 yılında “Endüstri Mühendisliği Bölümü”ne geçtim. Bu bölümde on beş yıl çalıştım ve bölümü çok iyi bir düzeye getirdim diyebilirim. Üniversitede gerek kendi bölümümde gerekse üniversitenin diğer fakülte ve bölümlerinde “Yönetim ve Organizasyon”, “İnsan Kaynakları Yönetimi”, “İşletme Ekonomisi”, “Araştırma Planlaması”, “Çevre Koruma”, “Endüstri Mühendisliğine Giriş”, “Pazarlama”, “Kooperatifçilik” derslerinin sorumluluğunu üstlendim.

Ormancılık dışındaki bir ortamda bulunmak gerçekten kolay bir iş değil. Girdiğiniz ortama ilişkin çok iyi bir alt yapınızın olması lazım. Yılların birikimi ile bu yapı bende

bulunmaktaydı. Akademik kariyerimi yaptığım alanda örneğin, genel olarak politikayı, yönetimi, işletmeyi, ekonomiyi bilmediğinizde özele yani ormancılıktaki uygulamalarına yönelik sağlıklı bilgilendirme yapabilmenin çok zor olması beni öncelikle belirttiğim konularda sağlam bir alt yapı oluşturmaya itmişti. Böyle olduğu için de içerisine yeni girdiğim bu ormancılık dışı ortamda zorlandığımı söyleyemem. Çünkü yönetim, işletmecilik, personel vb. konular ile üniversite mevzuatını iyi bilmemin avantajı bana en büyük destek oldu diyebilirim. Kuruluş sürecini yaşadığım KTÜ Orman Fakültesinde çok şeyler kazandığımı bilmeyen insanlar toplantılardaki uyarılarımı önceleri yasa ya da yönetmeliklerden okuyarak doğrulama gereksinimi duyarlarken giderek bu alışkanlıktan vazgeçme yoluna gittiler. Nedeni gayet basitti. Çünkü ormancılık öğrenimi yapmış bir kişiyi onlar salt ağaçlarla ilişkili olan, bilgisi sınırlı birisi diye algılamaktaydılar.

Burada, yeri gelmişken belirtmek istediğim bir husus da “Toprak Koruma Kürsüsü”nde başlamış olduğum doktora çalışmama askerlik dönüşü izin vermeyen bu kürsünün o zamanki yetkililerine bir teşekkürü çok görmemem gerekir diye düşünüyorum. O kürsüyü değil de tepki olarak Ormancılık Politikası Kürsüsünü tercih etmiş olmam sonucunda orman fakültesi dışındaki bir ortama adım atabilme şansını yakaladım. Ormancılık Politikası Kürsüsünü tercih etmeseydim orman fakültesinden başka bir fakülteye geçebilmem büyük bir olasılıkla mümkün olmayabilirdi.

Hocam, siz mesleki yaşamınızı orman fakülteleri ile kısıtlamayan ender akademisyenlerden birisiniz. Bildiğim kadarıyla ormancılık camiasından çalışma alanı değiştirerek vakıf yükseköğretim kurumlarına ilk kez adım atan ormancı öğretim üyesisiniz. Bu durumu ve Haliç Üniversitesi deneyiminizi bize aktarabilir misiniz?

Kocaeli Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümünde on beş yıl çalıştım. Ailecek İzmit’te bir sene kaldıktan sonra İstanbul’a taşındık ve İstanbul-İzmit arasında gelip gitme şeklinde geçti bu görev yıllarım. Benim için zor oldu diyemem. Çünkü o dönemde öğrencilerimizin de önemli bir kısmı (yaklaşık % 30-40) İstanbul’dan üniversiteye sabah gelip akşam İstanbul’a geri dönüyorlardı. Zaten İstanbul-İzmit arasında çalışan insanların çok ilginç bir trafiği bulunmaktaydı. İş/görevi İstanbul’da olanlar sabahları İstanbul’a doğru, işi/

görevi İzmit’te olanlar da İzmit’e doğru gidip geriye dönmekteydiler. Çok ender de olsa İzmit’e gitmediğim günlerde bazen KTÜ’den tanıdığım ve vakıf üniversitelerinde görev yapıyor olan bazı arkadaşlarımı ziyarete giderdim. Daha önce ise Arel Üniversitesi rektör yardımcısı tarafından üniversitelerinde yeni açılacak olan “Endüstri Mühendisliği Bölümü” kurucu öğretim üyelerinden olmam ve kadrolu olarak üniversitelerine gitmem istendi. Yeni taşınacakları yerleşkenin yeri çok uzak olduğu için önerilerine evet diyemedim.

Aydın Üniversitesinde çalışıyor olan birkaç arkadaşımı ziyarete gittiğimde ise bir tesadüf olarak üniversitenin mütevelli heyet başkanı Sayın Dr. Mustafa Aydın ile de tanıştırıldım. Sayın Dr. Mustafa Aydın ile makamındaki görüşmemde bana üniversitesinde görev üstlenmemi önerdi ve imzalamam için sözleşme hazırlanması talimatını verdi. Çok ani bir gelişme olduğu için hemen evet diyemedim ve daha sonra cevap vermem de mümkün olmadı.

Haliç Üniversitesine geçişim ise şöyle oldu. Bu tür ziyaretlerin birisini de Haliç Üniversitesine yapmıştım. Ziyaretin sonunda üniversiteden ayrılırken bana birlikte çalışma önerisi yapıldı. Ben de öneriye sıcak baktığımı belirttim. Aradan epeyce bir süre geçmiş ve hiç ses çıkmamıştı. Ta ki 2008 yılı Ağustos ayına kadar. Ağustos ayında yıllık iznim için Bodrum’da bulunuyordum. Üniversitenin personel alımı için verdiği ilânda Mühendislik Fakültesi Endüstri Mühendisliği Bölümü için de bir profesör kadrosu ilânı verilmiş ama ben izinde olduğum için ilânı görmedim. Ağustos ayı ortaları diye anımsıyorum. Üniversiteden arayıp personel alımı ilânı verildiğini, iki gün sonra başvuru süresinin dolacağını ve acele olarak İstanbul’a gelerek başvuru yapmam gerektiğini bildirdiler. Hemen İstanbul’a giderek başvurumu yaptım. Üniversite Yönetim Kurulunda jüri belirlenmesi, dosyaların jüriye gönderilmesi, jüri üyelerinin raporlarını hazırlayıp üniversiteye göndermeleri derken 2008

yılının sonunda işlemlerim tamamlandı. Ben de Kocaeli Üniversitesinden 16.01.2009 Cuma günü emekliliğimi isteyip üniversite ile ilişkiyi kestim. 19.01.2009 pazartesi günü de Haliç Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Endüstri Mühendisliği Bölümünde görevime başladım.

Sizin de belirttiğiniz gibi lisans öğrenimi yaptığımız çok özel uğraş alanının dışına çıkıp bir Vakıf Üniversitesinde akademik kariyerine devam eden ilk örneği oluşturuyorum. Çok spesifik bir alan olan ormancılık dışına çıkarak akademik etkinlikte bulunabilmek gerçekten kolay iş değil. Her şeyden önce aralarına katıldığınız bu yeni ortamdakilerin size yönelik bakış açılarını değiştirmeleri zaman alabiliyor. Sonunda mahcubiyet yaşıyorlar ama oluyor işte. Daha önce belirttiğim gibi ben bu tür bakışlara kısa bir süreliğine de olsa Kocaeli Üniversitesinde tanık olmuştum. Haliç Üniversitesinde ise böyle bir durum yaşamadım. Bunda, bir ormancı akademisyen olarak bir diğer devlet üniversitesinin bünyesindeki Endüstri Mühendisliği Bölümünde öğretim üyesi ve bölüm başkanı olarak uzun süre çalışmamın etkisi olduğunu yadsıyamam.

Haliç Üniversitesinde Bölüm Başkanlığı, Fakülte Kurulu Üyeliği, Fakülte Yönetim Kurulu Üyeliği ile Fen Edebiyat Fakültesinde de Fakülte Kurulu ile Fakülte Yönetim Kurulu üyelikleri görevlerini üstlendim. Endüstri Mühendisliği Bölümünde “Yönetim ve Organizasyon”, “İşletme Yönetimi”, “Pazarlama İlkeleri”, “Stratejik Yönetim”, “İnsan Kaynakları Yönetimi”, “Araştırma Planlaması”, “Endüstri Mühendisliği ve Esasları” derslerini yürütmekteyim. Yine bu derslerden bazılarını “Bilgisayar Mühendisliği Bölümü” ile “Elektrik ve Elektronik Bölümü” öğrencilerine de okutmaktayım.

Sizce ormancı akademisyenlerin orman fakülteleri dışına çıkmalarını engelleyen etkenler neler?

Her şeyden önce kendine özgü özellikleri olan bilim dalları içerisinde akademik kariyerlerin yapılmasını belirtebilirim. Bu bilim dallarında edinilen bilgilerin ormancılık dışı ortamlarda kullanılabilirliği ise çok düşük düzeyde kalmaktadır.

Ormancılık gayet tabiidir ki uğraşımızın odak noktasında olacak ama sosyal ve akademik yaşantımızda zaman zaman çok farklı konular tartışılabilmektedir. Önemli olan bu tür

ortamlarda dinleyen mi yoksa sohbete katılan mı olacağımızdır. Bunun için zamanımızın bir bölümünü, uğraş konumuzu oluşturan mesleğimizle ilişkili konularda da çok okuyup bilgi dağarcığımızı zenginleştirmemize ayırmak gerekir.

Bir diğer husus da girişkenlik yanımızın çok zayıf olması ve ürkekliğimizdir. Bilgimiz olsa da bunu satışımız neredeyse yok düzeyindedir.

Ormancı akademisyenler içerisinde ise ormancılık politikası, orman işletme ekonomisi, hukuk, peyzaj mimarlığı gibi ana bilim dallarında çalışmakta olan akademisyenlerin orman fakülteleri dışındaki diğer akademik kuruluşlarda çalışma olanağı bulabilme şanslarının yüksek olduğunu düşünmekteyim.

Ormancılık camiası neden hep içe dönük bir karakter sergiliyor?

Bu konuda ilk belirtmem gereken husus Orman Fakültelerinin ders programlarındaki sosyal içerikli derslerin yeterli düzeyde olmamasıdır. Öğrencilik yıllarımda ve daha sonra akademisyen olarak orman mühendisi yetiştirmek için ders verdiğim yıllardaki ders programları nasıldı diye gözümün önüne getirdiğimde hep ormanın yetiştirilmesine, bakımına, işletilmesine, ondan faydalanılmasına vb. konuların ağırlıklı olduğunu anımsıyorum. Sosyal içerikli dersler çok ama çok azınlıktaydı. İletişim kurmaya, birbirimize karşı nasıl davranacağımıza, toplum içindeki hareket tarzımızın nasıl olması gerektiğine, toplantı adabına, girişkenliğe vb. hususlara ilişkin bizlere bir yüklemeye yapıldığını hiç hatırlamıyorum.

Üniversitelerde ABET ve şimdilerde de Bologna uyumluluk süreçlerine göre sosyal içerikli derslerin oranının % 20-25 arasında olma zorunluluğu orman fakültelerini de bağlayacaktır. Mühendislik Fakülteleri (MÜDEK) toplantılarında sosyal içerikli ders oranının % 30 olması benimsenmiş ve ders programlarının buna göre yapılması öngörülmüştür.

İstanbul'daki fakültemizin konumu da etkili oluyordu sosyal ortamlardan soyutlanılmasında. Yeni açılan orman fakültelerinin yerleşim yerlerinin uzağında olmadığına göre durum biraz değişmiş olabilir.

Öğretim üyesi-öğrenci ilişkileri de çok katı idi. Kaç tanemiz hocalarımızla sohbet olanağı elde ettik. Hâlbuki hocalarımızdan derslerin dışında çok fazla şeyler öğrenebildik diye düşünüyorum.

Böyle olabilseydi içine kapanık ormancı bireyler olmaktan hiç değilse bazılarımız kurtulabilirdi. Yine de ölmüş olan hocalarımıza nur içinde yatsınlar deyip rahmet, yaşayanlara da sağlıklı günler dilerim.

Hocam daha sonraki tarihlerde öğretime başlayan orman fakültelerine ilişkin bir değerlendirme yapabilir misiniz?

Yukarıda değindiğim gibi ben kariyerimi İ.Ü. Orman Fakültesinden sonra ikinci fakülte olarak eğitim-öğretime başlayan KTÜ Orman Fakültesinde yaptım. KTÜ Orman Fakültesinde de İ.Ü. Orman Fakültesinde olduğu gibi sosyal içerikli dersler sayıca pek farklılık göstermemekteydi. Fark öğretim üyesi-öğrenci ilişkilerindeydi. Biz akademisyenlerin çoğu öğrencileriyle daha yakın olmaya çalışıyorduk. Sadece öğretmiyor (kendi payıma konuşuyorum) eğitim konusuna da özen gösteriyordum.

Daha sonra yeni açılanlarla birlikte orman fakültesi sayısı dokuza çıktı. Henüz öğrencisi olmayan Bursa Teknik Üniversitesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Karabük Üniversitesi Orman Fakültelerini de hesaba katarsak orman fakültesi sayısı on ikiye yükselmiş durumdadır.

Orman fakültesi açmada kriterin ne olduğunu bilmiyorum. Ancak açtım oldu denilmemesi gerektiğine inanıyorum. Ormancılık eğitim-öğretiminin 150. Yılı için TOD tarafından düzenlenen kongrede çağrılı olarak sunduğum bildiride de belirttiğim gibi fakültelerin ders programlarında kargaşa dikkati çekmektedir. Satır başları olarak belirtmek gerekirse;

- * Okutulmakta olan derslerin isimleri ve saatleri arasında çok farklılıklar bulunmakta,
- * Ormancılığın temeli olan dersler için bir standart gözetilmemekte,
- * Derslerin gereklilikten çok mevcut öğretim üyelerinin istek ve özelliklerine göre belirlendiği izlenimi vermekte,
- * Bazı derslerin saatleri çok az bazı derslerin saatlerinin ise hayli fazla olduğu dikkat çekmekte,
- * Bazı fakültelerde kimi dersler tamamen teorik olarak verilirken aynı dersler bir başka fakültede teorik ve uygulamalı olarak işlenmekte,
- * Bazı dersler çok farklı yarıyıllarda yer almakta,
- * Bazı fakültelerde bilgisayar ve özellikle de yabancı dil (İngilizce) konularına ayrı bir özen gösterilirken bazılarında bu dersler adeta

geçştirilmekte vb. hususları belirtebilirim.

Dokuz fakülte için yaptığım bu değerlendirmede dikkat çektiğim hususların fakülte yetkilileri ya da oluşturacakları bir komisyon aracılığıyla acilen bir ortak çözüme kavuşturulmasında yarar bulunmaktadır. Aksi halde bu durum her sene verilmekte olan mezunların niteliklerini de olumsuz etkileyebilecektir.

Hocam, bu arada ülke ormancılığında hızlı bir değişim yaşanıyor. Bazen bu değişiklikleri izlemek bile başlı başına bir uğraşı haline geliyor. Sizin güncel ormancılık sorunları ile ilgili düşüncelerinizi alabilir miyiz?

Size tamamen katılıyorum. 1994 yılında KTÜ Orman Fakültesinden ayrılıp KOU Endüstri Mühendisliği Bölümüne geçiş yaptıktan sonra da ülke ormancılığında ne gibi değişiklikler oluyor, yeni yasal düzenlemeler ya da var olan yasalarda yapılan değişiklikler, ormancılık uygulamalarında nelerin olduğu vb. konulara uzak kalmamak için ormancılıkla ilişkimi koparmamaya özen gösterdim. Uzun süre OGM Ormancılık tamim ve tebliğleri vb. yayınları bana gönderildi ama sonra vazgeçildi. Uyarılarıma karşın bir daha da OGM'nin dağıtım adresine alınmadım. OMO'nun "Orman Mühendisliği Dergisi" ve TOD'un "Orman ve Av Dergisi" ile meslek ve meslektaşlara ilişkin bilgiler ediniyordum ama şu an sadece "Orman ve Av Dergisi" adresime gönderilmeye (sağ olsunlar) devam ediliyor ve ben kısıtlı da olsa bilgilenmeye çalışıyorum.

Haberdar olduğum ya da davet edildiğim mesleki toplantılara katılarak, TOD ile OMO seçimlerine de katılmaya özen göstererek meslektaşlarımla bire bir görüşme fırsatı buluyorum.

Evet, ormancılığımızda değişimler yaşanıyor ama bu değişimlerin ormancılığımızın lehine mi yoksa aleyhine mi olduğu çok önemlidir. İncancım odur ki ormancılıkta bir karmaşa yaşanmaktadır. Bazı kavramlara ilişkin bilgiler ya net değil, ya da net olsa bile uygulanmasındaki yanlışlık ve eksiklikler olsa da bana ne denilerek ses çıkarılmamaktadır. Örneğin bir özelleştirme olgusu ile bazı işlerin özel kişi ya da işletmelere yaptırılması hususları çoğu kez birbirine karıştırılmaktadır diye düşünüyorum.

Bir yönetim sorumluluğu üstlenmiş olan meslektaşlarımız ormancılığın doğası gereği gerçekleştirilmesi gereken etkinlikleri "yerimden olurum" korkusu ile hiç itirazsız

uygulayabilmektedirler. Sanki o makamlar sürekli olarak kendilerine tahsis edilmiş gibi düşünen ve ormancılık aleyhine olacak birçok tasarrufun altına çok kolay imza atabilmekteler.

Eskiden çeşitli konularda var olduğuna tanık olduğumuz dayanışmanın galiba hiç adı geçmemektedir. Yanılıyor olmayı isterim ama galiba haklıyım. Mutlaka TOD ile OMO'nun bazı uygulamalara, yeni çıkarılan ormancılık yasal düzenlemelerine, yasalarda yapılan değişikliklere ilişkin görüş bildirdikleri oluyordur ama bu iki kuruluşumuzun yetkilileri acaba üyelerin kaç tanesinin arkalarında olacağı hissini sürekli olarak duyabiliyorlar?

Ormancılığa ilişkin bazı toplantılara üst düzey yöneticiler sadece açılış oturumuna katılmakta, belki bir konuşma yapmakta, daha sonra ise ayrılıp gitmekteler. Ama hiç değilse kendi birimlerini ilgilendiren eleştirilere yanıt vermek, sunulan bildirilerden yararlanmak amacıyla notlar almak için neden bir yetkiliyi görevli bırakmazlar anlamak mümkün değil. Zaten bu tür toplantılarda emekli ormancı meslektaşlarımız çoğunluğu oluşturmaktadırlar.

Ormancı çalışanlar olarak sahip olduğumuz değerleri (orman, sosyal tesis, çalışma mekânları vb.) de çok rahat ve öncelikli olarak yitiriyoruz.

Ama birçok kuruluş bırakın sahip olukları tesisleri yitirmeyi bunlara yenilerini katabilmekteler. En çok üzüldüğüm de dağda bayırda bütün sene canla başla ve bin bir mahrumiyet içerisinde çalışan meslektaşlarımızın yıllık izinlerinin hiç değilse bir bölümünü bu tesislerde geçirebilmeleri kendileri ve aileleri için moral kaynağı olmaktadır diye düşünüyorum.

Son olarak, ülke sorunlarına duyarlı bir entelektüel olarak, ülkemizin ve dünyanın durumuna ilişkin değerlendirmelerinizi özetler misiniz? Hangi noktaları vurgulamak istersiniz?

Ülkemizde sorunlar gerçekten çok fazla. Örneğin işsizliği hem ülkemiz hem de mesleğimiz açısından ilk sıraya koymak gerekir. Her geçen gün artan işsiz sayısına yine her geçen gün üniversite mezunu olup iş bulamamış nitelikli kişiler eklenmektedir. Bu durum ormancılık sektöründe de hissedilmektedir. Orman fakültelerinden mezun olan birçok meslektaşımız uzun süredir işsiz gezmektedir.

rahatsız etmektedir. Açlık ve yoksulluk sınırları altında yaşamlarını sürdürmek zorunda kalan kişi sayısı çok fazladır. Bu insanların yaşamlarını nasıl sürdürebildiklerine hayret etmemek mümkün değil. Diğer yandan çiftçi traktörüne mazot alamadığından, fındık ve çay üreticileri ürünleri için belirlenen ücretlerden şikâyet etmekte ve protesto için ürünlerini yakmakta, sebze ve meyve üreticileri ürünlerini maliyet fiyatına bile satamadıklarından şikâyetçi olmakta, emekli insanların şikâyetleri ayyuka çıkmakta, esnaflar siftah yapmadan dükkânlarını kapattıklarını haykırmakta vb. hususlar da ekonomimiz için önemli göstergeleri oluşturmaktadır.

Ülkemiz insanları dünyanın en pahalı benzinini kullanmaktadır. Son zamlarla birlikte ilk sırada yer almakta olan Norveç'i geride bıraktığımız haberi yer almaktaydı gazetelerde. Doğalgaz ve elektrik için tüketiciler olarak ödediğimiz para da yine ortalamaların üzerinde bulunmaktadır.

Birçok ürün ve hizmet alımlarında özel tüketim vergisi önemli bir miktarı oluşturmaktadır. Bu durum ise o hizmet ve ürünlere daha fazla para ödememize neden olmaktadır.

Enflasyon tekli rakamlara indi denilmesine karşın pazarda ve çarşıdaki kimi temel gereksinim ürünlerinin fiyatları dikkate alındığında gerçeğin böyle olmadığı ortaya çıkmaktadır. Semt pazarlarında akşamüzeri tezgâhlar toplanırken birçok genç ve yaşlı insanın sebze ve meyve artıklarını topladıklarını ve bu sayının giderek artış gösterdiğini sözlü ve yazılı basında dinleyip üzümlere okumaktayız.

Terör konusu ise ülkemizin önemli olan sorunlarının bir diğerini oluşturmaktadır. Belirtilmesi gereken bir diğer husus da yargılamadaki uzun tutukluluk süreleridir. İnsanlar ne ile suçlandıklarını bilmeden yıllarca hapiste tutulmaktadır. Bu konuların daha geniş olarak irdelenmesi gerektiğinden, bu röportaj içerisinde konuyu dağıtmamak için sadece birkaç ana başlığa değinmekle yetinmek istiyorum.

Sayın Hocam, Orman ve Av Dergisi ve Türkiye Ormancılar Derneği adına tekrar çok teşekkür eder, esenlikler dileriz.

Ben de böyle bir söyleşi yapma olanağı verdiği için Türkiye Ormancılar Derneğinin başkan ve yönetim kurulu üyelerine, derneğin yayın organı olan "Orman ve Av Dergisi" yetkililerine ve de size teşekkür ederim.

Ormanlarda ve Orman İçinde Bulunan Otlak, Yaylak ve Kışlaklarda Hayvan Otlatılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik Uyarınca Gerçekleştirilen Otlatmanın Planlamasına Yönelik Değerlendirmeler

Dr. Ufuk COŞGUN
ufukcosgun@gmail.com

Batı Akdeniz Ormancılık Araştırma
Enstitüsü Müdürlüğü, Antalya

1. Giriş

Fotoğraf: Süleyman ALKAN

Orman ve keçi ilişkisi üzerine birçok çalışma yapıldığı bilinmektedir. Ancak son günlerde Orman Genel Müdürlüğü'nün ormanlarda keçi otlatmacılığı ile ilgili uygulamalarına esas olacak otlatma planlama çalışmaları dikkate alındığında bu çalışmaların bu haliyle pratikte önemli sorunları taşıyabileceği endişesi oluşmuştur. Çünkü otlatmanın planlanması taslak çalışmamızda yönetmeliğin bazı yönlerinin tekrar gözden geçirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Örnek planlama çalışması sürecinde kazanılan deneyimle yönetmelikte görülen eksikliklere ilişkin bazı saptamaların yapılmasının da zorunlu olduğu görülmüştür. Bunda amaç, ileride yaşanabilecek sorunlara işaret ederek bazı küçük düzenlemelerle yönetmeliğin daha uygulanabilir bir yapıya kavuşmasının sağlanabileceği düşüncesidir. Böylece gerçekten orman halk ilişkilerinde önemli ve kalıcı gelişmeler sağlanabileceği düşünülmektedir. Bu amaçla aşağıdaki makale tartışmaya açılmak istenmektedir.

Keçinin ormanlar üzerindeki olumsuz etkileri 6831 sayılı orman yasasının 19. maddesinde kendisini göstermektedir. İlgili madde **“Ormanlara her türlü hayvan sokulması yasaktır.”** şeklindedir. Ancak, orman alanlarıyla iç içe yaşayan orman köylüleri için sağduyulu bir yaklaşımla aynı yasanın 20., 21., ve 22. maddeleriyle, ormanlardan otlatma yoluyla yararlanmanın belirli bir düzen içerisinde

gerçekleştirilmesi eğilimi olduğu da görülmektedir.

Ege ve Akdeniz havzası kırsal kesiminde keçi yetiştiriciliği önemli bir yer tutmaktadır. Orman ve keçi konusunda yapılan bir çok çalışma keçinin ormanlar üzerindeki zararlarına yönelik olduğu gibi aynı zamanda keçi ile ormanın birlikte barış içerisinde olabileceğine yönelik yaklaşımlar içermektedir. Ormancılık politikası açısından bakıldığında orman-halk ilişkileri açısından da

konu önemli bir yere sahiptir. Orman Genel Müdürlüğünün 2005 yılında başlattığı keçinin ormandan kaldırılması yaklaşımı kısa zamanda değiştirilmek zorunda kalınmıştır. Çünkü Ege ve özellikle Akdeniz yöresindeki orman köylülerinin büyük tepkileriyle karşılaşmıştır. Sonuçta 2011 yılında çıkarılan 6111 sayılı yasayla ormanlarda otlatmaya ülke ve yöre koşullarına koşut bir yapı hâkim olmuştur. 6831 sayılı orman yasasının ilgili maddesi 13 Şubat 2011 tarihinde yayımlanan 6111 sayılı yasanın 182 maddesinde.; **“Madde 19 – (Değişik : 23/9/1983 - 2896/12 md.) Ormanlara her türlü hayvan sokulması yasaktır. (Değişik ikinci cümle: 13/2/2011-6111/182 md.) Ancak, kamu yararı gereklerine uygun olarak, orman idaresince belirlenen orman alanlarında; orman idaresince tespit edilen usul ve esaslar çerçevesinde hayvan otlatılmasına izin verilebilir. Hayvan otlatılmasına izin verilecek sahaların ve hayvan türlerinin belirlenmesi ile otlatma zamanı ve süresinin tayinine ve ilgililere duyurulmasına ilişkin hususlar yönetmelikle düzenlenir. Yangın görmüş ormanlarla, gençleştirmeye ayrılmış veya ağaçlandırılmış sahalarda hiç bir surette hayvan otlatılamaz.”** şeklinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme gereği de 11 Temmuz 2012 tarih ve 28350 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren **“Ormanlarda ve Orman İçinde Bulunan Otlak, Yaylak ve Kışlaklarda Hayvan Otlatılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”** yürürlüğe girmiştir. Ancak, asıl keçi-orman mücadelesi aslında buradan itibaren başlamaktadır.

2. Otlatma Yönetmeliği ve Otlatmanın Planlanması Çalışmalarının Üzerine Değerlendirmeler:

Otlatma yönetmeliği dikkate alınarak taslak olarak hazırlanan planlama çalışması Antalya Orman Bölge Müdürlüğü Manavgat Orman İşletme Müdürlüğü Yaylaalan Orman İşletme Şefliği için örnek olarak hazırlanmıştır (Coşgun ve ark, 2013). Yapılan çalışmada planlama süreci için nasıl bir çalışma yapılması gerektiği ve bu süreçte söz konusu yönetmeliğin eksiklikleri ile seçenek çözüm olanakları detayları ile ortaya konulmuştur.

“Ormanlarda ve Orman İçinde Bulunan Otlak, Yaylak ve Kışlaklarda Hayvan Otlatılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” uyarınca uygulamada yapılan otlatma planlaması bir **“planlama niteliği taşımamaktadır”**.

Uygulamada yer verilmeye çalışıldığı gibi konu yaygınlaştığı takdirde çok kısa sürede ormanlar üzerinde ciddi sorunlar yaşanabilecektir. Bu sorunlar orman halk- ilişkileri açısından ilk defa olumlu bir nitelik kazanmışken bu şansın kaybedilme risk bulunmaktadır. Bu risk oldukça yüksektir.

11 Temmuz 2012 tarih ve 28350 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren **“Ormanlarda ve Orman İçinde Bulunan Otlak, Yaylak ve Kışlaklarda Hayvan Otlatılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”** yardımıyla yapılacak çalışma bir otlatma planlaması niteliği taşımayacaktır. Bu yönetmeliğin planlama yapılabilir bir yapıya sahip olabilmesi bazı noktaların hızla yeniden düzenlenmesi ve/veya değiştirilmesiyle ancak mümkün olabilecektir. Aşağıda bu hususlar tartışılmaktadır.

11 Temmuz 2012 tarih ve 28350 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren **“Ormanlarda ve Orman İçinde Bulunan Otlak, Yaylak ve Kışlaklarda Hayvan Otlatılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”** ormanlar ile bu ormanların içindeki otlak, yaylak ve kışlaklarda olmak üzere;

- a) Hangi tür hayvanların ne gibi şartlarla, bu yerlere zarar vermeden otlatılmasına izin verilmesini,
- b) Bu yerler ile sulama yerlerinde hakları olanların girişi ve çıkışı esaslarının belirlenmesini,
- c) Yangına hassas orman alanlarında yangın riskini azaltmak amacıyla yanıcı madde miktarının otlatma yöntemiyle azaltılmasına yönelik planlama esaslarının belirlenmesini,
- ç) Ülke genelinde ormanlık alanlarda yaptırılacak planlı otlatma ile kamu yararı gereklerine uygun olarak ormanlardan düzenli faydalanmanın sağlanmasını,
- d) Orman içi, orman kenarı ve orman üst sınırı mera, yaylak, kışlak ve otlakların koruma, bakım, tanzim ve ıslahını

düzenlemeyi amaçlamaktadır (madde 1).

Ancak yönetmelik, yukarıda bahsedilen amaca ulaşabilmeyi sağlayacak temel unsurlardan yoksundur. Yoksundur çünkü, genel olarak maddeler arasında bağlantılar kurulamamıştır. Bu nedenledir ki, planlamanın yapılması aşamalarının

nasıl işleyeceği konusu göz ardı edilmiş görünmektedir. Çünkü, birimler arasında bağlantı olmayınca planlama yaklaşımının nasıl olacağı ortaya çıkmamaktadır.

4. Madde:

Yönetmeliğin otlatma planlarının yapılmasıyla ilgili maddeleri ana hatlarıyla 4. ve 8. maddelerinde ortaya çıkmaktadır. “Temel İlkeler” olarak belirtilen 4. Madde otlatmaya konu alanlar için “izin verilebilecek” ve “izin verilmeyecek” alanları ortaya koymaktadır. Burada tartışmaya açık noktalar bulunmaktadır.

Planlama ünitesinde kısıtlı alanların belirlenmesi 4. maddede yer almaktadır. Otlatmaya yasak olacak alanlar kapsamında madde 4’ün “h” bendinde “nesli tehlike altına girmiş, endemik bitki türleri açısından, korumada öncelikli ve önemli sahalara” ifadesi yer almaktadır. Özellikle Toroslar’da biyolojik çeşitliliğin yüksek olduğu ve hassas ekosistemleri içeren üst yükselti kuşağındaki ormanları (Sedir, Göknar, Karaçam) bu kapsamda dikkate almak gerekmektedir. Bilindiği üzere, son yıllarda yapılan rehabilitasyon çalışmaları çoğunlukla bu yükseltilerde yoğunlaşmıştır. Dolayısıyla gerek bu çalışmaların sonucu, gerekse örneğin Sedir ormanlarının sahip olduğu çeşitlilik ve hassasiyetlerden dolayı bu alanlara yönelik yapılacak otlatma planlamalarında konunun bu boyutunun dikkate alınması yerinde olacaktır.

Otlatmaya izin verilmeyecek alanların tanımlandığı madde 4/1 kapsamında, rehabilitasyon çalışmalarının yapıldığı (c) bendi, (a), (b) bentleri gereği “a” ve “ab” çağındaki meşçere tipleri, (ç) bendindeki ağaçlandırılmış alanlar, (d) bendinde belirtilen ekolojik işlevler çerçevesinde “erozyon önleme” işlevinin yer aldığı alanlar otlatmaya konu olmayacak alanlar kapsamında değerlendirilmiştir. Ancak, yörenin diğer asli türlerinden Karaçam, Sedir ve Göknar türleri için “b” çağındaki alanların da otlatma kapsamı dışında tutulması gerekmektedir. Çünkü bu türlerin gençlikteki büyüme performansı Kızılçamdan daha farklı bir yapı sergilemektedir.

Yönetmeliğin 4/2 maddesi kapsamında yer alan “... odun dışı ürün planlaması yapılan orman alanlarında otlatma izni verilebilir” yaklaşımının aksine bu çalışmada odun dışı orman ürünü

olarak defne üretimi olduğu için, “Dfa” rumuzlu meşçere tiplerinin olduğu alanlar da otlatma dışı tutulmuştur. Bu alanların büyük bir kısmı zaten rehabilitasyon çalışmalarına konu olduğu için otlatma yapılmayacak alanlar çerçevesindedir. İlke olarak; odun dışı orman ürünü planlaması yapılan alanlarda ürünün özelliğine ve bitki yaşam formuna göre otlatma yapılıp yapılamayacağına karar verilmesi gereklidir. Örneğin kardelen, kekik, defne vb. gibi otlatma ile tahrip olabilecek ürünlere yönelik işlevlerde otlatmaya izin verilmemelidir. Keçiboyunuzu meyvesi üretimine yönelik odun dışı orman ürünü işlevinin olduğu alanlarda ise keçiboyunuzu ağaçları altına otlatmanın yapılmasının bir sakıncası olmayabileceği (devamlı olmamak koşuluyla) gerekçesiyle yönetmeliğin madde 4/2 bendi gereği otlatma izni verilebilecektir.

İlke olarak yönergenin madde 4/1 fıkrasındaki bazı kısıtlamaların “Orman Fonksiyonları Ve İşletme Amaçları Tablosu”nda yer alan “Ana Orman Fonksiyonları”, “Genel Orman Fonksiyonları” ve “İşletme Amaçları” kapsamında yer alan konular dikkate alınarak düzenlemenin gözden geçirilmesi daha açıklık sağlayacaktır (Coşgun ve ark 2013).

5. Madde:

“Otlatma Kapasitesi” başlığının yer aldığı 5. madde oldukça çok tartışılacak bir niteliktedir. Maddenin 2/a bendi “**ıslahı yapılmamış otlaklarda**” otlatma için hektarda en fazla 10 küçükbaş hayvan ön görmektedir. “Islahı yapılmış otlaklarda” planlarında belirtilen miktarda hayvan sayısı ön görülmektedir. Bu bölümde belirtilen hektarda 10 hayvan yaklaşımı orman köylülerinin keçi yetiştiriciliği yaptığı alanları ve bu alanların koşullarını dikkate almadan yapılmış bir belirlemedir. Coşgun ve ark., (2013)’e göre, hektarda en az 1,19 ile en fazla 3,33 arasında değişmektedir. Diğer yandan, Tolunay ve ark., (2009)’a göre; yılda hektarda 4 adet keçinin kermes meşesinin (*Qercus coccifera* L.) hakim olduğu makiliklerde otlayabileceği saptanmıştır. Bu veriler birbirleriyle de uyumlu görülmektedir. Otlatmaya konu alanlardaki ot verimi ve miktarlarının dikkate alınmaması sadece yönetmeliğin 5. maddesi gereği bir yaklaşım yapıldığında ne kadar farklı tabloların oluşabileceği aşağıda görülmektedir (Tablo 1).

Köyler	Küçükbaş Hayvan Varlığı	Serbest Otlama Yapılabilecek Orman Alanı	Otlama Kapasitesi Madde 5 (Hektara 10 Adet Küçükbaş Hayvan)	Mevcut Hayvan Varlığı İle Otlama Kapasitesinin Karşılaştırma
BEYDİĞİN	4.940	124	1.240	-3.700
OYMAPINAR	1.355	1.478	14.780	13.425
SALUR	733	341	3.410	2.677
SEVİNÇKÖY	2.707	1.965	19.650	16.943
SIRTKÖY	1.790	3.068	30.680	28.890
TİLKİLER	388	974	9.740	9.352
YAYLAALAN	6.329	1.059	10.590	4.261
TOPLAM	18.242	9.009	90.090	71.848

Tablo 1: Yaylaalan Orman İşletme Şefliğinde Küçükbaş Hayvan Varlığı İle Otlatılabilir Küçükbaş Hayvan Varlığının Yönetmelik Madde 5'e göre Karşılaştırılması.

Yönetmeliğin 5. madde, 2. fıkra “1/a” bendinde küçükbaş hayvanlardan hektarda en fazla 10 adet olarak bir planlamanın yapılabileceği ifade edilmektedir. Buradaki “**en fazla**” ibaresi mutlak olarak bu değerin kullanılması anlamı taşımamaktadır. Manavgat Orman İşletme Müdürlüğü Yaylaalan Orman İşletme Şefliği için otlama yapılabilecek orman alanları ve hektarda 10 adet küçükbaş hayvan otlatmaya konu olabilecek ön görüşüyle (madde 5/1) ortaya şöyle bir durum çıkmaktadır; planlamaya konu Yaylaalan Orman İşletme Şefliğine bağlı orman köylerinde 90 bin civarında küçükbaş hayvan otlatılabilir. Mevcut hayvan sayısı ise yaklaşık 18 bindir. Dolayısıyla bu alanın yaklaşık 72 bin küçükbaş hayvanın otlama potansiyeline sahip olabileceği görülmektedir.

6. Madde:

Yönetmeliğin 6. Maddesi “otlatma şekilleri” başlığı ile yangına hassas alanlar dikkate alınarak otlamada bir öncelik getirmeye çalışmaktadır. Ancak, burada ciddi sıkıntılar bulunmaktadır. Öncelikle, oluşturulmuş olan yükselti zonları konusu sorunlar içermektedir. Bu konu yönetmeliğin 3. Maddesi “p”, “r”, “s” bentlerinde 0-400 m, 401-1000 m ve 1000 m üzeri olarak vurgulanmıştır. Oysa, küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ve konumuz olan keçi yetiştiriciliğinin yoğun yapıldığı Ege ve Akdeniz bölgesi orman köyleri için bu yükselti basamakları uyumlu değildir. Yönetmelikte oluşturulan yükselti basamaklarının özellikle 1000 m üzerinin iki alt basamağa ayrılması yerinde olacaktır. Bilindiği gibi Kızılçam ormanları ve Kermes Meşesi çalılıkları yaklaşık 1500 m yükseltilere

kadar çıkabilmektedir. Bu yükselti ile beraber ve üzerinde ise Sedir, Karaçam ve Gökmar ormanları bulunmaktadır. Bu ormanların ot ve çalı tabakası yoğunluğu kızılçam ve kermes meşesi çalılıklarına oranla çok düşüktür. Yukarıda da belirtildiği gibi bu alanlar hassas ekosistemleri içermektedir. Bu nedenlerle otlama planlamasında yükseltinin bu boyutlarıyla değerlendirilmesi uygun olacaktır.

Öncelikli otlama alanları yönergenin 3. maddesinin (t) bendi ile tanımlanmıştır. Bu tanımlamada “öncelikli otlama alanı; plan dahilinde otlamaya izin verilecek ormanlık sahayı” ifade etmektedir. Ancak bu ifade bir nitelik içermemektedir. Bu nedenle yönergenin 6. maddesindeki “otlatma şekilleri” başlığı altındaki yangın riskine göre (madde 6/1) yaklaşım bu alanların içeriğine bir nitelik kazandırma sağlayabilecektir. Bu amaçla söz konusu tanımlama kapsamında özellikle yangına hassas Kızılçam ekosistemlerinde 0-400 m ile 401-1000 m yükseltilerdeki orman alanları 1000 m üzerindeki orman alanlarının I., II. ve III. derecede öncelikli otlama alanları olarak nitelenmesi yerinde olacaktır. Bu nitelemeye söz konusu yükselti basamakları ile orman yangınları ilişkisinin daha tutarlı olduğu kabul edilmiştir. Doğan (2007)’ye göre; orman yangınlarının en yoğun olduğu yerler ibrelili ağaçların maki formasyonu ile birlikte yer aldığı 0-400 rakımdaki Kızılçam ormanlarıdır.

Akdeniz tipi ekosistemler yangına hassas ve aynı zamanda uyumlu ekosistemlerdir (Kavgacı ve Tavşanoğlu, 2010; Pausas ve Vallejo, 2009). Bu ekosistemleri meydana getiren bitkilerin kolay yanabilme özelliği onların yangınlara karşı hassasiyetini gösterirken, doğal koşullar altında

yangın geçirmiş sahaların hızlı bir şekilde yangın öncesi vejetasyon yapısına ulaşabilmesi uyum yeteneklerine işaret etmektedir (Kavgacı ve ark. 2010; Kazanis ve Arianoutsou, 1996). Bununla birlikte örneğin, Kızılçamın yangınla olan ilişkisi, Sedirin yangınla olan ilişkisinden çok farklıdır. Kızılçam birçok özelliğiyle yangına karşı hem hassas hem de uyum özellikleri gösterirken (Boydak ve ark. 2006; Neyişçi, 1983), sedirin tutuşma özelliği ve yangın sonrası gençleşme niteliklerinin çok farklı olduğu gözlenebilmektedir. Kızılçam Akdeniz Havzasında sıcaklığın ve yangın riskinin en yüksek olduğu alt yükseltilerde yayılış gösterirken, sedir sıcaklığın daha düşük ve yangın riskinin az olduğu Akdeniz dağ ikliminin etkisi altındaki alanlarda bulunmaktadır. Dolayısıyla Akdeniz’de denizden yukarılara doğru çıkıldıkça ormanların yangına uyum yeteneğindeki azalma, yangın tehlikesinin de sahilden yukarılara doğru çıkıldıkça azaldığına işaret etmektedir. Bu yaklaşımların yanı sıra, yükseltinin düşük olduğu alanlardaki ormanlarda yanıcı yükünün fazla olması, yerleşim nedeniyle çeşitli insan

aktivitelerinin daha yoğun olması, yangına hassas alanların yükseltisi düşük alanlarda yoğunlaşmış olması gibi etmenler dikkate alındığında yükselti basamaklarına göre bir önceliklendirme yapılabileceği ortaya çıkmaktadır.

7. Madde:

Yönetmeliğin “Devlet Ormanlarındaki Otlatma Planları” başlığı, yani 7. maddesinde yer alan ve “... otlatma planlarında yer alacak hususlar” kapsamında vurgulananlar ile Ek:1 uyarınca yapılacak planlamada yer verilecek hususlar arasında farklılıklar bulunmaktadır. Yönetmeliğin Ek:1 ile otlatma planı için verilen başlıklar içerisinde yer alan “i” şikkındaki **“otlatma alanının ot durumu ve verim gücü”** başlığı aynı yönetmeliğin 7. maddesinde yer almamaktadır. Aslında bu nokta otlama planı yapılması ile otlatma için her hangi rastgele bir şey yapma ayrım noktasını oluşturmaktadır.

Bir orman işletme şefliğine bağlı orman

köylerinde keçi yetiştiriciliği yapan kitlenin hangi alanlarda otlama yapabileceği, hangi alanlarda yapamayacağına yönelik saptamalar yapılarak, yasaklı ve serbest alanların belirlenmiş olması otlatma planı olarak adlandırmak başta kendimizi kandırmaktır. Bu alanlarda ne kadar hayvanın otlayabileceğinin saptanması ve bu alanlardaki yararlanılabilecek ot miktarı bilgisi ve/veya verisi olmadan yapılacak tüm yaklaşımlar planlama olarak adlandırılmayacaktır. Yönetmeliğin 7. maddesinde olmayan ancak Ek:1'de olan bu **"i"** başlığı planlama yapabilmenin olmazsa olmazıdır.

Bu gün geldiğimiz noktada; uygulamada temel olarak, otlatma planı adı altında otlamaya kısıtlı/yasak alanlar ile otlatmaya serbest alanlar belirlenmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi temel olarak, otlatmaya konu ve/veya yasak alanların belirlenmesi bir planlama niteliği taşımamaktadır.

8. Madde:

"Devlet Ormanları İçindeki Otlak, Yaylak ve Kışlaklarda Otlatma Planları" başlığı ile yönetmeliğin 8. maddesi bazı yaklaşımlar getirmektedir. Ancak, bu yaklaşımların nasıl saptanabileceği ve /veya planlamanın hangi aşamalarında nasıl kullanılması gerektiği noktaları belirsizdir. Yönetmelikteki madde 8'in 2. fıkra "b" bendindeki **"otlak sınıfları"**nın planlamanın hangi aşamasında nasıl kullanılacağı bilinmemektedir. Aslında bu husus Ek 1'de yer alan "i" şıkkındaki **"otlatma alanının ot durumu ve verim gücü"** konusunun ortaya çıkarılabilmesi için gereklidir. "Otlak Sınıfları"nın otlatmada yararlanabilir ne kadar ot miktarı içerdiğini göstermesi zorunludur. Aynı zamanda bu sınıf alanların bir orman işletme şefliği orman alanlarındaki oransal dağılımının da bilinmesi gerekmektedir. Ancak bu iki veri yoluyla kabaca da bir alanda otlatma kapasitesine yönelik yaklaşımlar ortaya konabilecektir. Belirtilen veriler aracılığı ile alandaki yararlanılabilir ot miktarı ve bunun alan geneline dağılımının ortaya konulması; planlamada hangi alanlarda ne kadar otlatma yapılabileceğini, hangi alanların ot yükü bakımından öncelikle otlatmaya açılabilmesi vb. gibi hususların ortaya konulmasını sağlayabilecektir.

Manavgat Orman İşletme Müdürlüğü Yaylaalan

Orman İşletme Şefliği için otlatmaya konu alanlardan sağlanabilecek ot miktarına göre hektarda otlatılabilecek hayvan sayısı elde edilerek otlatma için yer verilecek hayvan sayısına ulaşılmıştır (Tablo 2). Bu değerlendirmeye göre; yörenin mevcut 18 bin civarındaki hayvan varlığına, ancak 2 bin civarında daha hayvan katılabileceği görülmektedir (Coşgun ve ark., 2013).

Yönetmelikte planlama ünitesinin planlama birimi olarak orman işletme şefliği baz alınmıştır. Ancak buna ek olarak köyler bazına indirgenmesi gerekli görülmektedir. Çünkü uygulamada otlatma izinlerinin köyler bazında verilmesi, bu işleyişi kolaylaştıracak bir unsurdur. Bu nedenle de bu çalışmada orman işletme şefliğine bağlı köyler bazında çalışma yürütülmüştür. Diğer yandan, planlama çalışmasında köyler düzeyinin olmasının pratikteki önemli bir sonucunu da yapılan çalışma ortaya koymuştur. Örneğin; Yaylaalan Orman İşletme Şefliğine bağlı olan ancak başka orman işletme şefliğinde de sınırları olan köyler bulunmaktadır. Bu durum işletme müdürlükleri için bile olabilmektedir. Bu çalışmada Beydiğin köyü Manavgat Orman İşletmesi Yaylaalan Orman İşletme Şefliğinde yer alırken aynı zamanda Taşağıl Orman İşletme Müdürlüğü'nün Kapanlı Orman İşletme Şefliğinde de yer almaktadır. Dolayısıyla, bir köyün alanına ve bu köyde bulunan küçükbaş hayvan sayısının yeterliliği konusu komşu diğer orman işletme şefliğindeki durumu da dikkate alınarak kararlaştırılmalıdır. Bu olgu; otlatma planlamasında Orman İşletme Şefliklerinin tek başına ve aynı zamanda birlikte de değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Yönetmeliğin 5/1 maddesi uyarınca hektarda en fazla 10 küçükbaş hayvan değeri ile otlatma alanının ot durumu ve verim gücü dikkate alınarak yapılacak değerlendirmede çok farklı değerlerin ortaya çıktığı görülmektedir (Tablo 1-2). İlk yaklaşımda aynı alanda yaklaşık 72 bin küçükbaş hayvanın daha otlatılabileceği görünürken, ot durumu ve verim gücü dikkate alınarak yapılacak değerlendirmede alanda yaklaşık olarak 2 bin civarında küçükbaş hayvan varlığının daha fazla olduğu görülmektedir. Kapasitenin 2 bin kadar üzerinde otlatma yapacak küçükbaş hayvan varlığı olduğu görülmektedir (Coşgun ve ark., 2013).

	Küçükbaş Hayvan Varlığı	Otlatılabilecek Küçükbaş Hayvan Sayısı	Küçükbaş Hayvan Varlığı ile Otlatılabilecek Küçükbaş Hayvan Varlığı Karşılaştırılması
BEYDİĞİN	4.940	238	-4.702
OYMAPINAR	1.355	2.830	1.475
SALUR	733	661	-72
SEVİNÇKÖY	2.707	3.571	864
SIRTKÖY	1.790	5.319	3.529
TİLKİLER	388	1.869	1.481
YAYLAALAN	6.329	1.759	-4.570
TOPLAM	18.242	16.247	-1.995

Tablo 2: Yaylaalan Orman İşletme Şefliğinde Küçükbaş Hayvan Varlığı İle Otlatılabilecek Küçükbaş Hayvan Varlığı Karşılaştırılması

Sonuç

Planlamada köylerdeki mevcut hayvan varlığı ile otlatma yapabilecek hayvan varlığı arasındaki artı ve eksi yöndeki farklılıklar ortaya çıkabilecek sorunların çözümünde yararlanılacak önemli bir argümandır. İlk olarak artı değere sahip olan köylerle eksi değere (otlatma kapasitesinin üzerinde) sahip olan köylerin komşuluk ilişkileri, alan paylaşabilme olanakları, aynı köyün bir başka orman işletme şefliği alanında da sınırının olması, otlatma sistemi içerisinde öncelikli alanlardan ortak yararlanma vb. gibi durumlar dikkate alınarak köylerin aralarında mümkün olan en az sorunla alan paylaşımı yapabileceği, bu yönde planlamanın gerçekleştirilebileceği bilinmelidir. Orman İşletme Şefliklerince verilecek otlatma izinlerinde vurgulanan bu hususların iyi değerlendirilerek kullanılması gereklidir. Örnek çalışmada bu yönde köyler arasındaki artı ve eksi farkların nasıl değerlendirileceği konusu tartışılmış ve öneriler geliştirilmiştir (Coşgun ve ark., 2013).

Diğer yandan, uygulamada köylere dışardan otlatma amaçlı sürüler getirildiğinde, köyün alanları içerisinde dışarıdan gelen hayvan yetiştiricilerinin bir takım ödemeler yaparak bu yararlanmaları gerçekleştirdiği bilinmektedir. Buna benzer bir yapı, yapılacak otlatma planlamalarda bir argüman olarak kullanılabilecektir. Komşu köylerin sahip olduğu alanlardaki otlatma kapasitesinin yüksek olduğu köylerdeki alanlar ile kapasitenin düşük olduğu köyler arasında alanlardan ücret karşılığı yararlanmaların sağlanması yönünde de düzenlemeler oluşturulabilecektir.

Ülkemizde Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar orman alanlarıyla iç içe yaşayan orman köylüsü vatandaşlarımızla, ormancılık çalışmaları nedeniyle orman teşkilatı çokça karşı karşıya gelmiştir ve gelmektedir. Temel geçim kaynakları, doğal kaynakların kullanılmasına dayanan bu kitlenin birçok etkinliği ormancılık uygulamalarına konu olmuştur. Bu uygulamalardan birisi de hayvan yetiştiriciliği nedeniyle özellikle otlatma amacıyla orman alanlarının kullanılmasıdır. En son olarak 1956 yılında yayımlanarak yürürlüğe giren 6831 sayılı “Orman Yasası” da ormanlardan hayvan otlatmasını kısıtlamıştır. Bu kısıtlamada küçükbaş hayvan türü olan “keçi” özellikle yer almıştır. Bu durum ormancılık teşkilatı ile orman köylüsü arasında ciddi boyutlara varan anlaşmazlıklar ortaya çıkarmıştır. Gelineen noktada; bazı duyarlı orman mühendisleri ve orman köylüsü keçi yetiştiricilerinin mücadelesi sonucunda 13 Şubat 2011 tarihinde yayımlanan 6111 sayılı yasanın 182. maddesiyle, 6831 sayılı orman yasasının “otlatma”yı düzenleyen 19. maddesi değiştirilmiştir. Yapılan değişiklikle de ormanlarda otlatmanın düzenlenmesinin bir yönetmelikle ortaya konulacağı belirtilmiştir.

11 Temmuz 2012 tarih ve 28350 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Ormanlarda ve Orman İçinde Bulunan Otlak, Yaylak ve Kışlaklarda Hayvan Otlatılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” keçi yetiştiriciliği yapan orman köylüsü ile orman teşkilatının barış ve huzur içerisinde yaşamasının sağlanmasına yönelik önemli bir adımdır. Bundan sonraki adım daha da önemlidir. Bu

Fotoğraf: Süleyman ALKAN

yönetmelik uyarınca uygulanabilir bir planlamanın oluşturulmasıdır.

Yönetmelik gereği yapılması gereken otlatma planı için ortaya konulacak çalışmaların güncel duruma uygun olması da önemlidir. Geliştirilmeye çalışılan her yeni uygulamada, ilk olmaktan kaynaklanan bazı eksikliklerin bulunması normaldir. Bu nedenle de planlamaların ülke ormancılık teşkilatımızın büyük bölümü için gerekli olması konuyu daha da önemli kılmaktadır. Ülke ormanlarıyla iç içe yaşayan orman köylüsünün yaşamında hayvan yetiştiriciliğinin ayrı bir yeri ve boyutu bulunmaktadır. Akdeniz ve Ege bölgesi orman köylüleri için ve özellikle Akdeniz kuşağındaki orman köylerinde büyük bölümü keçi yetiştiriciliği yapan vatandaşlarımız için konu acil bir ihtiyaç halindedir. Planlamaların hızla ve kısa sürede yapılması bir zorunluluktur. Çünkü akıp giden yaşam içerisinde bu kitlenin hayvan yetiştiriciliği de sürmektedir.

Ülkemiz ormanlarında otlatmanın planlanması aslında çok önemli bir konudur. Bu konu üzerinde gerçekten dikkatli olunmalıdır. Yapılacak planlamaların yöre koşullarını iyi yansıtmaları gerekmektedir. Yıllarca orman için büyük tehlike olan “keçi” artık ormanla birlikte yaşanabilir bir unsur haline gelmek üzeredir. Planlamalarda dikkat edilmeden oluşturulacak ve yöre koşullarına uygun olmayan yüksek rakamlar, kısa süre

sonra “keçi”nin tekrar ormanlar için bir tehlike olması durumunu ortaya çıkarabilecektir. Böyle bir sürecin dönüşü olmayacağı da bilinmelidir. İşte bu nedenle planlamalar oldukça önemlidir. Rakamların yöre koşullarının altında tutulması ise bölgede gereksiz bir baskıyı (ormanlardan aşırı yararlanma) ortaya çıkacak ve yaşam barışının bozulmasını, orman halk ilişkilerinde onarılamaz derin yararların oluşmasına neden olabilecektir.

Yöre koşulları dikkate alınmadan yapılacak planlama çalışmasında, yönetmeliğin sadece 5. maddesi dikkate alınarak yapılacak bir çalışmada planlama ünitesi için mevcut durumdaki hayvan miktarından çok fazlasının (yaklaşık olarak 3 katının) yer alabileceği görülmektedir. Oysa yönetmeliğin diğer bazı maddeleri de dikkate alınarak (4., 6. ve 8. maddeleri gibi) ayrıca oluşturulacak yaklaşımlarla, yöreye ait daha gerçekçi koşullar, belirlenmiş olabilecektir. Böylesi bir durumda da yöredeki otlatma sistemi farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu iki örnek, orman alanlarının otlatma planlama sürecinin ne kadar önemli olduğunu, bu işin rastlantılara bırakılamayacağını göstermektedir.

Yönetmelik doğrudan bu haliyle uygulanırsa, başlangıçta otlatma kapasitesi alanın kaldırabileceğinin çok üzerinde olacaktır. Bu ise yoğun bir alan kullanmasını ve orman alanlarında çok hızlı ve beklenmedik bir

tahribatı ortaya çıkaracaktır. Bir iki yıl gibi kısa bir süre sonra otlatma planlarındaki bu durum raporlara yansiyarak hızla önlemler alınmaya başlayacaktır. Bu da, doğal olarak kısıtlamaları gündeme getirecektir. Otlatma planlamasının bir sonucu olabilecek bu durum görülemeyebilecek, “keçi” tekrar “ormanlar için günah keçisi” durumuna gelebilecektir. Ormanla iç içe yaşayan orman köylüsü vatandaşın otlatma planlarıyla ormanlardan sistemli yararlanabilme olanakları ortadan kalkacaktır. Bu yönetmelik yaklaşımıyla; ülkemiz ormancılık politikası açısından belki de ilk defa, orman halk ilişkilerinin karşılıklı iyileşme süreci için önemli adımlardan birisi atılmıştır. Bu sürecin kısa zamanda zarar görmemesi en önemli noktayı oluşturmaktadır.

Yönetmelikte yer alamayan köyler düzeyinde planlama verilerinin hazırlanması oldukça önemli bir olgudur. Orman İşletme Şeflikleri bazındaki bu uygulamanın Orman İşletme Şefliklerindeki köyleri dikkate alan bir anlayışla hazırlanması gerekmektedir. Çünkü otlatma eylemi köyler dahilinde ve bu köylerin sınırları çerçevesinde gerçekleşmektedir.

Planlama aşamasında plan ünitesindeki hayvan yetiştiriciliği sisteminin yansıtılabilmesi için, “alandaki aktüel” durum (hayvan yetiştiriciliği açısından) belirlenmelidir. Bunun planlama sürecinde gösterilmesi gerekmektedir.

Planlamada yer alacak unsurlar ile madde 7, Ek 1 olarak verilen tablonun uyumlulaştırılması gerekmektedir. Sıralamada;

- Alanın kullanımının aktüel durumu,
- Otlatmada öncelikli alanlar,
- Kısıtlı-yasak olan alanlar,
- Serbest otlatma yapılabilecek alanlar,
- Ot durumu ve verim gücü (ilgili verilerin pratik olarak nasıl elde edilebileceği açık ve net olarak belirtilmelidir),

verilmelidir.

- Öncelikli alanların yöre koşullarına göre değişebileceği, kısıtlı-yasak alanlar kapsamında özellikle “**odun dışı orman ürünleri**” konusunun uygulayıcıya iyi anlatılması,
- Sedir ormanlarının hassas ekosistemler kapsamında değerlendirilerek 1000 m üzeri alanların planlamasında otlatmaya kısıtlı alanlar

içerisinde görülmesi,

- Yönetmeliğin 4. Maddesindeki kısıtlı-yasak alanların tanımlanmasında, amenajman planlamasındaki “**Orman Fonksiyonları Ve İşletme Amaçları Tablosu**”nda yer alan “Ana Orman Fonksiyonları”, “Genel Orman Fonksiyonları” ve “İşletme Amaçları” kapsamındaki konuların da dikkate alınması,

düzenlemenin bu öneriler **gözden geçirilerek** yapılması daha yararlı olacaktır. Diğer öneriler ilgili bölümlerde yer almıştır.

Kaynaklar

Boydak, M., Dirik, H., Çalıkoglu, M., 2006; Kızılçamın (*Pinus brutia* Ten.) Biyolojisi ve Silvikültürü, OGEM-VAK yayını, 364 p.

Coşgun, U., Güngöroğlu, C., Kavgacı, A., Örtel, E., Çobanoğlu, A., Güney, C., O., 2013; Antalya Orman Bölge Müdürlüğü Manavgat Orman İşletme Müdürlüğü Yaylaalan Orman İşletme Şefliği Otlama Planı (Taslak) Raporu, Antalya.

Kavgacı, A., Tavşanoğlu, Ç. 2010; Akdeniz tipi ekosistemlerde yangın sonrası vejetasyon dinamiği. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, A(2):149-166.

Kavgacı, A., Çarni, A., Başaran, S., Başaran, M.A., Koşir, P., Marinšek, A., Šilc, U. 2010; Long-term post-fire succession of *Pinus brutia* forests in the east Mediterranean. International Journal of Wildland Fire, 19:599-605.

Kazanis, D., Arianoutsou, M., 1996; Vegetation composition in a post-fire successional gradient of *Pinus halepensis* forests in Attica, Greece. Int. J. Wildland Fire, 171:101-121.

Neyişçi, T., 1993; Ecological adaptive traits of *Pinus brutia* Ten. to fires. Uluslararası Kızılçam Sempozyumu, 18-23 Ekim 1993, Marmaris, Orman Bakanlığı Yayını, s. 79-84.

Pausas, J. G., Vallejo, V. R., 1999; The role of fire in European Mediterranean Ecosystems, In: Chuvieco, E. (ed.), Remote sensing of large wildfires in the European Mediterranean Basin, Springer Verlag, pp. 3-16.

Tolunay, A., Ayhan, V., İnce, D., 2009; Kermes Meşesinde (*Quercus coccifera* L.) Vejetasyon Dönemine Bağlı Olarak Yemlik Yaprak ve Sürgün Verimi İle Besin Madde İçeriğinin Değişimi, TÜBİTAK Proje: 1070593, Ankara.

Türkiye Ormancılar Derneği Batı Akdeniz Şubesi I. Olağan Genel Kurulu

Türkiye Ormancılar Derneği, Batı Akdeniz Şubesinin I. Olağan Genel Kurulu 16.03.2013 tarihinde Antalya'da yapıldı. Antalya, Isparta ve Burdur illerini kapsayan ve 134 kayıtlı üyesi bulunan şubemizin genel kuruluna 100 üye gelerek oy kullandı. İki ayrı liste halinde girilen seçim sonrasında yapılan oy tasnifi neticesinde; Akın MIZRAKLI 85, Erdal ÖRTEL 58, Ufuk COŞGUN 54, Mehmet Ali BAŞARAN 52, Mustafa Necati BAŞ 50 oy alarak yönetim kuruluna; Abdurrahman ÇOBANOĞLU 65, İsmet YÜCEL 63, Bedri ALTUK 60, Rahmi KUYUCU 56 ve Baki SOYLU 49 oy alarak, yönetim kurulu yedek üyeliklerine seçildiler. Denetim kurulu asil üyeliklerine; Hüseyin MERT 59, Mehmet ÖZER 57, Arif AKKAYA 56, denetim kurulu yedek üyeliklerine de; Ömer SERT 61, Cemal DEMİRTAŞ 59, Haldun AKTAŞ 46 oy alarak seçildiler.

Vay Benim Atatürk Orman Çiftliğime

M. Hadi İlbaş

Şimdi o güzelim Atatürk Orman Çiftliği'ne baktığımda yıllar yıllar öncesinin anıları gelip gözümün önüne dikiliveriyor.

O zamanlar çiftliğe sadece trenle gidilirdi. Onun dışında motorlu araç hemen hemen yok gibiydi.

Hafta sonları trene biner, Çiftlik İstasyonu'nda iner, sonra karşı tarafa geçerdik. Orada atlı arabalar beklerdi. Birisine atlar, doğru hayvanat bahçesine giderdik. Hayvanları dikkatle izledikten sonra bahçenin arka tarafında havuzlu bir bahçeye geçerdik. Havuz başında oturur, bir şeyler içer ya da bir şeyler yer, saatlerce orada otururduk. Dönüşte yine kapıda bekleyen atlı arabalardan birine atlar, istasyona giderdik. Bu küçük gezi, hafta sonları duyduğumuz zevklerin başında gelirdi.

Bir süre sonra çiftlik dondurması moda oldu. Başka hiçbir marka dondurma yoktu.

Bu dondurmaları kent içinde bulamazdınız. Mutlaka çiftliğe gitmek gerekirdi. Şimdiki yoğurt fabrikasının önünde bir tezgâhta bulabilirdiniz. Yüzlerce Ankaralı fabrikanın önünde, tezgâhın çevresinde zevkle dondurmasını yerd. Sonraları kent içinde karışık dondurmalar çıktı. Ne var ki, Ankara halkı sade Çiftlik dondurmasından kolay kolay vazgeçemedi.

Atatürk Orman Çiftliği Anakaralılar için bir akciğerdi; bir mesire yeri idi. Arka taraftaki küçük kulübede ve önündeki küçük havuz başında Atatürk'ün fırsat buldukça gelip dinlendiği yer olarak kabul ediyor ve bu yapılara saygıyla bakıyorduk.

Gün geldi, halkın yarı kutsal saydığı yerin talan edilmesi aşaması başladı. Bu konuda ilk adım 1950'lerde Koç'a Türk Traktör Fabrikası için geniş bir alan verilmekle atıldı. Arkasından, oradan hayvanat bahçesinin önünden geçen yola kadar peş peşe yapılar dizildi.

Bunlarla yetinilmedi, çiftliğin 1. derece sit alanı kimliği ortadan kaldırıldı. Yağmaya hazır duruma getirildi. Orman Bakanlığı buraya taşındı. Daha önce de Orman Genel Müdürlüğü ve personelinin lojmanları geniş bir alanı işgal etmişti. Atatürk'ün küçük kulübesinin bulunduğu alan bir kuruluşça işletiliyor, kulübe ve havuz dikkatle korunuyordu. İktidar partisi genel merkezinin karşısındaki bu güzelim bahçe partinin oto parkı yerine dönüştürüldü.

Ankara Büyükşehir Belediyesi çiftliği ortadan kaldırma programı gereğince çeşitli geniş yollarla ve köprülü üst geçitlerle ağaçlık alanları tarumar etti. Trafığın egemen olduğu çıplak, çirkin bir görüntü ortaya çıktı. Bununla yetinilmedi. Sanki başka bir yer yokmuş gibi şimdi de 91 bin 195 metre karelik bir alanın istimlakı için TBMM'ce 2013 yılı bütçesinden 20 milyon lira ayrıldı. Bu alana Kongre Salonu yapılacak.

Şu ana kadar çiftliğin %40'ı yağmalanmış durumda. Şimdi Büyükşehir Belediyesi geriye kalan %60'ın nasıl ve kimlere yağmalatacağının hesabı içinde. Sanırım çocuklarımız, torunlarımız "Atatürk Orman Çiftliği" diye bir yer olduğunu kitaplardan okuyacaklar (kitaplar doğru bilgi verirse). Betonlaştırılarak yeşilin yok edilmiş halini hüznle seyredeceklerdir.

Atatürk, çiftliği aldığı ve ağaçlarla örtülü bir çiftlik haline getirmek istediğini ilk günlerde yanında ziraatçılarla en tepeden aşağı doğru baktığını ve şimdiki hayvanat bahçesinin ve karşısındaki şarap fabrikasının bulunduğu bataklığın nasıl kurtulacağını yanındakilerle tartıştığı bir gün, önlereinden geçen bir çiftçiye bataklıktan nasıl kurtulacağını "durun şu çiftçiye soralım" der. Çiftçi "Ondan kolay ne var paşam, o yerlere söğüt ve kavak dakin. Bu ağaçlar suyu emerek bataklığı kurutur" der. Bunun üzerine Atatürk yanındakilere "Gördünüz mü? Çiftçi bu işi sizden daha iyi biliyor" sözlerini gazetelerde okumuştuk. Ve çiftçinin dediği gibi o alana söğüt ve kavak ağaçları dikilerek bataklığın kurutulduğunu yine gazetelerden okumuştuk.

Evet. Bir yanda çiftliğin en yüksek tepesinde hemen her gün uzmanlarla orayı nasıl örnek bir çiftlik haline getirileceğini araştıran Atatürk ve şimdi orayı eşe dosta peşkeş çekip yeşili yok edip betonlaştıran bir anlayış!

Atatürk Orman Çiftliği yok edildiğinde bir daha Ankara'nın kucağında, sevgisi yüreğinde, iyi organize edilmiş bir yeşil alan bulmak mümkün olabilir mi?

Yazık oluyor benim sevgili Atatürk Orman Çiftliğime!

Servi Boylum, Al Yazmalım

Tuncay NEYİŞÇİ
Akdeniz Üniversitesi
tneyisci@akdeniz.edu.tr

*Bir safa bahşedelim gel şu dil-i nâşâde
Gidelim serv-i revanım yürü Sadabâd'e
İşte üç çifte kayık iskelede amade
Gidelim serv-i revanım yürü Sadabâd'e.*

Lale Devrinin Ünlü Şairi Nedim

Çini, Kaftan ve Ebruda Lale
ve Servi Motifleri

Çiçeğin Türbanlısı

Bu ülkenin kültüründe derinlemesine kök salmış iki bitki türünden biri “Lale” ise diğeri mutlaka “Servi”dir. Anadolu kökenli “Lale”yi bu ülkenin logosu yaparak onurlandırmış (!) olmamız bu saptamanın bir ayağını doğrular gibi görünse de ikinci ayağı oluşturan Anadolu kökenli “Servi” için aynı şeyi söyleyebilmek olası değil.

Lale, 16. yüzyılda Anadolu’dan Avusturya’nın başkenti Viyana üzerinden Hollanda’ya ulaşmış ve Anadolu’lu kadınların türbanına benzetildiği için “Tulip” adıyla orali olarak ünlenmiş bir muhacirdir. İsim babalığını Yahya Kemal Beyatlı üstadın yaptığı Anadolu kökenli “Lale Devri”nden (1718-1730) yaklaşık bir asır önce (1637), geliştirilmiş bir tek lale soğanının (Viceroy) yetenekli bir esnafın bir yıllık kazancının tam 10 katı fiyatla (3000 Florin) satıldığı Hollanda kökenli “Lale Çılgınlığı” devri yaşanmıştır. Belki de bu nedenle, son milenyumun başından beri ülkemizin logosu olarak hizmet vermeye çalışan lale, yerli-yabancı geniş kitlelerde, ne yazık ki, Anadolu’dan çok Hollanda çağrışımı yaratmaktadır. Yaklaşık 300 yıl sonra “En Güzel Lale İstanbul’da Yetişir”

ve “İstanbul Lalesiyle Buluşuyor” sloganlarıyla başlatılan (2005) laleyi anavatanına geri getirerek onurlandırma hareketi, bir gün sıranın serviye de gelebileceği düşüncesiyle, bir umut olarak değerlendirilebilir, değerlendirilmelidir de.

Biri boysuz, kısa ömürlü ve soğanlı çiçek, diğeri boylu (30+), uzun ömürlü (4000+) ve kozalaklı ağaç olmasına karşın, lale ile vatandaş servi arasında ilginç benzerlikler vardır. Örneğin; her iki türün de anavatanı Asya kıtası ile Anadolu’nun birleştiği coğrafya parçası, eski Tiber ve Fırat Nehirleri arasında kalan Mezopotamya’dır. Büyüklük farkına karşın, biçim olarak benzer çizgilere sahiptirler ve “Allah” lafzının Arapça yazılışına benzerler. Her ikisi de çini, dokuma, yazın, müzik, teship, taş işçiliği, halı, ebru, efsane, duvar süslemeleri vb. çok farklı sanat ve kültür ürünlerinde yaygın olarak kullanılan desenler arasındadırlar. Her ikisi de anayurtlarının dışında başka coğrafyaları, başka ülkeleri çağrıştırmaktadırlar.

Servi Doğu’dan Gelir

Lalede olduğu gibi, efsanevi, doğaüstü bağlantıları olduğuna inanılan servi binlerce yıl önce (MÖ 8.YY) Finikeliler tarafından Akdeniz’in diğer coğrafyalarıyla tanıştırmaya başlanmıştır. Akdeniz çanağının en eski tüccar kavimlerinden

Abarku servisi
Manavgat (Köprülü Kanyon Milli
Parkı) Saf Servi Ormanı

olan Finikeliler sağlam, dayanıklı ve hoş kokulu odunu nedeniyle servi ağacını özellikle gemi inşasında kullanmışlar ve gelecekteki ihtiyaçlarını karşılayabilmek düşüncesiyle, onu uğradıkları tüm Akdeniz ülkelerine götürmüşler ve böylece servinin geniş bir coğrafyaya yayılabilmesinde etkin rol oynamışlardır.

Akdeniz servisi, İtalyan servisi, Toskana servisi, mezarlık servisi, kurşun kalem servisi, İspanya servisi gibi adlar verilen servi bugün tüm Akdeniz Bölgesinin, ama özellikle de İtalya'nın Toskana Bölgesinin simge ağacı haline gelmiştir. Kültürlerindeki yerinin derinliğine ek olarak, yaşayan en yaşlı örneğinin-Zerdüşt ya da Abarku Servisi (4000+)- İran'da (Yezd), dünyanın en geniş (436 ha) saf servi ormanının Türkiye'de (Manavgat/Beşkonak) olmasına karşın serviye, Manavgat Servisi ya da Yezd Servisi gibi adların verilememiş, verdirilememiş olması üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Üzerinde düşünülmesi gereken bir başka konu da kültür alanındaki yaygınlık ve kullanım çeşitliliğinin aksine, serviye Anadolu peyzajında mezarlıklar dışında bir başka yerde rastlamanın neredeyse imkânsız olmasıdır.

Oysa aynı servi anavatanından çok uzaklarda İtalya'da ve özellikle de Toskana Bölgesi'nde sembol, simge ağaç seviyesine çıkartılmış, tüm Toskana Bölgesi servi ağacı ile özdeşleşmiştir. Sadece Toskana'da yaşayanlar için değil Toskana'yı yaşamış herkes için servi ağaçları olmayan bir Toskana hayali bile mümkün değildir. Servi odunundan yayılan kesif kokunun etrafındaki havayı etkileyip farklılaştırarak özbeöz Toskanalı bir hava yattığına inanılır. Bu o kadar öyledir ki, yolu Toskana'dan geçmiş olanlar "Toskana'da servi kokulu Tatil Zamanı" üzerine seyahat yazıları yazmaktalar. Aslında seyyahların ilham kaynağı, bu havadan etkilenip 1906 yılında Nobet Edebiyat Ödülü'nü kazanan ilk İtalyan şairi Giosue Carducci'dir. Çocukluk ve gençliği doğduğu Castagnetto (ki sonradan bu kasabaya adı eklenmiş, Castagnetto Carducci olmuştur) kasabası çevresindeki serviler arasında geçmiş ve

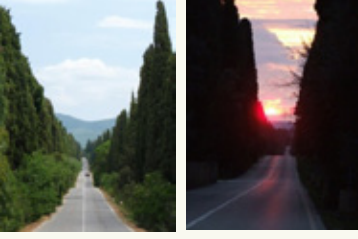
Castagnetto ile San Guido arasındaki iki yanı servi sıralarıyla donatılmış "Servili Yol" ve onun özgün havasından etkilenerek, "I cipressiche a Bolgheri-Before San Guido" adını verdiği ünlü şiirini yazmıştır. Toskana'da servilerin ön plana çıkmasında çok büyük etkisi olan bu şiirin ilk dördlüğü benim amatör çevirimle şöyledir;

San Guido Önlerinde (Before San Guido)

Bolgheri'de görkemli ve narin serviler
(The lofty and slender cypresses at Bolgheri),
Çift sıra olmuş San Guidoya koşuyorlar
(run in double file to San Guidotown).
Dev delikanlılar, sanki kayıtsızcasına koşuyorlar
(Giant youths, almost running free),
Etrafımda raks ediyor, benimle tanıyor ve beni tepeden tırnağa süzüyorlar (they dance around, meet me and look me up and down).

Carducci'nin bu şiiri 4,5 km uzunluğundaki Viale de Cipressi'yi (Servili Yol) Toskana'nın en önemli, görülmesi mutlak turistik ürünlerinden birine dönüştürmüş olduğu gibi, ünlü Toskana üzüm bağları ve dolayısıyla şaraplarının servinin gölgesinde kalmasına da (!) neden olmuştur. Nobel Ödülü'nün 100. Yılı Kutlamaları kapsamında, 2006 yılında servi konusunda bir konferans vermek üzere Catagnetto Carducci Belediyesi tarafından davet edildiğimde; bu yolu baştan-sona yürümüş ve benim gibi yürüyen, pedal basan, koşan turist kalabalığını görünce hayretler içinde kalmıştım.

Yunanlıların, Lidyalı ve Truvalılara yaptıkları baskılar sonucu, batı Anadolu'dan göçen Etrüskler tarafından İtalya'ya getirildiği düşünülen muhacir servi ağaçları da, anavatanlarından çok uzaklarda bir başka coğrafyanın dünyaca ünlü simge, sembol ağacı onuruna ulaşmışlar, daha doğru bir ifadeyle, ulaştırılmışlardır. Kültürümüze derinlemesine nüfus etmiş, dünyanın en büyük saf servi ormanı ülkemizde oluşturmuş olmasına, şiirlere, destanlara konu edilmesine karşın; servi ağacı bağlamında, galiba İtalya karşısında da 1-0 gerideyiz.

ServiliYol (Viale de Cipressi)/ Boulgheri ve Toskana Peyzajında Serviler

“Selvi” Değil “Servi”

Fıstık çamı, kızılçam, zeytin ile birlikte Akdeniz peyzajının asal ve sembolik ağaç türlerinden birini oluşturan servi (*Cupressus sempervirens*), tarihin çok eski çağlarından beri tanınan ve kullanılan kutsanmış bir ağaç türüdür. Servi; biri dallarını yanlara doğru uzatan “dallı servi” (*Cupressus sempervirens var. Horizontalis*) ve diğeri yeşil bir aleve benzeyen, mızrak başı ya da sütun biçimli tepe çatısına sahip “piramidal servi” (*Cupressus sempervirens var. Pyramidalis*) olmak üzere iki farklı görünüşte bireyleri olan bir türdür.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü’nde servi; **kökeni Farsça olan bir sözcük olarak “servigillerden”, Akdeniz Bölgesinde yetişen, yapraklarını dökmeyen, ince uzun bir ağaç olarak tanımlanmaktadır. Sözcük Farsça “serv” kökünden gelmektedir ve dilimize servi olarak girmiştir.** Ancak “R” harfi Türkçe sevilmeyen ve iyi söylenemeyen bir ses olduğundan zamanla halk ağzında “selvi” ve “selbi” biçiminde söylenir olmuştur. Türk Dil Kurumu Yazım kılavuzuna göre bilimsel (Latince) adı “*Cupressus sempervirens*” olan ağaç türünün doğru yazılışı “servi” şeklindedir.

Türkçede, özellikle bitki adlarında, büyük bir kargaşa söz konusudur. Adlar yöreden yöreye önemli farklılıklar sergileyebilmekte ve aynı ad değişik yörelerde değişik cinsler ya da türler için kullanılabilir. Örneğin botanik açıdan en ufak yakınlıklarının olmamasına karşın, pek çok yörede halk görünüş olarak serviye çok benzeyen Anadolu kavağını (*Populus nigra var. Pyramidalis*) servi olarak adlandırmaktadır. Servinin doğal yayılış bölgeleri arasında eski ve yeni Türk ülkeleri de olduğundan; servinin Türkçe bir adının da olması gerekir ve büyük bir olasılıkla bu ad “Andız” olmalıdır. Antalya’nın da dahil

olduğu Anadolu’nun pek çok yöresinde dallı serviye “andız”, piramidal serviye de “servi andızı” denilmektedir. Bazı yörelerde ardıç (*Juniperus*) ile andız adları birbirine karışmakta, bazen de değişik bitki ya da olaylara andız adı verilebilmektedir. Adını servinin bilimsel adından alan Kıbrıs Adası’nda da serviye andız adının verilmiş olması ilginçtir. Bazı kaynaklar Kıbrıs adının (İngilizce: cypress, Almanca: zypren, Fransızca: chypre) Adada bol bulunan bakır (cyprium) madeninden, bazıları da Adaya Finikeliler tarafından getirilen servi ağacından ötürü verilmiş olabileceğini ileri sürmektedirler.

Doğanın Elif’i

İster tasavvufta, düzgün ve uzun boyu ile Kur’an’daki Allah lafzının yazılışının ilk harfi olan elif’e, Vahdet-i Vücut’un bir işaretine, ister yaşam veren alev ya da yaşam alan mızrak ucuna benzetilsin, servi tüm çağlar ve tüm kavimler tarafından dikkate alınmış, kutsanmış, yaşamlara ve kültürle dahil edilmiş efsanevi bir ağaç türüdür.

Uzun ve düzgün boyuyla Tanrı’ya giden yolu ve hiç sararıp solmayan, her dem yeşil yaprakları, dayanıklı odunu ve doğa koşullarına dayanıklılığıyla sonsuzluğu sembolize eden servi ağacının tepesi aşağı doğru sanki başında durduğu kişiye bakmaya çalışıyormuş gibi hafif kıvrık, acı çekiyor, yas tutuyor ve Tanrı’ya teslimiyetini simgeliyormuş gibi boynu büküktür. Servi ağacı rüzgârda sağa sola sallanırken Tanrı’nın adını fısıldar gibi hoş ezgiler çıkarır. Derinlere giden kökleriyle yeraltı, dayanıklı gövdesiyle yerüstü ve bulutlara değecekmişçesine dimdik uzanan dallarıyla gökyüzü arasında, bir başka anlatımla, yaşamla-ölüm, bedenle-ruh, insanla-Tanrı arasında bir köprü, bir bağlantı kuruyormuş duygusu verir. Gerek uzak geçmişte ve gerekse günümüzde servinin, başta bizimki olmak üzere, farklı kültürlerde, yazının başındaki türkuaz renkli servi **görseli** gibi, en yaygın “Hayat Ağacı” motifi olarak kabulü, her şeyden çok, bu dik duruş, bu köprü oluş özelliği ile ilgili olmalıdır.

Servi Uludur

Aro dergimizin önceki sayılarından birinde belirtmiş olduğumuz gibi, dünyanın halen yaşamını sürdürmekte olan en yaşlı canlıları Kuzey Amerika'nın Kaliforniya bölgesindeki çam (*Pinus aristata*) ağaçlarıdır. İncil'de en uzun yaşamış insan olarak tanımlanan "Methuselah" adıyla anılan bu çamlar İsa'dan yaklaşık 3600 yıl önce bir kahve çekirdeği kadar küçük tohumların çimlenmesi sonucu yaşama şansı bulmuşlardır. Bugün (2012) bu kısa boylu çam ağaçları tam ve kesin olarak (yıllık halka sayımıyla) 4844. yaş günlerini kutluyorlar. Ortalama insan ömrü 80 yıl olarak kabul edilse – ki Japonya'da kadınların ortalama ömrü 83 yıl civarındadır – nerede ise 60 kuşağa karşı gelir bu yaş. İkinci sırada 3622 yaş ile Güney Amerikalı (Şili, Arjantin) bir servi türü, Patagonya Servisi (*Fitzroya cupressoides*) bulunuyor. Daha yaygın olarak bilinen Kaliforniyalı Sekoyaların (*Sequoiadendron giganteum*) en yaşlısı ise bugün sadece (!) 3266 yaşında. Tahminen en yaşlı ağaçlar listesinin ikinci sırasında da İran'ın Yazd kenti yakınlarında 4000 yaşında olduğu tahmin edilen (5-8 bin yaşında olduğunu ileri sürenler de var) bir servi ağacı, Abarku servisi bulunmaktadır.

Bu kesintisiz ve uzun yaşam, bir anlamda servinin hangi nesnel nedenle farklı kültürlerde, çok uzun sürelerden beri en yaygın "Hayat Ağacı" motifi olarak kullanıldığını açıklıkla ortaya koymaktadır.

Servi Güzelliktir, Sevgilidir, Şiirdir

Kültürümüzde sevgilinin endamı servi ağacının dengeliği, ağır başlılığı, kıvrak hareketleri, ve büyüleyici gövdesi dikkate alınarak, "servi gibi", "servi boylu" gibi deyimlerle tanımlanmaya çalışılır. Yazımızın başlığını oluşturan "Servi Boylum, Al Yazmalım" deyişi, Türk sinemasının sultanı Türkan Şoray'ın kişiliğinde güzeller güzeli bir sevgiliyi tanımlanmıştır. Benzer biçimde, açık sözlülük, doğruluk ve gençlikten söz etmeye kalkıştığımızda da servi ağacını bir model, bir referans olarak gösterme alışkanlığımız vardır. Yazının başında Lale Devri'nin ünlü şairi Nedim'den alınan mısralarda geçen "serv-i revan" deyişi de servi gibi ince uzun sevgilinin su gibi akıp giden yürüyüşünü tasvir eder.

Osmanlı'da padişah ve saraya mensup devlet ricalinin eğlenmeleri için yapılan mehtabın musiki ile güzelleştiği gecelere "Mehtabiye" ya da "Serv-i-

simin alemi" (gümüş servi) adı verilirdi. Namık Kemal İntibah (Uyanış) adlı romanında baharın gelişi, doğanın uyanmaya başlayışını "Mehtâbın baharda deryaya (denize) aksini seyretmelidir ki serv-i siminin letafetinde olan kemali anlamak mümkün olabilsin. Havalı berrak, sular sâf, serv-i simin ise güya ki nurdan dökülmüş bir peri kızı gibi anadan doğma çıplak suya girer, şinâverliğe (yüzmeye) başlar. Vücuduna dokunan her katre su iken nur kesilir. Derya arasında, güzerân-ı hayal (hayal geçmesi) için minhac-ı hakikat (gerçek yolu) gibi nurânî (ışıklı) bir cadde peyda olur" cümleleriyle tanımlarken Faruk Nafiz Çamlıbel'in hepimizin lise edebiyat derslerinden hatırlayacağı aruz vezni ile yazılmış şu dizerli hala hafızalarımızda tazeliğini korumaktadır.

*Ah eden kimdir bu saat kuytuda
Sustu bülbüller hıyaban uykuda
Şimdi ay bir serv-i simindir suda
Esme ey bād esme cânân uykuda*

Serv-i Simin (Gümüş Servi)

Bu ülkede mezarlıklara servi ağacı dikmek toplumsal bir kültürüdür. Çünkü servi ağacının kötü kokuları giderici bir özelliği vardır. Servi ağacının rüzgarda salınırken 'hu' diye ses çıkararak Allah'ın adını zikrettiğine ve her zikredişte kabirdekinin günahlarının affedildiğine inanılır. Yahya Kemal Beyatlı böylesi bir durumu şu beyitleriyle şiire dökmüştür;

"Ve serin serviler altında yatan kabrinde, Her seher bir gül açar, her gece bir bülbül öter."

Servi İlhamdır

Yanlış hatırlamıyorsam Türk resim sanatında her tablosuna bir servi ağacı figürü yerleştirmeyi adet edindiği için "Servili" lakabı ile anılan bir ressamımız, Servili Ahmet Emin (1845-1892) vardı. Dünyanın en ünlü ressamlarından biri olarak bilinen Hollandalı Vincent van Gogh (1853-1890) ile aynı yıllarda fırça sallamaya

başlamış olan Servili Ahmet Emin'in adı asker ve yurt dışına gönderilmiş resim sanatçıları arasında geçmektedir. Servili aynı zamanda fildişi oymacılığı ve fotoğrafçılık da yapmış ve ülkemize fotoğraf sanatını getiren kişi olarak tanınmıştır. Eserlerinin tümünde olmasa da, servi figürünü sıklıkla kullanmış sanatçılardan biri de, ne tesadüftür ki, Servili Ahmet Emin'in çağdaşı eski kulağı kesik (!) ünlü ressam Vincent van Gogh'tur. Van Gogh ölümünden üç yıl önce, 1889 yılında kardeşi Theo'ya Fransa'nın Güneyinden yazdığı bir mektubunda servi ile arasındaki sıcak ilişkiyi şu sözlerle açıklamıştır; "Servi sürekli olarak aklımı meşgul ediyordu. Servi ağacının görüntüsü bir Mısır obeliski kadar güzel bir çizgi ve bir orana sahiptir ve yeşili inanılması güç bir mükemmeliyet özelliği taşır... Servi güneşli bir peyzaja sıçramış siyah bir boya lekesi, benzerini yapmayı hayal bile edemeyeceğim ilginç bir siyah dokunuştur". İlginç ve düşündürücü olan, bu makaleye dünyaca ünlü sanatçı Van Gogh'un servili tablolarından birkaç örnek koyma imkanını bulmama karşın kendi ülkesinde bile tanınmayan Servili Ahmet Emin'den tek bir örnek bile koyma imkanı bulamamış olmamdır. Tıpkı lalede olduğu gibi, öz be öz Anadolulu servi konusunda da aynı Hollanda karşısında yine 1-0 gerideyiz demektir.

Vincent van Gogh'un fırçasından serviler

Hayat Ağacı

Ağaç motifi birbiriyle ilişkisizmiş gibi görünen birçok toplumun ortak paydasıdır. Fransa'da meşe, Almanya'da ıhlamur, İskandinavya'da dişbudak, Lübnan'da sedir, Hindistan'da banyan, Sibiryada kayın, Türk kültüründe ise evrenin üç katını birleştiren servi ağacının özel ve yaşama-ölüme dair bir yeri vardır. Servi "Hayat Ağacı"dır ancak paradoksal bir biçimde ölümü de temsil eder. Hayat Ağacı, insanlık tarihinin

çeşitli dönemlerinde en fazla kullanılan simgesel tema olmuştur. Örneğin, Sümerler döneminde Ur şehrinin kralı Nanu'nun ay tanrıçası Sin'in karşısında tapınma sahnesi ile Tanrı Shamash'a tapınma görüntüsünde ve Roma dönemi Anadolu mezar taşlarında hayat ağacı motifinin tasvir edildiği gözlenmektedir.

Selçuklu Hayat Ağacı motiflerinde hayat ağacı göğün katlarını simgeleyecek biçimde yedi ya da dokuz yapraklı olarak resmedilmiştir. Osmanlı kültüründe minareye benzer biçimiyle servi hayat ağacıdır ve dallarına konmuş kuşlar hayatın içindeki canları yani insanı simgeler. Büyümek için güneşe ihtiyaç duyduklarından sürekli gökyüzüne doğru yükselişleri hayat ağaçlarına mistik bir anlam yüklenmesine de neden olmuştur.

Servi ağacının hayat ağacı ile özdeşleşmesi, mezarlık ve kutsal alanlara dikilme geleneği onun doğa üstü güçleri olduğuna ve odununun kesif kokulu asal yağlarının kötülükleri hatta ölünün kendi kokusunu bile ortamdan uzak tuttuğu ve böylece öteki dünyaya daha güvenli bir geçişi mümkün kıldığı inancıdır. Mısırlıların mumyalarını korumak, bozulmasını engellemek için servi odunu kullanmalarının nedeni bu inanç ile ilgili olmalıdır. Eski Yunan ve Roma'da yeraltı tanrısı Pluton'un simgesi olan servi cehennem ilahları ile ilişkilendirilmiştir. Roma cenaze törenlerinde, yaşam-ölüm arasındaki ilişkinin bir işareti olarak, ceset katafalkta durur ve yas tutanlar tarafından ebedi istirahatgahına doğru taşınırken servi dallarıyla süslenmesi de aynı geleneğin uzantısıdır.

Duvar Süsü Olarak Hayat Ağacı

Geçmişte ve de günümüzde kutlu olarak kabul gören bazı kişilerin mezarlarının yanı başına, ruhlarının onda yaşamaya devam etmesi için, bir servi fidanı dikilirmiş. Yunan ya da Roma kültüründe ölümler, benzeri bir inanışla, servi odunundan yapılmış bir tabutla birlikte gömülür ve servi dallarıyla süslenirdi. Bu gelenek günümüzde Katolik papazlar için sürmektedir. Tıpkı sevgilisi Adonis'in yasını çeken Afrodit'in yaptığı gibi, trajedi tanrıçası Melpomene de yaşamı, ölümü ve üzüntüyü simgeleyen servi dallarından örülmüş bir taç giyer.

Efsanevi Servinin Efsanesi

Servi, incir, zeytin, nar, sedir gibi kutsal kitapların yer verdiği ağaçların hemen hepsinin bilinen en azından bir efsanesi vardır.

Servi ile ilgili efsaneye göre, Havva ile birlikte cennetten yeryüzüne kovulan Adem 900 küsur yaşındayken öleceğini hisseder ve Tanrı'dan kendisini ve dolayısıyla tüm insanlığı bağışlamasını dilemeye karar verir. Bu amaçla oğlu Sit'i Cennet Bahçesi'ne gönderir. Bahçenin bekçiliğini yapan melek, Sit'in duası üzerine İyi-Kötü Ağacı'ndan aldığı üç tohumu ona verir ve öldükten sonra babasının ağzına koyup öyle gömmesini söyler. Adem ölür ve bugünkü İsrail sınırları içinde kalan Tabor Dağı yakınında Hebron Vadisi'ne gömülür. Adem'in ağzında yeşeren ve kök salan üç tohumdan Akdeniz ikliminin simgesi üç ağaç filiz verir, zeytin, sedir ve servi. Bunlar içinden ilk yeşeren ağaç zeytin ağacı olmuştur.

Ateşe tapanlar için, belki de aleve benzeyen biçimiyle ilgili olarak, servi kutsal bir ağaç türü olarak kabul edilir ve bu inancın yaygın olduğu İran'da derin kültürel anlamlara sahip bir ağaç türüdür. İran edebiyatının en büyük ve en ünlü eserlerinden biri olarak kabul edilen ve eski İran efsaneleri üzerine kurulu manzum destanı Şehname'de Firdevsi Kaşmir ya da Zerdüş Servisi adıyla bilinen devasa boyutlarda efsanevi bir servi ağacının hikayesini anlatır. Tarihçilere göre Zerdüş bir iyilik işareti olarak ve Kral Vithaspa'nın Zerdüş inancına geçmesini kutlamak amacıyla cennetten getirildiğine inanılan iki servi fidanı dikmiş ve bu fidanların her ikisi de zaman içinde dikkat çekici boylara ulaşmışlardır.

Abbasi Halifesi Mütevekkil bu muhteşem servi

ağaçlarından haberdar olur ve onları görmek ister. Ancak tahtını bırakmaya cesaret edemediğinden ağaçların itina ve dikkatle kesilmelerini ve taşıma sırasında hiçbir zarara uğratılmadan tüm dal ve gövdelerinin bulunduğu kente getirilmesini emreder. Plana göre usta marangozlar kesilen servileri taşıyacaklar ve halifenin yaşadığı kentte yeniden eski hallerine getireceklerdir. Böylece Halife Mütevekkil gölgesinde 10 bin koyunun dinlenebildiği, dalları arasında sayılması imkansız kuşun sığınabildiği ağaçların ihtişamını görme şansını elde edebilecektir. Mütevekkil'in tek derdi bu efsanevi servi ağaçlarını görmek değildir elbette. O bu ağaçların kerestelerini Samara'da yeni yaptırmakta olduğu sarayının inşaatında kullanmayı düşünmektedir. Mütevekkil Zerdüş servisinin kesimi için ülkenin en yetenekli marangozunu görevlendirir. Marangoz ilk iş olarak bu heybetli ağacı kesebilecek özel bir testere imal eder.

Halifenin Zerdüş Servisini kestirme gibi bencilce niyetinin anlaşılması üzerine ağacı kutsal kabul edip saygı gösteren İranlılar halifenin adamlarını bu niyetinden vazgeçmesi için ikna etmeye çalışırlar ancak başarılı olamazlar ve servi kesilir. Kesilen Zerdüş servisi yere öylesine şiddetle düşer ki neden olduğu sarsıntı çok uzaklardaki köylerde bile hissedilir. Kesime şahit olanlar gece boyu kuş ve diğer canlıların çığlıklarını duyarlar.

Servinin adını ve en yaygın görevini anlamamıza yardımcı olan ve bu topraklarda yaşanmış **söylencenin** yine bu toprakların yetiştirdiği bir bilge, Ünlü Anadolu coğrafyacı Strabo'ya atfedilen biçimi ise şöyledir;

Leto ikizleri Artemis ve Apollo'yu Likya'da içinden Cenchrius ırmağı geçen ve servi ağaçlarının baskın olduğu kutsal Ortygia koruluğunda dünyaya getirmiştir. Cenchrius ırmağının perisi Ortygia bu doğumun hem ebeliğini yapmış, hem de ışığın, müziğin tanrısı Apollo'yu bu kutsal korulukta büyüttüştür. Servinin yanında farklı ağaç türlerine de ev sahipliği yapan bu muhteşem korulukta Apollo'nun görkemli, altın boynuzları gümüş ve değerli taşlarla bezeli, çevrede yaşayan herkesin sevdiği, beslediği, evlerine konuk ettiği kutsanmış bir geyiği de yaşamaktadır. Günlerden bir gün Apollo ormanda dolaşırken Cyparissus adlı büyüleyici şiirler yazan yiğit bir avcı ile tanışır. Genç avcı okuduğu şiirlerle Apollo'nun kalbini

çalar. Bu aşkla Apollo periler tarafından korunan kutsanmış geyiğini Cyparissus'a hediye olarak verir. Cyparissus dağlarda, otlaklarda gezdirdiği, sulamaya götürdüğü, sırtına binerek neşe içinde vadiler, ovalar aştığı bu geyiğe özel bir ilgi ve sevgi beslemeye başlar. Sıcak bir yaz günü avlanmaya çıkan Cyparissus uzakta, ağaçlar ve yapraklar arasında gölgede uzanmış dinlenmekte olan bir geyik görür, okunu ona yöneltir ve geyiği öldürür. Bunda okların mızrakların yönünü değiştirme gücüne sahip Apollo'nun kıskançlığının bir payı var mıdır? Bilinmez. Bilmeden ne yaptığını anladığında Cyparissus çok üzülür ve sonsuza kadar yas tutmasına, acı çekmesine izin vermesi için Apollo'ya yalvarır. Apollo, gönülden istemese de, sevgili delikanlının isteğini yerine getirir. Cyparissus'un kalın, gür saçları karanlık yeşil yapraklara dönüşmeye, incecik bedeni kabuk sarmaya ve yaprakları gökyüzüne doğru uzanmaya başlar. Apollo onu haşmetli bir servi ağacına dönüştürmüştür. Servi ağacının Latince cupressus, İngilizce cypress, Almanca Zypresse, Fransızca cypres olan adları işte bu büyüleyici şairin adından gelmektedir. Apollo kederin simgesi ağlayan bir servi ağacına dönüşen Cyparissus'un dalları arasına "Ben, senin için yas tutacağım, ancak diğerleri için de sen yas tutacaksın" diye fısıldar. Servinin bir yas ağacı olarak tanınmasının, mezarlıkları ve ölülerin başucunu beklemesinin, ölüm, ebediyet ve öteki dünya ile ilişkilendirilmesinin ardındaki söylence budur ve bu topraklarda yaşanmıştır. Bilindiği gibi bu söylencenin, ırmak perisi Ortygia'nın yerini adanın ana tanrıçası Asteria'nın aldığı bir de Delos versiyonu vardır.

Leto ve İkizleri,
Artemis,
Apollo

Serviler Ölmez

Hemşerin Efesli Bilge Herakleitos, hani şu "aynı ırmakta iki kez yüzülemez" kelamıyla ünlü filozof, her şeyin bir ateşten oluştuğunu ve sonunda yine ateşe dönüşeceğini de ileri sürmüştür. Mezar başlarını ya da mezarlıkları bekleyen servi ağacının biçimsel olarak yeşil bir alevi anımsattığından daha önceki satırlarda söz etmiştik. Mezar aslında ebedi değil geçici istirahatgahıdır konuklarının. Zaman içinde güneşten ve topraktan alınan emanetler birer birer geri verilir, başka canlarda yeniden kullanılırlar diye. Ayrışma ya da çürüme güneşten alınan enerjinin yavaş yavaş geri verildiği bir gizli, alevsiz yanma olayıdır. Tıpkı servi ağacı gibi tüm canlılar yaşama enerjilerini yaşamlarının sonunda geri vermek üzere bir ateş olan güneşten alırlar. Servi ağaçları, hemşerim Herakleitos'un işaret ettiği iki ateş arasındaki sonsuz döngü ve bağlantıyı sağlayan, içinde iki kez yüzme şansımızın olmadığı ırmağın ta kendisidir.

Son Söz Niyetine

Söze ya da yazıya bir söz ustasının yüzyıllar öncesinden damıtılarak gelmiş dizeleri ile başlamıştık bir başka söz ustasının, Nazım'ın yüzyıllar sonrasına seslenen dizeleriyle noktayı koyalım.

ÜÇ SELVİ

Kapımın önünde üç selvi vardı. Üç selvi.

Selviler rüzgarda sallanırlardı. Üç selvi.

Kökleri yerde, başları yıldızlarda üç selvi.

Selviler sallanırlardı rüzgarda. Üç selvi.

Bir gece düşman bastı evi. Üç selvi.

Yatağimde öldürdüm ben. Üç selvi.

Kesildi selviler köklerinden. Üç selvi.

Artık ne kökleri yerde, başları yıldızlarda üç selvi.

Selviler sallanmıyorlar rüzgarda. Üç selvi.

Mermer bir ocakta parçalanmış yatıyor Üç selvi.

Kanlı bir baltayı aydınlatıyor üç selvi.

Bir Ormancının Günlüğünden Bir Uzun Yol

Osman GÖKÇE
osman.gokce@ege.edu.tr
www.osmangokce.com

Benim ülkem efsaneler ülkesidir. Ben efsanelerle yaşayan bir toplumun içine doğdum, büyüdüm ve yaşadım, bundan hiç yakınmadan.

Efsaneler hem hayal gücü zenginliğidir hem de bilimsel bilgi noksanlığıdır bana göre. Bizde ikisi de diz boyu. Dolayısıyla bizde efsane de diz boyudur, istemediğin kadar çoktur. Anamın anlattığı Lokman Hekim efsanesi de bu bolluğun bir ürünüdür.

Aslında Lokman Hekim efsanesi değil de Lokman Hekim efsaneleri demek gerekir. Çünkü çok sayıda Lokman Hekim efsanesi vardır. Özellikle de bizim oralarda yani Çukurova, Doğu Toroslar, Maraş ve dolaylarında Lokman Hekim efsanesi çeşitlemeleri her yöreden daha zengindir kanımca. Sanıyorum bunun nedeni de Lokman Hekim'in Çukurova'nın orta yerindeki Misis'te yaşamış olmasıdır.

Bir efsaneye göre Lokman Hekim, ölümün sırrını zengin Çukurova topraklarındaki bitkilerde ararken Misis'te bulmuştur. Ancak kendi şifa defterine yazdığı ölümün sırrını da yine Misis'te, Ceyhan Nehri üzerinde kurulu köprüünün üzerinde, elinden suya düşürerek kaybetmiştir.

Bizim oralarda akademik çalışmalara da konu olan bu ve benzeri çok sayıdaki Lokman Hekim efsanelerinden birisini de anam anlatırdı.

Efsanenin anamcasına göre, bütün dertlere derman olan Lokman Hekim kendini de ihmal etmemiş ve biz olağan insanların ömrüne oranla akıl almaz bir uzun ömür yaşamıştır. Ancak, ölümün sırrını bulup da sonra onu Ceyhan'ın suyuna kaptırıp elinden kaçırdığına göre kaçınılmaz son onun da kapısını çalmıştır birgün.

Koca Lokman o gün gelince içini çekmiş, doyamadığı dünyanın güzelliğini ve ömrün ne kadar uzun olsa bile yine de çok kısa olduğunu anlatmak için "Yürü bire yalan dünya" demiş. "Oğlum yaşadı beş yüz yaş, ben yaşadım bin beş yüz yaş. Bütün ömrüm bir Temmuz ayı öğle sığağında ve kırat sırtında bir söğüt ağacının gölgesinden dörtnala geçerken duyulan saniyelik bir serinlik kadardı" diye duyularını dile getirmiş.

Anam bu efsaneyi sıkça anlatırdı. Her anlattığında da bizim Öteyüz Tarla'ya giderken İbişoğlu'nun,

neredeysen her gün yanından geçtiğimiz, başında su arki ve kenarında sıra sıra söğütler olan tarlası aklıma gelirdi. Duruma göre eşek sırtında, at sırtında, kağı üstünde ya da yaya olarak oradan geçerken, dibinden sular akan o söğütlerin altındaki serinliği ve o serinliği birlikte yaşadığım çocukluk aşkımı yaşamım boyunca hiç unutmadım. Ama anam bu öyküyü her anlattığında da kaygılara kapılırdım. Daha çocuk yaşta ömrün kısalığının korkusu bedenimi kaplar ve ruhumu sıkıştırırdı.

X

Mezuniyetimin hemen arkasından, Ord. Prof. Dr. Asaf İrmak Hoca'nın Toprak Kürsüsündeki kısa süreli çalışmam askerlik hizmeti nedeniyle kesildi.

Aslında askerlik konusu parasal bir nedene bağlıydı. Devlet 10195 sayılı bir kararname çıkararak mühendisleri yevmiyeli olarak çalıştırmaya başlamıştı o sıralarda. Aylık ücreti 450 lira olan göreve yeni başlayan bir mühendisin yevmiyeye geçtiği takdirde eline, mahrumiyet bölgesine göre değişmekle birlikte 1700-2000 lira para geçiyordu. Yine o sıralarda Orman Genel Müdürlüğüne 404 adet yevmiye kadrosu da verilmişti.

Üniversiteden ayrılmayı hiç istemiyordum. Ama ailem de çok zor durumdaydı. Bir deliğe sıkışmış, ileri gidemeyen, geriye çıkamayan bir ava benzetiyordum kendimi. Yalnızca kendi gönlüme göre karar vermeye hakkım olmadığını düşünerek en kısa zamanda askerliği yapıp mesleğe geçmek istedim. Tuzla Piyade Okulunda 1 Nisan 1965'te askerliğe başladım. Altı aylık okul süresinin sonunda Çanakkale Ezine'ye kura ile asteğmen olarak gittim. Orada altı ay sonra teğmen oldum ve 31 Mart 1967'de de üsteğmen rütbesi ile terhis oldum.

Bana göre, başka ülkelerde olay nasıldır bilemem ama, bizde askerlik anıları, yaşayanların büyük bir alçak gönüllülükle daha çok da kendi yaptıklarını değil de içinde yaşadığı ortamda olup bitenleri öne çıkararak anlattıkları birer destandırlar.

Ben de bir **ormancı asker**in anılarını iddiasız üç beş küçük not biçiminde aşağıda sunmaya çalışacağım.

Bunlardan **birincisi** ve kışlaya ayak basar basmaz tanık olduğum en önemlisi kışlalarda üstlerin astlarına karşı hakaret anlamındaki davranışlarıydı. Elbette bu göreceli bir değerlendirmedir. Başkaları benim hakaret olarak değerlendirdiğim davranışları benim gibi değerlendirmeyebilirler. O görüşe saygı duymam ama o görüş sahiplerine de bir diyeceğim yoktur.

Ancak bana göre, kışlalarda insanlar çok hakaret görüyorlardı. Özellikle de sözlü hakaretler istemediğiniz kadar bol ve çeşitliydi. Aslında bedensel darp ve tacizler de bunlardan daha aşağı düzeyde değildi. Ne var ki insanlar için dil yarası kadar ağır yara yoktur. Askerlikte ben ve benim çevrem bu konuda çok duyarlıydık ve bu nedenle de çok acılar, çok üzüntüler çektik. Bence askerlik yapan herkesin bildiği ve birçoklarının olağan gördüğü bu bir tür küfür literatürünü ve bedensel darp ve taciz olaylarını burada yinelemek uygun ve yararlı değildir.

Bir yandan insanlar kışlalarda çok hakaret görüyorlardı ama diğer yandan da yeri gelince çok aşırı ve insanüstü sıfatlarla övülüyor, yüceltiliyor ve onların ruhlarına bu yücelikler aşılanmaya çalışılıyordu. Bu paradoksu, bu zıtlığı şaşırtıcı ve bilgisizce bir davranış olarak değerlendiriyordum. O gün böyle değerlendiriyordum, bu gün de böyle değerlendirmekteyim.

İşin ilginç ama bence yadırganamayacak bir başka yönü de bu tür davranışlar tünelden geçen biz yedeklerin de daha sonraki komutanlıklarımız sırasında astlarımıza karşı benzer davranışları göstermemizdi. Bu öğrenilmiş olumsuz davranışlar nedeniyle Ezine'deki yedekler arasında sert tartışmalarımızın olduğunu anımsarım.

Kanımca insanlara karşı yapılan bu tür iki zıt davranıştan bir artı değer elde edilemez. Bu savımı başka bir alandan çarpıcı bir örnekle açıklamak isterim.

Örneklerini hepimiz biliriz. Görmüşüzdür, duymuşuzdur. İster köyde ister kentte olsun,

ister varsıl ister yoksul olsun, ister eğitilmiş ister eğitimsiz olsun yani kısaca hangi konumda olursa olsun ülkemizdeki bazı erkekler akşama kadar elinin altındaki eşini her avucu kaşındıkça döver, ağız dolusu hakaretler eder sonra da akşam olup yatağa girince ondan aşk ister, sevgi bekler. Böyle bir beklentinin sonucu sıfırdır.

Bu verdiğim örneğe benzer başka örnekleri ana, baba çocuk ilişkilerinde, öğretmen öğrenci ilişkilerinde, patron işçi ilişkilerinde ve benzer daha pek çok ilişkide de görebilirsiniz.

Bu satırları yazdığım günlerde bir akşam bir TV kanalında bir tartışma izledim. Konularında uzman oldukları izlenimini veren konuşmacılar vardı. Askerlikteki intihar yoğunluğunu tartışıyorlardı. Programı izlerken ta gençliğimdeki, yarım asrı aşan geçmişimdeki bu konu ile ilgili düşüncelerimi yeniden anımsadım, yeniden irdeledim. Doğrusu, sorunun çözülmemiş ve yarım asır sonra bile güncelliğini yitirmemiş olduğu kuşkusuna kapılarak çok üzüldüm.

Askerlik anılarım içerisinde yazmak istediğim **ikinci konu** günümüzde de tartışılan zorunlu askerlik konusudur.

Benim askerlik yıllarımdan bu yana zorunlu askerlik konusunda önemli sayılabilecek değişiklik ve uygulamalar olmuştur. Bu konuda bugün de tartışmalar bitmiş gözüküyor. Ben askerlik uzmanı değilim. Bu nedenle, benim askerliğin tüm konularında olur olmaz bir düşünce ve görüş ileri sürmem çok da doğru olmaz. Ben yalnızca konunun bir yönü üzerinde görüşümü açıklamak istiyorum. Benim savunduğum bu görüş, askerlikten ziyade insan hakları ve sosyoloji bağlamında bir savdır.

Askerliğin ve askerlerin bugünkü gibi algılanmadığı, bugünkü gibi hırpalanmadığı o günlerde yazılı ve yazısız yasalar bize sağlıklı her Türk erkeğinin günü geldiğinde karşılıksız askerlik hizmeti yapmasının kutsal ve övünç duyulacak bir vatan borcu olduğunu öğretirdi. Ben bugün de böyle düşünmekteyim.

Ancak, o gün de bugün de böyle düşünmekteyim ama kimseyi istisna ve imtiyaz sahibi görmeden böyle düşünmekteyim.

Dul anasını, beli bükük babasını, yeni evlendiği yavuklusunu, beşikte ve belecteki bebeğini köyünde bırakıp boğaz tokluğuna, davulla zurna ile düğüne gider gibi vatan hizmetine koşan

Mehmet bu vatanın nimetlerinden okumuş yazmış yedekler ve muvazzafılardan daha mı çok yararlanıyor? Bu vatan yalnızca köylülerin, işçilerin, okuyamamışların vatanı mıdır? Elbette hayır. Öyleyse herkes eşit bir biçimde yükümlülük altına girmelidir. Bu ayrılık, bu gayrılık niçin? Niçin bir takım imtiyazlı insanlar vatan hizmetini para karşılığı satıyor da ya da askerlikte maaş alıyor da diğer bir takım garibanlar ömürlerinin bir bölümünü anasının ak sütü gibi vatana karşılıksız sunuyorlar? Birinciler vatanı daha mı az seviyorlar yoksa?

Böyle diyemem. Kimsenin vatan sevgisinden kuşkulanmak kimsenin hakkı değildir. O imtiyazlılar, düzen böyle kurulduğu için bu düzene uygun bir biçimde askerlik yapıyorlar, imtiyaz ve ayrıcalıklardan yararlanıyorlar. Değiştirin düzeni, doğru biçime sokun. Herkes uyacaktır. Korkmayın ihtilal olmaz!

Vatan hizmeti alınır satılır bir hizmet değildir çünkü. Vatan için adanan ömür emek piyasasının ya da mal piyasasının ölçütlerine göre değerlendirilemez. Bir işçinin, bir köylünün bir yıllık bir ömrünün değeri ile bir başkasının ki neden farklı olsun? Örneğin, ömürden verilen cezalar aynı suçlar için herkese aynı uygulanmıyor mu? Aynı koşullarda adam öldüren köylü de mühendis de aynı miktarda ömrünü hapiste geçirmiyor mu? Askerlikte de devletin milletinden talep ettiği şey onun ömrünün bir bölümü değil midir? Öyleyse ömürlere ayrı değer biçmek kimin haddine?

İşte ben o gün böyle düşünüyordum. Bugün de böyle düşünüyorum. Eğer biraz yukarıda açıkladığım gibi, askerlik hizmeti hala Türk erkeğinin kutsal ve övünç duyacağı bedelsiz bir hizmet ise, vatan için adanan ömür herkes için eşit miktarda olmalı ve herkes için ücretsiz olmalıdır diyorum. Herkes eğitim düzeyine ve diğer farklı hünerlerine göre farklı görevlerde bulunabilirler. Ancak vatan borcu ömürden, yaşanan ya da yaşanacak zamandan ödenecekse herkesin ömrü eşit değerdedir. Doktorun da, mühendisin de, subayın da bir günlük ömrü ile işçinin ya da köylünün bir günlük ömrünü nasıl farklı değerde tutabilirsiniz? Birilerinin kanı diğerlerinden daha mı kırmızı? Birilerinin canı insan canı, diğerlerinin değil mi? Elbette hayır.

Bu bağlamda, vatan borcu kavramındaki borç sözcüğünü de olumsuz buluyordum ve buluyorum. Cumhuriyet'in başında yani kuruluş yıllarında tanımlanan kutsal askerlik hizmetini kapitalist

literatürün bir kavramı olan **borç** sözcüğü ile tanımlamanın yanlış olduğunu düşünüyorum. Yinelemek isterim ki bu düşüncelerim Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluş aşamasındaki vatan ve askerlik anlayışına ve bu anlayışın varlığına bağlı düşüncelerdir.

Askerlik anılarımın **üçüncüsü** mesleğimle yani **ormancı asker** kimliğimle ilgilidir.

Orman Fakültesine girdiğimden beri duyardım. Zaman zaman, orada burada konuşulur dururdu. Bazen genç arkadaşlar keşfedilmiş ve gizli bir servet bulmuş gibi konuyu tartışırken heyecanlanırlardı. Hemen hemen herkese çok cazip gelirdi anlatılanlar. Ülkenin bozkırlarını yeşile boyamaya gönül vermiş heyecanlı genç yürekler coşku ile konuşurlardı ortalıktaki söylentileri.

Güya dönemin İçişleri Bakanı Hıfzı Oğuz Beketa, askerlerin ağaçlandırma hizmetlerinde çalışmasını öngören bir kanun teklifi vermişti. Güya Genel Kurmay bu konuda olumlu görüş bildirmişti. Güya genç ormancı adaylarının yani öğrencilerin orman yüksek mühendisi olduğu için gururlarını okşayan ve kendisi ile övünülen Tarım Bakanı Mehmet Turan Şahin hem toprak reformunu yapacaktı hem de Türkiye ormancılığını ordunun da yardımı ile güçlendirecek ve geliştirecekti.

Rivayet çok ve fakat hakikat tekti. Şöyle ki bazı çevrelerde gençlerin zamanını boşu boşuna tüketen askerlik süresinin ülke kalkınmasında, ülke hizmetinde ve bu arada da ormancılıkta değerlendirilmesi görüşü epeyce yaygındı. Örneğin öğretmenlerin askerliklerini okullarda öğretmenlik yaparak yerine getirmeleri görüşü ve uygulamaları büyük olasılıkla bu tür bir düşüncenin ürünüydü. Öğretmenlik dışındaki bazı başka meslek mensuplarının, öğretmenler için uygulanan bu düzenin kendi meslekleri ve kendileri için de uygulanması yönündeki istekleri sağda solda sıkça dile getirilirdi. Askerlik nedeniyle geç kalınıyor, meslekten soğunuyor, bilgiler unutuluyor gibi gerekçeler öne sürülürdü.

Ben o günlerdeki bu tür söylentilerin gerçekliği konusunda yeterli bilgilere sahip değildim. Ayrıca da bu tür söylentilerin içeriğine o gün de çok yakın değildim bu gün de çok yakın ve yandaş değilim. Ben daima ekmeği ekmekçinin yapması gerektiğini düşünenlerden birisi olmuştum.

Bu nedenle de bu tür tartışmalara o günlerde de fazlaca ilgi duymazdım. Bana göre asker askerliğini, öğretmen öğretmenliğini, ormancı

ormancılığını yapardı. Askerlikle ilgili konularda değişiklikler yapılabilirdi ve yeni düzenlemeler yapılabilirdi. Ancak bunlar olayın özünü değiştirmez ve yine de asker askerliğini, ormancı da ormancılığını yapardı. Bir insan askere alınıp başka bir hizmette kullanılamazdı. Askere alınıp madencilik, askere alınıp ormancılık, askere alınıp öğretmenlik, askere alınıp işçilik ya da bunlara benzer başka bir sivil hizmet yaptırılmazdı insanlara. Böyle bir durum benim ve bana göre devletimin vatan hizmeti diye tanımladığı bedelsiz askerlik hizmeti anlayışına ters düşüyordu.

Ancak, aslolan benim düşüncelerim değildi elbette. Aslolan, sınırlı da olsa bazı uygulamaları da bulunan ve ortalıkta konuşulup durulan bu tür düşüncelerin varlığıydı.

Örneğin 1924 Yılı Bütçe Yasası'nın (Sayı 490) 34. maddesine göre, askere alınan jandarmalar arasından Ziraat Bakanlığı'nın gerek gördüğü sayıda er ayrılacak ve ormanların korunmasında kullanılmak üzere bu bakanlığın emrine verilecektir. Bu uygulama belki de orman-asker ilişkisinde ülkemizdeki ilk örnektir. Yine bu uygulama, uzunca bir aradan sonra Orman Koruma Kuruluşunun Kaldırılmasına ve Bu Kuruluşun Görev ve Yetkilerinin Devlet Orman İşletmelerine Devrine Dair Kanun'la (25 Haziran-1945 Tarih, No: 4767) kaldırılmış ve orman koruma işi askeri birliklerden alınmıştır. Bu uygulama döneminde görevde olan emekli ormancılarla yapılan bir anket araştırmasına göre de, ormanda jandarma korumacılığı başarısız olmuştur (GÖKÇE, 1992, Türkiye ormancılık politikası, TÜSES).

Yenilerde çıkmış olan Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanunu (Resmi Gazete 26.07.1995, Kanun No 4122) da orman-asker ilişkisinin güncelliğini hala koruduğunu göstermektedir. Bu kanunun (b) bendine göre (Milli Savunma Bakanlığı; Türk Silahlı Kuvvetlerine tahsis edilmiş Hazine arazileri üzerinde "Ordu Ormanları" kurar. Bu ormanların bakım ve korunması askeri birliklerce yapılır. Orman Bakanlığınca teknik yardım sağlanır).

Daha yenilerde bir haber de Türkiye'de ağaçlandırmanın sivil vatandaşlar düzeyinde bir gelenek olarak yerleşmesini sağlamak ve ağaçlandırmayı zorunluluk haline getirmek için anayasa değişiklik paketine bu yönde hüküm konulması isteği biçiminde gündeme düşmüştür. Haberde TBMM Adalet Komisyon Başkanı

ve TEMA kurucularından Ahmet İyimaya'nın, Anayasa'nın 169'uncu maddesinin, "Ağaçlandırma vatani görevdir" şeklinde düzenlenmesini önerdiği bildirilmektedir. Değişiklik isteğine göre, askerlik yapmak gibi ağaç dikmek de vatani görev olacak, cezaevinde mahkumlar ve askerliğini yapanlar görevlerinin belirli döneminde ağaç dikeceklerdir. Düğün yapanlar ve çocuğu olanlar da zorunlu olarak ağaç dikeceklerdir (www.memurlar.net/haber/94253, 26 Kasım 2007).

Ormancılık ve askerlik ilişkileri bağlamında internette bir taramada bulunacak olursanız haberdan geçemezsiniz. Binlerce değil milyonlarca kayıt çıkar karşınıza. Her ilçede ve her ilde her askeri birliğin ağaçlandırma etkinlikleri konusunda ve daha çok da protokol ağzı ile yazılmış sayısız haberler görürsünüz.

Aslında bu tür haberler yalnızca asker kanadı ile ilgili de değildir. Bu haberler diğer devlet kuruluşları ve tüm sivil toplum örgütleri ile ilgili olarak da istemediğiniz kadar çokturlar.

Bunlara bir de ağaçlandırma bayramları, orman haftaları, çevre günleri vb etkinlik haberlerini de eklerseniz Türkiye'nin bir numaralı sorununun ormancılık olduğunu, bütün Türkiye'nin ayağa kalkarak gece gündüz ormanı konuştüğünü, her kesimin orman yetiştirmek için yoğun bir çaba ve çalışma içinde bulunduğunu sanarsınız ve bir ormancı olarak gözleriniz yaşarır, mutlu olursunuz. Olunuz! İyi mutluluklar!

Benim askerlik dönemimde de asker ve ağaçlandırma ilişkileri konusunda buna benzer ve hatta daha da büyük bir yoğunluk yaşandı.

Genel Kurmay Başkanı Orgeneral A. Cemal Tural'dı. Fırtına gibi esen bir komutandı. Ağaçlandırmaya ilgisi bütün askerlik yaşamında canlı olmuş ve bu yolda pek çok etkinliklerde de bulunmuştu. Genel Kurmay Başkanı olunca, o günün Genel Kurmay başkanları "Devlet benim" diyebilecek kadar güçlü oldukları için, askerin ağaçlandırma çalışmaları da tepe yaptı, olabilecek en üst düzeye çıktı. Kanuna, tüzüğe, yönetmeliğe aldırın da yoktu. En büyüğünden en küçüğüne kadar her askeri birlik ağaç dikme çabası ve çalışması içine girdi. Bu etkinlikler öylesine yoğunlaştı ki bugün bile sağda solda ağaçlandırma seferberliğinin 13. Genel Kurmay Başkanı A. Cemal Tural'la başladığı söylenebilmektedir.

Daha sonraki Genel Kurmay başkanlarımızdan Orgeneral Hilmi Özkök, TEMA'nın "Bir Milyon

Fidan” adlı ağaç dikme kampanyası çerçevesinde Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Komutanlığı ağaç dikme töreninde taptığı konuşmada “Merhum 13. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cemal Tural tarafından hızlandırılan ve disipline edilen bu faaliyetlerin TSK’da bir ahlak ve gelenek haline geldiğini” belirtiyor ve “Nitekim, o günden bu yana TSK içinde ağaçlandırma, daha doğru bir deyimle bitkilendirme faaliyetleri, büyük bir hızla devam etmektedir. Yurt genelinde bütün askeri birlikler ve kurumların bulundukları bölgelerin yeşil örtüsü ve çeşitli yerlerde oluşturulan hatıra ormanları, bu anlayışın en güzel örneklerindendir” diyordu (Hürriyet,07.03.2004).

O günlerde, askerlikte ormancılıkla ilgili olarak yaşanan bu telaşlı hava elbette bizim birliğe de yansımıştı. Ezine’de iki eğitim taburu ve her taburda bir adet de orman yüksek mühendisi vardı. Dolayısıyla bu telaşlı havanın en ortasında biz iki orman yüksek mühendisi yedek subay bulunuyorduk.

Bu konuda sözü hakettiğinden daha çok uzattığımı biliyorum. Bu nedenle sonucu kısaca özetlemek istiyorum :

Benim ormancılığa başladığım yıllarda yaklaşık 5 milyon ha. ağaçlandırma yapılması öngörülüyordu. Bugün bunun yarısı bile yapılamamıştır. 2011 Yılı sonu itibarı ile yaklaşık 2 milyon ha. ağaçlandırma yapılabilmektedir. Bu toplamda, Orman ve DSİ kuruluşlarımızın dışındaki kuruluşların payı yalnızca 61 bin ha.dır (http://www.cem.gov.tr/erozyon/AnaSayfa/istatistikler/agaclandirma_istatistikleri.aspx?sflang=tr).

Yetkililer ise neredeyse ülkemizde ağaçlandırma sorununun bitirildiği gibi bir hava içerisine girmiş gözüküyorlar ve bu anlamda açıklamalar yapıyorlar. Yaparlar! Yalandan kim ölmüş!

Ülke genelinde ormancılığa ve özellikle de ormancılığın ağaçlandırma dalına karşı gösterilen ilgi sevindiricidir. Bu ilginin ürünleri de değerlidir elbette. Ancak bu ilginin doğru değerlendirilmesi ve girdi çıktı oranının iyi hesaplanması gerekir.

Doğrusu, ben bu ilginin o gün de bugün de doğru değerlendirilemediği ve bu yolla elde edilebilecek verimin elde edilemediği kanısındayım. Nasıl olmalıydı diye sorulacak olursa kendimce değerli ve doğru bulduğum yanıtlarım vardır kuşkusuz. Ancak bunları açıklamak, tartışmak böyle bir anı yazısının konusu değildir ve bunun yararı da olmayacaktır diye düşünüyorum. Ama görüşüm

belirttiğim gibidir.

Benim temel bakış açım “Herkesin kendi işini yapması ve karşılıklı yardımlaşmaların bu anlayış çerçevesinde gerçekleştirilmesi” biçimindedir. Devlet hizmetleri canınız istediği zaman yacağınız, istemediği zaman yapmayacağınız işler değildir. Yine devlet hizmetleri bağış ile, iane ile, ikram ile, sadaka ile yerine getirilebilecek ve keyfi, derleme, düzensiz, denetimi yetersiz, gelir-gider ve harcama disiplini eksik uygulamalarla yapılabilecek işler de değildir.

Ayrıca, bu tür diğer kurum ve kuruluş ağaçlandırmaları ve hatta özel ağaçlandırmaların ormanlaştırma olup olmadığı da tartışma konusudur.

Gönlümün dileği, bu konunun tüm yönlerinin çok ciddi bilimsel araştırmalarla ortaya konulması ve bu konuda örneğin orman fakültelerimizde doktora tezleri yaptırılmasıdır.

x

Ezine’de ara sıra aramıza genç muvazzafların da katıldığı bir yedek arkadaş grubumuz vardı. Zaman zaman dünyayı ve sıkça da Türkiye’yi masaya yatırır ve üzerlerinde mutlu masal teorileri tartışırık.

Bir akşam biraz uzamış yine böyle bir donanımlı masa başındaydık. Askeri gazinonun kapısı açıldı ve hiç beklenmedik bir biçimde Kemal Yarbay yalnız olarak içeri girdi. Hep birlikte ayağa kalktık ve selamladık. Bize doğru ağır adımlarla yaklaşarak “Merhaba çocuklar, nasılsınız, ne yapıyorsunuz?” dedi.

Kemal Yarbay, Ezine’nin en kıdemli subayı, iki eğitim taburundan birisinin Tabur Komutanı ve ayrıca da Garnizon Komutanı idi. Çok sevilirdi. Ağır başlı ve okkalı bir havası vardı. Sivillerle iyi ilişkiler içerisinde olduğu gözleniyordu. Sofra ehli, sohbetinin doyurucu ve aranır olduğu anlatılırdı. Ayrıca, o günlerde hemen herkes Atatürkçü gibi gözükürdü. Bugünlerdeki gibi karşıtlıklar dile getirilemezdi. Ama yine de Yarbay Kemal Bey için Sağlam Atatürkçü denmesi bizim grubun çok hoşuna gider ve kendisine sempati duyulurdu.

Bu duyguların da etkisi ile olmalı, cesaretleterek kendisini masamıza davet ettim. Eski bir arkadaş gibi nazlanmadan oturdu. Ayaklı kütüphane Ayhan Kozağaçlı (Özseçen), hukukçumuz Yalçın Kırmızı, duygularını mühendisliğin matematiği ile yoğurmuş en güzel Nazım Hikmet şiiri okuyucusu

ve Malatya türküleri söyleyicisi Erol Gökhan ve bendim masadakiler. O gece, Komutan dahil hepimiz çok şey söyledik birbirlerimize özgürce, sıkılmadan, çekinmeden. Yukarıda anlattıklarım da dahil çok şey konuştuk, tartıştık.

Gecenin sonuna geldiğimizde Kemal Yarbay bana bakarak “İhtilal yapayım da seni Milli Savunma Bakanı yapmam ama Orman Bakanı yapacağım” dedi ve doğruldu, ayağa kalktı. Saygılıca gülüştük ve ayrıldık.

x

Terhis oldum. Ankara’ya gittim. Önce Ankara Devlet Orman İşletme Müdürlüğü emrine atamam yapıldı. Bu geçici bir atamaydı. Asıl gideceğimiz yer için kura çekecektik. Böylece Ankara’dan asıl görev yerimize giderken yolluğumuzu da alacaktık. O günlerde devlet bize böylesine ana gibi, baba gibi davranıyordu. Yani devlet bize “Bu devlet bizim devletimizdir” dedirtiyordu.

Kura çektik. Isparta Orman Başmüdürlüğü Yol Şebeke Planlama Grup Müdürlüğü S.3. Or. Müh. Namzedi olarak atandım (31.3.1967). Asalet tastiki 31.7.1967 Tarihinde yapıldı. Maaşım da 500 Tl oldu.

İşte benim için uzun yol yeni başlamıştı. Yolun sonuna hiç bakmıyordum. Askerlik disiplini ortamından çıkınca kendimi bir serçe kadar özgür ve hafif hissediyordum.

Bilmem serçeyi hiç izlediniz mi? Durduğu yerde durmaz. Bir saniye içerisinde bir daldan bir kaç dala konar. O bir saniye içerisinde kuyruğu, başı, kanatları ayrı ayrı oynar, defalarca hareket eder. Başını her salise bir başka yana döndürür. Eğer benim gibi kalbur tuzağı ya da başka bir yolla serçe yakalayıp avucunuzda tuttuysanız yüreğinin makineli tüfek gibi hareket ettiğini duyarsınız. Ben askerlik sonrası kendimi böyle tanımlıyor, tanıtıyordum eşe dosta. Serçe gibi hareketli, serçe gibi özgür, serçe gibi heyecanlıydım.

Evet, yolun sonuna hiç bakmıyordum. Düşünmüyordum da bunu. Kim bilir kendimi Lokman Hekim’den daha uzun yaşayacakmış gibi görüyordum. Bu duygularla çıktım ormancılık yoluna. Yolun sonu yokmuş gibi.

Meğer yolun sonu varmış
Hentiflenmiş üzüm tanesi gibiyim şimdi
Seyyar satıcının tezgahında
Geziyorum sokak sokak mahalle mahalle
Alan yok
Satıcı üzgün
Ben üzgünüm
Oysa satıcı ve ben
Sabah erkenden
Ne umutlarla çıkmıştık yola
Besmele çekerek
Dualar okuyarak
Pazar ola
Pazar ola diyerek
Selamlar vererek sağa sola
Heyhat
Bir tezgahta bir ömür geçti
Umutlar yaşlandı
Dualar dul artık
Tezgah kırık dökük
Tezgahtar yorgun
Tezgatarın malı pul artık

Bornova, 09.01.2013

Doğa ve Kültür: Kafa da Kafa, Ha!

Dr. Cihan ERDÖNMEZ

Kanat Atkaya var, Hürriyet Gazetesi'nde köşe yazarı. Son zamanlarda yazılarının, özellikle Pazar yazılarının müdavimi oldum. Belki de dünyaya paralel bir bakış açımızın olduğunu anladığımdan. O Galatasaraylı yalnız, ben Fener. Okudukça, "Oh be!" diyorum, "Ne güzel bunları birilerinin söylediğini duymak."

Geçen sayıya yazı yazmamıştım. Sevgili editörümüz Sezgin'i üzdüm biraz, biliyorum. Kendimi affettirmek için muhteşem bir yazı hazırlıyordum. Neredeyse bitmişti, aslında. Gelin görün ki, rahat bırakmıyorlar insanı. Her ne kadar güncel takılıp kalmayı pek tercih etmesem de, tuttular Edip Cansever'i sansürlediler. Yunus Emre yetmedi, Fareler ve İnsanlar az geldi, Edip Cansever'e de bulaştılar. Sabrımızı zorluyorlar sanki. Tutucu Hava Yolları (THY) alkol yasağına başladı ya, alkolü yalnızca yaşamımızdan değil sanattan da çıkarabileceklerini sanmaya başladılar.

Bu ruh hali içindeyken Kanat Atkaya'nın Edip Cansever yazısını da okuyunca, bu sayıya bir Edip Cansever yazısı yakışır dedim. Hem de "Masa da Masaymış, Ha!" ile başlayarak. Ne var ki, adı gibi yüz yıl öncesinde kalmış Talim Terbiye Kuruluna özenip Sezgin de sansürlemeye niyetlenir diye Türkçesiyle değil İngilizcesiyle¹.

THE TABLE WAS QUITE A TABLE, HA!

...
He was wanting to drink beer for days
He put the spilling of the beer on the table
His fullness and his hunger
...

Bu dizelerden gençler için zararlı sonuçlar çıkacağını düşünen organlara ne demeli? "Kafa da kafaymış, ha!"

Çağdaş Türk şiirinin kaynakları nelerdir? Yanıt basit; Halk Şiiri, Divan Şiiri ve Batı Şiiri. Peki, Cansever'in de içinde yer aldığı İkinci Yeni akımı bunlardan hangisine yakındır? Ya da hangisine uzak?

Pek çok araştırmacıya göre Cansever'de öne çıkan temalar yalnızlık, bunalım ve yabancılaşmadır. O bir kentlidir. Kentte yaşayan "ben" in yaşadığı bunalımlar şiirlerinde yoğun biçimde kendini hissettirir. Bu konuda önemli saptamalarda bulunan bir araştırmacıya göre²;

"İkinci Yeni, Türkiye'nin yavaş yavaş küreselleşen kapitalizmin ağına takılmaya başladığı; köylerden şehirlere göç ederek kentleşen/modernleşen, fakat kentleşirken kıra ait tutum ve davranışlarından vazgeçmeyen insanların meydana geldiği bir dönemde ortaya çıkmaya başlamıştır. Dolayısıyla İkinci Yeni Şiiri, yerleşik hayata geçerek kenti bir yaşam alanı olarak kabul eden insanı merkeze alır. Bu insanın yaşanmışlığını, zedelenmişliğini, mecbur bırakılmışlığını, insani tarafının geri plana itilerek modern tüketimin öznesi haline getirilişini şiirleştiren bir hareket olarak belirmektedir."

Yaşanmışlık, zedelenmişlik, mecbur bırakılmışlık, modern tüketimin öznesi haline getirilmişlik... Gelin hep beraber İkinci Yeni'nin bir başka temsilcisi olan Ece Ayhan'a kulak verelim "Bir Ölü Macar Cambaz" adlı şiirinde:

Sonra korkunç gülümsemeler bitti
Sonra hiç kimseyi göremedim
Herkes beni arıyordu.
Bir ölü macar cambaz buldu beni buldu beni
Samyeli esiyordu denizden.

Bir başka araştırmacı³ ise Cansever'in zamanla İkinci Yeni'den çıkmaya çabaladığını dile getiriyor;

"Umutsuzlar Parkı, kalabalık içinde yalnızlığı, toplumda aydın ferden sıkıntısını konu alır."

1_ Hyporion V-II, November 2010, Çeviren Fulya Peker.

2_ Tüzer, İ. 2011. İkinci Yeni Şiirinde Bir Yaşam Alanı Olarak Kent Olgusu. TÜBAR, XXIX, s. 403-420.

3_ Aktaş, Ş. 1990. Edip Cansever. Türk Dil Kurumu Dergisi, 3, s.462.

Cansever'in bu şiirinde İkinci Yeni Şiiri'nden ayrılma gayreti içinde olduğu görülür. Umutsuzlar Parkı'nda o, kendi şiirinin konusunu, işleyiş tarzını bulmuştur. Şiir artık problemle iç içedir... Petrol adlı kitabında ferdin yanında çevrenin de Edip Cansever'in şiirine girdiğini söylemek yerinde olur. Onun Nerede Antigone'da İkinci Yeni Şiirinden uzaklaştığı, şuur altını dışa aksettirmeye gayret ettiği görülür."

Bu saptamalara katılır mısınız bilmem. Bence alıp okumak lazım. Örneğin Petrol'ü;

...

*Kim geçti bu leylaktan nedense anlaşılmaz
Karışık yüzler aldık bir takım çarşılardan
Ben, Henri, Alain, bir de Bob
Burası Avrupa bazan de şiir olan
Sizi anlıyorum
Ne çıkar bizi anlamaktan.*

Bence Cansever'i anlamak için önce Tragedyalar'ı okumak gerekir. Aslında önce değil de öncelikli olarak. Tragedyalar'da kentli bir aydının kendisine dayatılan bütün değerlere kafa tutması yer almaktadır. Don Kişotvari bir kafa tutmadır bu. Sonuçsuz ama anlamlı. Baksanıza şu dizelere;

*Direnmek elinizdeydi, bu neydi
Çünkü ey paralar, bültenler, sabah gazeteleri
Banka müdürleri, şirketler, tröstler ve karteller
Ey Papa XXIII. John, ey bütün din kitapları, nükleer denemeler
Ey sizi bir şeylerle durmadan değiştirenler...*

Anladınız mı? Hiç anlamadık! Anlasak böyle mi olurduk? Bakın birisi⁴ anlatmaya çalışıyor bize;

"Şiirde insanı yalnızlığa sürükleyen unsurların, modern şehir yaşantısına ait paradigmalar ve kapitalist sistemin yapıları olduğu öne sürülür. Bu bağlamda şairin koroya söylediklerinde, kentin kapitalist değerlerinin taşıyıcılarına karşı bir saldırının önerildiği anlaşılmaktadır. Kentli birey için öncelikli kurtuluş yollarından biri, kendisini özünden uzaklaştıran, sistemin bir parçası haline getiren düzene karşı direniş olacaktır."

Bir şairi tanımanın en iyi yolu nedir? Onun hakkında yazılanları okumak mı? Onun şiirlerini okumak mı? Yoksa onun sözlerine kulak vermek mi? Bence şiirleri. Okumak size kalıyor. Bitirmeden bir de kendine kulak verelim isterseniz, bakalım neler söylüyor⁵?

"Yalnızca şiir düşünüyorum. Biraz da tembellik denebilir, ama şiirden başka hiçbir yazı biçimi ilgilendirmiyor beni artık."

"Bize –isterseniz bana diyelim– bireyci diyen de oldu, toplumcu diyen de; varoluşçu diyen de oldu, gerçeküstücü diyen de; yani söylenmedik bir şey kalmadı, hepsi olduk. Bir insanda bunca şeyin toplanmasına imkan yok tabii."

"Her şair güzel bir şiirden etkilenir doğal olarak, etkiden de korkmamak gerekir. Ben aynı etkilenmeyi romandan, hikayeden, oyundan da çıkarabiliyorum."

"Günümüz şairleri şiirin huyunu ve soyunu pek iyi bilmiyorlar. Soyunu bilmiyorlar, çünkü Cemal'in (Süreya) yazılarında değindiği gibi, hep en son istasyondan atılıyorlar trene. Daha önceki kuşakların, bir önceki kuşağın yaptıklarını değerlendirmeden, en son atılımın arkasından gidiyorlar."

En son atılımın arkasından gitmek. Sanki Cansever bir şiir dersi değil bir yaşam dersi veriyor bu sözleriyle. Daha yazılacak çok şey var onun hakkında. Kısa sürede ve hasta hasta bu kadar deyip, onun dizeleriyle son verelim yazıya. Hem birayla başlamıştık, bu kez rakı olsun kadehlerde, inadına;

YERÇEKİMLİ KARANFİL

*Biliyor musun az az yaşıyorsun içimde
Oysaki seninle güzel olmak var
Örneğin rakı içiyoruz, içimize bir karanfil düşüyor gibi
Bir ağaç işliyor tıkr tıkr yanımızda
Midemdi aklımdı şu kadarıcık kalıyor.*

*Sen o karanfile eğilimlisin, alıp sana veriyorum işte
Sen de bir başkasına veriyorsun daha güzel
O başkası yok mu bir yanındakine veriyor
Derken karanfil elden ele.*

*Görüyorsun ya bir sevdayı büyütüyoruz seninle
Sana değişiyorum, sana ısınıyorum, bu o değil
Bak nasıl, beyaza keser gibisine yedi renk
Birleşiyoruz sessizce.*

4_ Balık, M. 2011. Edip Cansever'in Tragedyalar'ında Yalnızlık, Bunalım ve Yabancılaşma. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi 4-18, s. 7-23.

5_ Yaş ve Şiir Üstüne Söyleşi; Yöneten Tomris Uyar, Konuşmacılar Cemal Süreya, Edip Cansever, Turgut Uyar. Varlık Dergisi, Mart 1983.

Karakum Çölü Ağaç ve Gırımsı Ağaçları

Hazin Cemal GÜLTEKİN

Başlığı pek çok meslektaşımız, özellikle de gırımsı (kırımsı) ağaç nedir diye yadırgamıştır. Oysa konu Karakum çölünde, tanımlar da bizden biraz farklı. Orada 2 metreden boylu odunsu bitkilere; ağaç, ondan daha kısa odunsu bitkilere; kırımsı ağaç ve kapladıkları alan 0.5 ha'ı geçerse tokay (orman) deniyor ve bilimsel yayınlarda-yönetmeliklerde da böyle geçiyor.

İğdir ve Karaman'da küçük alanda yarı çöl koşulları hakim olsa da ülkemizde gerçek anlamda çöl bulunmuyor. Bu nedenle de Türk ormancısı çöl ve çöl bitkilerini pek iyi tanımıyor. Her Türk ormancısı gibi benim de çöl bitkileri ve kavramları ile karşılaşmam meslekte çalışmaya başladığım dönemde gerçekleşmiş bulunuyor. İlk kez çöl bitkilerine merak sarmam ilginç bir tesadüfle gerçekleşti.

Sultan dağlarındaki bozkır görünümlü alanlarda ardıç dikimi ile ilgili ön etütler yaparken; orada bulunan çobana araziye tanımlamasını, özelliklerini bize anlatmasını istemiştım. Ben bunu hep yaparım: Onlar yani Yörükler orada orman olmaz derse genelde olmaz. Çoban "bak şefim, şu karşıda bulunan sazaklığı görüyor musun? İşte oranın etrafındaki boş alanlarda toprak çok *yuka* oralarda büyük ağaçları yetiştiremezsiniz, orada

ardıç bile olmaz" dedi. Ben de "Sazak ne ola ki?" diye sordum. O da orada görülen karamuk, alıç ve kuşburnundan oluşan çalı kümesini gösterdi. Evet! Türkmenler'de böyle bir sözcük vardı ve kıraçtaki çalılığı tanımlıyordu.

Meraklı olduğumdan döner dönmez Türkmenistan'ın bitki örtüsünü, fidan üretimlerini ve ağaçlandırma çalışmalarını incelemeye başladım. Evet! Çöldeki en boylu bitki karasazaktı ve bu ağaç yer yer özellikle takır alanlarda ormanı yeşillikler oluşturabiliyordu. Bu olay; göç edeli 800 yıldan fazla olmuş Türkmenlerin hafızasının ne kadar güçlü olduğunun, kültüründen ve geçmişinden izler taşıdıklarının en büyük kanıtlarından birisiydi. Hayret ettim. Daha ilginç Türkmenler fidana şitil ya da çitil fidanlığa şitillik diyorlardı ve ben üniversiteye gidene kadar fidan sözcüğünü bilmiyor ona çitil diyordum. Çünkü

benim çocukluğum Almus'ta Türkmen-alevi köyünde geçmişti. Böylece Türkmenistan'a karşı ilgim daha da artmaya başladı. Türkmenistan'da tohum ekmeye; tohum ekimi, fidan şaşırtmaya: göçürmek ve ormana dikmeye de oturtmak diyorlardı. Bu durumda karasazak; 7-8 metre boy yaptığına göre o ekosistem için en fazla boya ulaşabilen bir ağaçtı.

Bir süre sonra Türkmen araştırmacılarının Türkiye'ye gelmeleri ve çöl bitkileri tohumlarını bana vermeleri ile birlikte uygulamalı bilgiye sahip olmaya başladım. Bu arada ilginç bir olay daha yaşandı: O zamanki AGM Genel Müdürümüz beni arayıp Iğdır Aralık'ta bir çalının olduğunu, çok kurak ve kumlu alanlarda sadece onun yetiştiğini ve adının da *Ephedra* (Türkçe adının da Ebu Cehil) olarak yöre ilgililerince tanımlandığını söyledi. Ardından bunun fidanlarını şimdiye kadar üretiminin başırlamadığını ve seri üretmemiz gerektiğini söyleyip beni bu işle görevlendirdi. Aralık'a o zamanki daire başkanımız Yunus Şeker bey ve şube müdürümüz Muhammet Saçma bey ile birlikte gittik. Tüm proje ve kayıtlarda *Ephedra* olarak geçen bu bitkiyi Muhammet bey görür görmez şüphelendi. Ben de aynı fikirdeydim bu bitki asla *Ephedra* değildi. Bu bitkiyi tanımasak da biz en azından *Ephedra*'yı biliyorduk. Konu bizim aldığımız örnekler üzerinden incelendiğinde yıllarca yanlış isimle adlandırıldığı çalının *Calligonum polygonoides* (gandım) adlı daha çok çöllerde yetişen bir cinsin türü olduğu anlaşıldı ve o yıl ilk defa seri üretime Eğirdir Orman Fidanlığında başlandı. İleriki zamanlarda da Türkmenistan'a 5 defa giderek Türkmenistan'ın: çöl, kumluk çöl, takırlar, şor alanlar, vahalar, akarsu ve göl kenarları, dağ etekleri, vadi içleri, alçak dağlar, yüksek dağlar ve kent peyzajını inceleme olanağına sahip oldum. Oradaki bitkilerin birçoğunun üretim ve fidanlık teknikleri üzerine Türkmenlerle birlikte çalıştım. Böylece konuyu Türk ormancıları ile paylaşacak cesareti kendimde gördüm.

Türkmenistan'ın düzlük formasyonunun esasını Sazak (*Holoxylon*) diye adlandırılan çöl bitkileri teşkil eder. Batılılar bu bitkiye *saxaul* adını vermişlerdir. Bu bitkiler kuraklığa, tuzluluğa, rüzgara ve düşük azot miktarına karşı çok toleranslıdır. Dalları boğum boğum, yaprakları çoğunlukla karşılıklı ve küçüktür. Çiçekleri tek tek, çevrel, hermafrodit ve her çiçek üzerinde iki tali yaprakçık bulunur. Meyve az etlenmiş tek tohumdan oluşur. Sazaklar genelde geç yaz ve güz döneminde çiçeklenirler ve tohumları kışın olgunlaşır ve yayılır. Çok derine giden kök sistemleri oluştururlar.

Sazak ormanları köylülerin yakacak odun, odun kömürü gereksinimlerini karşılaması nedeniyle fazlasıyla tahrip görmüştür. Sazak odunu kolay ve devamlı yanar, ağır olan odun kömürüne talep çok fazladır. Sazak ormanları yarattıkları mikro iklim koşulları nedeniyle bazı otlak bitkilerinin daha iyi yetişmesine olanak sağlar. Bunun yanında özellikle aksazak otlak hayvanlarınca da tercih edilerek yenir. Yalnız yeşilken sadece develer yerken kışın onun ince dalları deve, koyun ve keçilere yem olarak verilir. Toprak muhafaza açısından son derece önemli olan sazakların aşırı zarar gördüğü alanlara kumul hareketleri daha fazladır.

Sazaklar iyi yetiştirme ortamında ikinci yılda çiçeklense de kaliteli tohum tutumu 10-20 yaşlar arasında gerçekleşir. Yılaşırı bol tohum tutarlar. Genel olarak Kasım'da açan çiçekler Ocak ayında hızla olgunlaşır ve aşırı yel ile hızla etrafa yayılır. Tohumlar çok uzun mesafeler kat edecek şekilde küçük ve kanatlıdır. Sazak tohumları en fazla 5-6 aylık bir süre saklanabilir. Çimlenme engeli içermese de 1 aylık soğuk katlama uygulaması çıkışın tekdüze olmasını sağlar. Ağaçlandırmada 1 yaşlı fidanlar kullanılır.

Sazak yetiştirme ortamlarında gece ve gündüz arasındaki sıcaklık farkı yüksektir. Kumul alanlarda yıllık nispi hava nemi%3 den azdır. Yazın

bu oran %1'in altında bazen de sıfıra yakındır. Bunun yanında ilkbahar ve yaz mevsiminde şiddetli fırtınalar görülür. Yağışın çoğu kışın ve ilkbahar başlangıcındadır. Hava sıcaklığı -17 ile 45 °C, yıllık yağış ise 100-150 mm arasındadır. Sazak ağacının 10 ayrı türü Orta Asya'nın çöllerinde ve yarı çöl sahalarında yetişmektedir. Eğer kesilmez ve tahrip edilmezse aksazağın 30-40 yıllık karasazağın 30-60 yıllık ömrü vardır.

En yaygın olan tür aksazaklardır. Aksazaklar (*Haloxylon persicum*) 2-5 metreye kadar boylanabilen küçük ağaç ve çalı görünümüne bitkilerdir. Çok geniş bir alanı kaplamasına rağmen iyi nitelikli bir orman topluluğu meydana getirmezler. En iyi alanlarda Hektarda 400-500 adet ağaç bulunur. Daha çok hafif ve kumlu topraklarda yetişirler. Kökleri 6-8 metre derinliğe kadar gider.

Karasazak (*Holoxylon aphyllum*) diye adlandırılan ağaç türü ise genellikle çöl sahasının çukurluklarında, takır alanlarda ve vadi içlerinde bulunur. Karasazak killi, az tuzlu toprakları ve taban suyu yüksek yerleri sever. Karasazak görünümüyle de çok ilgi çekicidir. Küçük ormanlar oluştururlar ve yükseklikleri 5-6 metre bazı yerlerde ise 9 metreyi bulabilir. Oldukça kalın gövdeli olan bu ağaç türünün gölgesi seyrek fakat serindir.

Çerkez (*Salsola richteri*) çöldeki en kıymetli bitkilerden biridir. 2,5-3 m boyunda, kısa boylu bir ağaç olan çerkez, uzunca dolaşık dalları ve yeşil yapraklarıyla dikkati çeker. İki tür kökü olan bu ağacın dik kökleri 5-10, yana uzanan kökleri ise 3-5 metre uzunluktadır. Kum tepelerinde ve

kumla kaplanan takırlarda yetişen bu ağacın ömrü 20-30 yıl kadardır. Yeşil renkli yaprakları küçük ve büyük baş hayvanlar için önemli bir besin olmasının yanında, doğal etkilerle hareket eden kum tabakalarını sertleştirerek hareketini kısıtlar. *Salsola arbuscula* ise 50-120 cm boyundadır, 5-10 metre derine, 8-12 metre yatay giden bir kök sistemine sahiptir. 7-12 yıllık bir yaşam süresine sahiptir.

Borcok (*Ammodendron conollyi*) 3-7 m boyunda bir çöl ağacıdır. Tohumları böceklerle yayılır, Kökleri 4-6 metre derinliğe, ulaşabildiği bibe 15 metre yanal uzunluğa ulaşabilir. 30-40 yıllık bir yaşam süresi vardır. Bu bitki bazı yörelerde kutyan, sezek veya suyak olarak da isimlendirilmiştir.

Karakum çölünde çok karşılaşılan değişik bitkilerinden biri de gandımdır. Gandım (*Calligonum*) Karabuğdaygiller (*Polygonaceae* Juss.) ailesine ait, çöl, yarı çöl ve buralardaki kumul alanlarda yetişen bir çalıdır. Bu ailenin genellikle kuzey yarım kürede yayılış gösteren, 32 cinsi ve 800 dolayında türü mevcuttur. Kuzukulağı, labada ve madımak gibi birçok doğal sebze çeşidi bu ailenin üyesidir. Gandım dünya üzerinde Ermenistan, Nahcivan, İran, Irak, Suriye, Pakistan, Belucistan, Türkmenistan; Özbekistan, Kuzeybatı Hindistan'da ve tüm orta ve güney Asya'da kurak iklimin hüküm sürdüğü kumlu, çöl ya da yarı çöl alanlarda yetişir. Ülkemizde sadece Iğdır Aralık'ta yetişen bir türü vardır. Yayılış alanındaki ortalama yıllık yağış 100-300 mm. arasındadır.

Gandım, suyun kıt olduğu yetişme ortamında sosyal yaşantı için oldukça önemli bir bitkidir.

Onun odunundan doğrudan yakacak olarak yararlanıldığı gibi, elde edilen kömür demir ve altın eritmede kullanılır. Çiçeklerinden çay demlenir. Yine çiçekleri, yeni oluşan meyveleri, genç sürgünleri ve yaprakları doğrudan sebze olarak ya da sebze yemeği yapılarak kullanılır. Çiçekleri, genç meyveleri, yaprakları ve genç sürgünleri; büyükbaş ve küçükbaş hayvanların önemli bir besin kaynağıdır. Birçok organı yerel halk tarafından, ülsere karşı, şeker hastalığına karşı (çiçekleri), iltihap giderici gibi birçok alanda tıbbi amaçla kullanılır. Su kaynaklarının kum hareketlerinden korunmasında yararlanır. Yabanıl yaşam için barınma ve beslenme ortamıdır. En önemlisi de kumul hareketlerini durdurmada kullanılabilecek ender bitkilerden birisidir. Yetiştirme ortamı uç iklim değerlerine ve toprak koşullarına çok dayanıklıdır. Gandım tohumları 5 yıldan fazla bir süreyle (soğuk hava depolarında) saklanabilir. Ekimden önce 2-3 aylık bir soğuk katlama uygulaması yapmak ya da güz ekimini tercih etmek gerekir. Fidanları 1 yaşlı olarak kullanılır.

Calligonum junceum: Çok yıllık küçük bir çalıdır. Genelde 35-100 cm arası boya ulaşır. Nisanda çiçek açar, meyve 8-10 mm uzunlukta, 5-7 mm genişlikte, olgunken kırmızımsı kahverengindedir. Taşlık yamaçlarda, kireçtaşı sahalarında, çakıllı kumlu alanlarda ve killi düzlüklerde yaşar. Orta Asya'da (Aral Gölü, Balkaş bölgesi, Kızılkum ve Karakum çöllerinde yetişir. Tianşan, Mogolistan, Kuzey Afrika'da Sahra çölünde ve Çin'de bulunur.

Calligonum leucocladum: Yaşlı dalları parlak yeşil renkli çok yıllık çalıdır. Çiçeklenme ve meyve olgunlaşması Mayıs Hazirandır. Hareketli ve yarı hareketli kumul alanlarda bulunur. Orta Asya'da, Kızılkum, Karakum çölleri ve Çin'de yetişir.

Calligonum microcarpum: 1 metreye kadar boylanabilen çok yıllık bir çalıdır. Çiçeklenme Nisan Mayıs, meyve olgunlaşması Mayıs Haziran aylarıdır. Orta Asya çölleri için endemik bir türdür.

Calligonum setosum: 2-3 metre boylanabilen bir çalıdır Gövde yeşil-gümüşidir. Çiçeklenme Mayıs, meyve olgunlaşması Mayıs-Haziran aylarıdır. Davar ve develer için bahardan Hazirana kadar iyi bir yem bitkisi olması yanında, kumlu alanların öncü bitkisidir.

Populus diversifolia: 20 metre boylanabilen 60

cm çap yapabilen bir ağaçtır. Çiçeklenme Şubat-Nisan aylarıdır. Yumuşak odunlu hızlı büyüyen bir ağaçtır. Kerestesi bina inşaatlarında kullanılır. Nehir kenarlarında Amuderya (Ceyhun), Siriderya (Seyhun) ve Karakum deryası kenarlarında yetişir. Hafif tuzluluğa dayanıklıdır. *P. pruinosa* ile karışık olarak bulunur.

Ulmus densa: 5-15 metre boylanabilen geniş tepeli ağaçtır. Çiçeklenme ve meyve olgunlaşması Mart-Nisan, aylarıdır. Yavaş büyüyen çok dayanıklı bir oduna sahip olup geniş bir kullanım alanı vardır. Evlerin yanında, çiftliklerde mezarlıklarda dağlarda vadi içlerinde, çöl ve yarı çöllerdeki yerleşim alanları civarında dikim şeklinde ya da doğal olarak bulunur. *Ulmus pinato* ve *Ulmus ramosa* da benzer alanlarda yetişen diğer karaağaç türleridir. Karaağaç tohumları uzun süre saklanamaz. Çimlenme engeli içermeyen tohumlar toplamayı takiben bir gün suda bekletmenin ardından Nisan-Mayıs aylarında ekilirler. Ağaçlandırma çalışmalarında 1 yaşlı fidanlar kullanılır.

1. Gültekin, H. C., 2011, Çöllerin Yeşil Örtüsü Ebuçhil Çalısı (*Calligonum polygonoides*), Orman ve Av Dergisi, Sayı:3, s 43-47 Ankara.
2. Gültekin, H. C., 2013, Türkmenistan'da Fidan Üretim Teknikleri, 100 s (basımda)
3. Koşak, F., 2008: Ahal Bölgesinin Bitki Örtüsü Özellikleri. www.turkbirlik.gen.tr
4. Hengafarin, H., Bahramnia, M. N., İran'da Uçucu Kumların Tespitinde *Holoxylon* Bitkisi İle Yapılan Çalışma. İÜOF Dergisi, Seri:B, Cilt:22, Sayı:2
5. Anonim, 2012, Taslama: Türkmenistan'da Tokay Şeridlerini Durnukly Dolandırmak. GİZ, Aşkabat
6. Anonim. 2011, Türkmenistan'ın Tokay Kodeksi, Türkmen Döwlet Neşriyat Gullugy Aşkabat

Bozayı

Ursus arctos L. 1758

Yrd. Doç. Dr. Nuri Kaan ÖZKAZANÇ

SİSTEMATİKTEKİ YERİ

Takım: Carnivora (Etçiller)

Familya: Ursidae (Ayıgiller)

Tür: *Ursus arctos* L, 1758 (Bozayı)

İng: Brown bear

Alm: Grizzlybär

Frn: Ours brun

STATÜSÜ

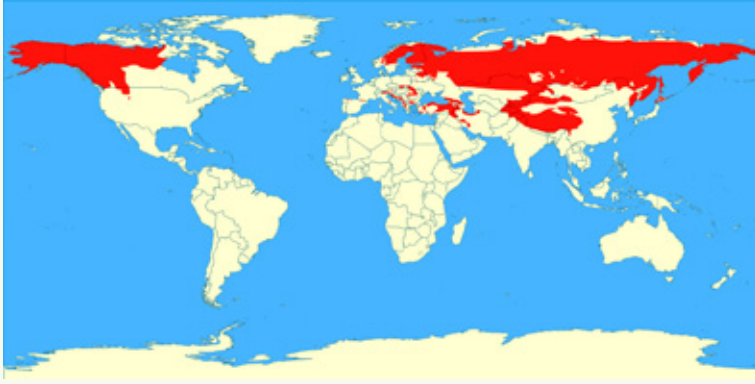
Bozayı IUCN'in kırmızı listesinde LC (Least Concern-Düşük Riskli) olarak sınıflandırılmıştır. Ayrıca bu tür CITES sözleşmesinin Ek II listesinde nesilleri mutlak olarak tükenme tehdidiyle karşı karşıya olmamakla birlikte, nesillerinin devamıyla bağdaşmayan kullanımları önlemek amacıyla ticaretleri belirli esaslara bağlanan türler arasında öngörülmektedir. Ayrıca bozayı Bhutan, Çin ve Moğolistan için

yine CITES Ek I listesinde nesilleri tükenme tehdidi ile karşı karşıya bulunan ve bu nedenle örneklerinin ticaretinin sıkı mevzuata tabi tutulması ve bu ticarete sadece istisnai durumlarda izin verilmesi zorunlu olan türler içerisine alınmıştır.

Ülkemizde ise son yıllarda nüfuslarının arttığı ancak hala korunması gereken türler arasında olduğu bilinmektedir. Bozayı ulusal ve uluslararası yasal düzenlemelerle koruma altındadır. Türün avlanması yasaktır. Bozayının korunmasıyla ilgili çalışmaları ülkemizde devlet eli ile yürütülmektedir. Ancak, yaşam alanının yok edilmesi ve yasadışı avcılık nedeniyle son 50 yıl içinde bazı alanlarda türün sayısı azalmıştır. Özellikle Doğu Karadeniz Bölgesi'nde insan-bozayı çatışması türün geleceğini tehdit etmektedir.

MORFOLOJİSİ

Türkiye'nin en büyük karasal memeli hayvanı olan bozayıların boyları baştan kuyruğa kadar ortalama 170-250 cm arasında değişmektedir. Ayaklarından sırt kemiklerine kadar olan cidago (omuz)

yüksekliği 85-150 cm arasındadır. Dişi ve erkeğin aynı yapı ve görünüşte olduğu bozayı da en önemli yapı farklılığı kiloda göze çarpmaktadır. Bir erkek bozayı yaşına ve mevsime bağlı olmak kaydıyla ortalama 150-545 kilo arasında bir ağırlığa sahip iken dişiler 80 ile 250 kg. arasında gelmektedir.

Başları vücutlarına oranla oldukça ufak olan bozayılar genellikle iri yapılı hayvanlardır. Gövde yapısı toparlak ya da silindirik biçimdedir. Alınları düz, kulaklar kısa ve yuvarlak olup başın her iki yanında yer alır. Ağız ve ve burun ileri doğru uzamış bir yapıdadır. Oldukça kaslı bir yapıya sahip olan boynu kısadır. Gözler çukur şeklinde olup başın önünde ve birbirlerine nispeten yakın bir pozisyonudadır. Bacaklar kısa, ayaklar 5 parmaklı, tırnaklar uzun ve kıvrık yapıdadır. Ön ayak tırnakları arakadakilerden yaklaşık olarak iki kat daha uzundur. Kuyruk oldukça kısadır.

Mevsimlere göre değişen kürkü pas sarısı, griden, koyu kahverengi hatta siyaha kadar değişik renklenmeler göstermektedir. Çoklukla boyun kısmında mevsimlere göre belirginleşen beyaz ya da açık kahverengi renkte bir halka bulunmaktadır. Omuz başlarında tüyler oldukça sıktır. Dişleri oldukça kuvvetli olmasına rağmen çok keskin değildir. Çenesinde simetrik dizilişli toplam 40 diş bulunur.

YAYILIŞI

Dünyanın en yaygın karasal memelileri arasında yer almaktadır. Avrupa ve Asya dışında Kuzey Amerika'da da geniş bir yayılışa sahiptir. Ancak geçmiş yıllarda oldukça yoğun bir popülasyona sahip olsalar da bugün için popülasyon seviyeleri oldukça düşüktür.

Ülkemizin bir çok yöresinde farklı popülasyonlarda bireylere rastlanmaktadır. İç Anadolu, Akdeniz ve Ege bölgelerinin bazı illeri ile Trakya bölgesinde bozayılar bulunmamaktadır.

Ayrıca Güneydoğu Anadolu'da Suriye sınırına yakın bazı alanlarda da bu türün varlığı tespit edilmemiştir. Başta Artvin olmak üzere, Karadeniz bölgesi boz ayının en yoğun olarak görüldüğü bölgedir. Bu bölgede sık sık yerleşim yerlerinin yakınlarına gelerek maddi zararlar verdiği kayıt edilmektedir. Ülkemizdeki popülasyon sayısının 3000 bireyin altında olduğu tahmin edilmektedir.

YAŞAM ALANLARI

Gündüzleri çoklukla zor girilebilen sık orman arazilerini tercih ederler. Havanın karamaya başlaması ile birlikte daha aktif faaliyete geçerek yerleşim yerlerine kadar yaklaşabilirler. Bozayılar alıştıkları mntikaları rahatsız edilmedikleri sürece terk etmezler ve günlük gezintilerinde her zaman giderken kullandıkları yoldan dönerler.

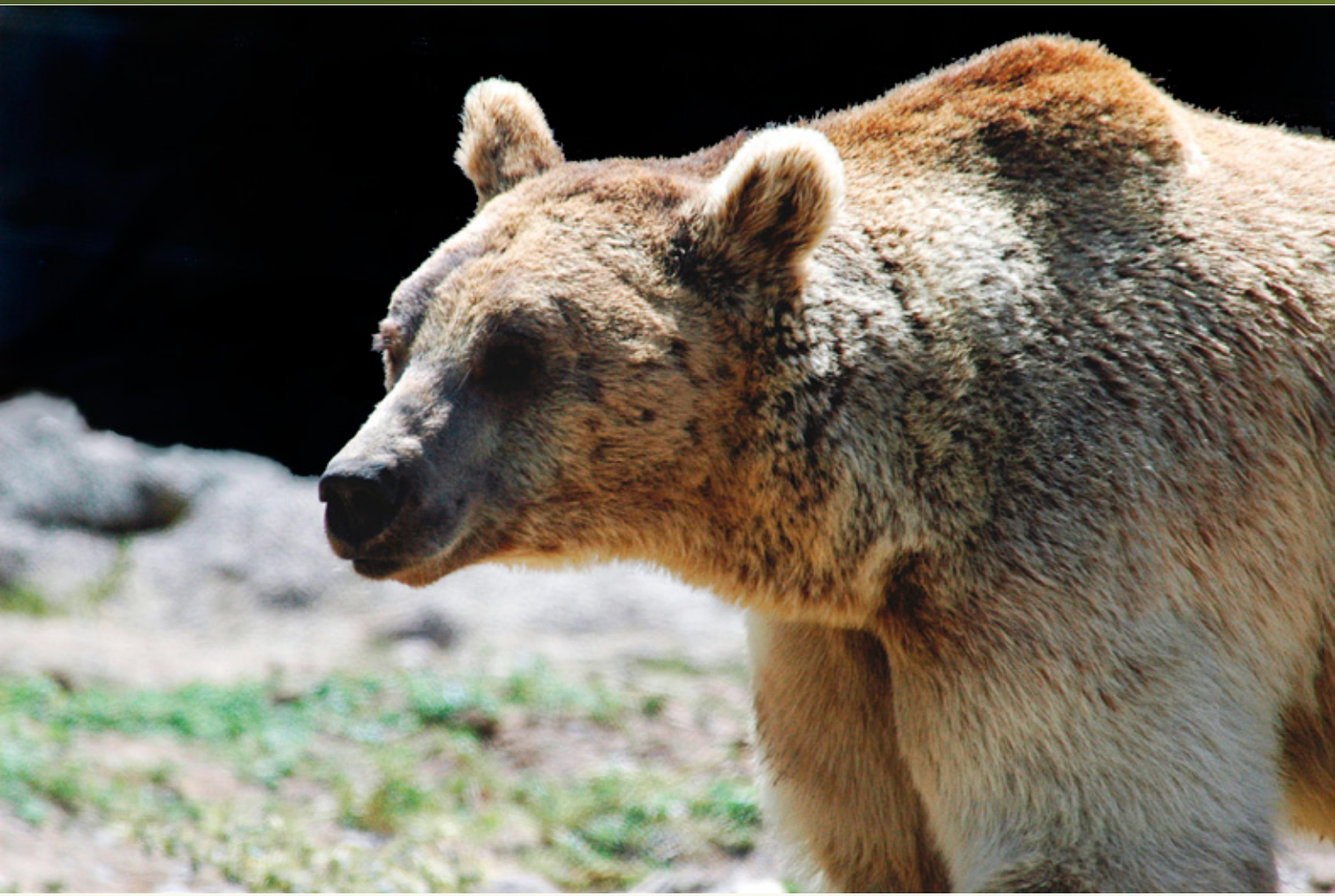
Geniş yapraklı ve karışık ormanlar, bodur bitkiler ile örtülü çıplak araziler, stepler ve sarp dağlar en önemli yaşam alanlarıdır. 2800 metre rakıma kadar yaşayabilmekle birlikte, 5000 metreye kadar yaşadıkları da tespit edilmiştir. Bir boz ayının yaşam alanı 2.000 kilometrekareye kadar ulaşabilmektedir.

BESİNLERİ

Her ne kadar carnivor (etçil) bir hayvan olsa da bozayı, besin rejimini omnivor (hem etçil hem otçul) olarak geliştirmiştir. Ancak besin bulduğu sürece herbivor (otçul) beslenme rejimini tercih etmektedir. Kış mevsiminde uykuya yatmayı tercih eden bir tür olduğu için özellikle yaz sonu ve sonbahar beslenmesi bozayı için çok önemlidir. Çünkü bu dönemde yediği besinler ile vücudunda depoladığı yağları kış boyunca tüketecektir. Bu bakımdan bozayının besinleri mevsimlere göre oldukça değişiklik göstermektedir.

Kış uykusunun ardından uyanan bozayılar bu mevsimde ilk olarak yosunlar, küçük taneli

meyveler ve küme halinde bulunan karıncalar ile beslenirler. Bu yiyecekler onlar için bir müşhil niteliğindedir. Bu mevsimde çok aç ve zayıflamış olan bozayılar ihtiyaç duydukları proteinleri karşılamak için yabani ve evcil hayvanlara saldırırlar. Çünkü henüz asıl besinleri olan taze yabani meyveler oluşmaya başlamamıştır.

Genel besinlerine bakıldığında otlar, bitki kökleri, yabani meyveler (elma, armut), meşe, kayın tohumları, mantarlar, yine yabani üzüm, tahıllar bitkisel besinlerini oluşturmaktadır. Bozayının hayvansal besinleri içinde ise karıncalar, yaban domuzu yavruları, geyik, karaca, tavşan ile bazı kuşlar ve bunların yumurtaları yer almaktadır. Ayrıca tüm evcil kümes, büyük ve küçükbaş havanlar da bozayının besinleri içinde yer almaktadır. Besin eksikliği durumunda ladin, göknar ve çam ağaçlarının kabuklarını yalayarak sıızan öz suları ve reçineleri yerler. Bozayılardan en çok sevdikleri besinlerden bir tanesi de balıdır. Gerek yaban gerekse de kültür arılarının kovanlarını parçalayarak balları toplar ve yerler.

Avlarını genellikle sesiz bir şekilde arar ve saklandığı yerden saldırır. Her ne kadar insanlardan ürken ve kaçan bir yapısı olsa da yanında yavrusu varken ya da çok acıkmış iken tereddüt etmeden insanlara saldırırlar.

BİYOLOJİSİ

Mayıs ayın itibarıyla çiftleşmeye başlayan bozayılarda Temmuz ayına kadar çiftleşmeler görülmektedir. Gebelik süreleri 180-266 gün sürmektedir. Doğumun yaklaşması ile birlikte dişi bir mağara ya da gizlenmesinin uygun olduğu çukur bir yerde yosun ve kuru yapraklardan kendine bir yatacak bir yer hazırlar. Kış uykusu dönemine denk gelen Aralık ile Şubat ayları arasında kör, dişsiz ve tüysüz 1-4 adet yavru doğururlar. Yaş ilerledikçe yavru sayısı artmaktadır. Gençler 1-2 yavru yaparken yaşlılar 3-4 yavru yapabilirler. İlk doğan yavrular oldukça küçük adeta birer iri sıçan büyüklüğündedir. İlk mavimsi sarı renkte olan bu yavru aylar daha sonra kahverengi tonlara döner. Doğumdan

sonraki ilk 6 hafta sonunda yavrular oldukça gelişir. Bu dönemde yavrular süt ile beslenir. Yeni yavrular yaklaşık olarak 2,5 yaşına kadar anneleri ile birlikte yaşarlar. Doğum sırasında dişi bozayılar oldukça fazla bir efor sarf ederler ve vücut ağırlıklarının yaklaşık olarak % 40'a yakın bir kısmını kaybederler. Doğada ortalama 25-30 yıl esaret altında ise 40-50 yıl yaşayabilen bozayılar, 3 yaşına kadar olanlarına genç, 3-6 yaş arasındakilerine orta yaşlı, daha büyüklerine ise koca ayı denilmektedir. Bozayılarda 30 yaşa kadar doğum görülmektedir. Çiftleşme dönemi haricinde belli bir teritoryumda (yaşam bölgesi) tek başlarına yaşarlar.

Oldukça iyi yüzebilen ve tırmanabilen bozayılar yuvalarını ya da inlerini genellikle kuru yerlere, kaya kovuklarına, kök oyuklarına ve mağaralara yapmaktadır. Kış mevsiminin başlaması ile bozayılar dinlenme yerlerine giderler ve buradaki toprağı karıştırırlar. Kış uykusuna yatacak olan bozayılar inlerinde özel bir pozisyon alarak uykuya geçerler. Sırtını mağaranın bir duvarına dayadıktan sonra, başını oyluk arasına sokarak bir küre haline gelirler. Kış uykusu döneminde beslenmeyen bozayılar, yazın beslenerek vücutlarında depoladıkları yağlar ile yaşamaları için gerekli olan enerjiyi sağlarlar. Bu süre içinde bozayılar zaman zaman kalkarak su içebilirler. Bozayıların kış uykuları tam anlamıyla gerçek bir kış uykusu değildir. Bu süre içinde uykudan kalkarak dolaştıkları görülmektedir.

Bozayılar yavrularını çok iyi korurlar. Özellikle kurt sürülerine karşı oldukça etkili savunma yaparlar. Şu an için bozayıların tek doğal düşmanı insandır. Oldukça iyi gelişmiş görme, koku ve işitme duyusuna sahip olan bozayılar tahrik edilip kızdırılmadığı ya da yaralanmadığı sürece çekingen ve ürkek bir hayvandır. Ancak 30 metreden daha yakın olan ani karşılaşmalarda, önüne çıkıp engel olunması durumlarında ya da yavrularının yakında olması durumunda saldırganlaşırlar ve çok tehlikeli olurlar. Genellikle ufak cüsseli olan bozayılar irilere göre daha tehlikelidir. Yine yavrulu dişiler erkelere göre daha saldırgan olurlar.

Bozayıların popülasyonları ülkemizde ve diğer bir çok ülkede yaşam alanlarının hızla bozulması sebebi ile düşmektedir.

Yazıda kullanılan tüm fotoğraflar Dr. N. Kaan ÖZKAZANÇ tarafından çekilmiştir

DİĞER ADLARI

Batı Karadeniz'in bazı il ve ilçelerinde boyun kısmında bulunan kolyeye atfen, Boğmaklı, Tasmalı, Kordelalı veya Kemerli ayı denilmektedir. Kastamonu Ilgaz yöresinde iri bozayılar omuz başlarındaki sık tüylerden dolayı Yalılı ayı denilmektedir.

Karadeniz yöresinde Datvi (Gürcüce ayı) de denir. Yavrularına "palak" denir. Genel olarak ayı diye adlandırılır.

Kaynaklar

Çanakçıoğlu, H., ve Mol, T. (1996) Yaban Hayvanları Bilgisi. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın No:440, 550, İstanbul

Bora, M. E. (2001) Sürdürülebilir Avcılık İçin Temel Eğitim Kitabı. Orman Bakanlığı Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü Eğitim Yayınlar-1 ISBN 975-8273-32-9 Başak Matbaası, Ankara

Demirsoy, A. (1992) Yaşamın Temel Kuralları, Omurgalılar/Amniyota (Sürüngenler, Kuşlar ve Memeliler) Cilt-III / Kısım-II ISBN 975-7746-02-9 Ankara.

Demirsoy, A. (1996) Türkiye Omurgalıları Memeliler. Çevre Bakanlığı, Çevre Koruma Genel Müdürlüğü Proje No: 90-K-1000-90 ISBN: 975-7746-24-X Ankara.

Huş S. (1963) Av Hayvanları Bilgisi. İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları İ.Ü. Yayın No: 1036, O.F. Yayın No: 91 İstanbul.

<http://bozayi.net/turkiye-bozayilari>

<http://www.tramem.org/memeliler/?fsx=2fsdl17@d&ctu r=Bozay%C4%B1>

YİTİRDİKLERİMİZ

ADNAN CUVAŞ
ESKİŞEHİR – 1934
İ.Ü. ORMAN FAKÜLTESİ – 1965
ANKARA – 13.02.2013

ALİ OSMAN HASANBEŞEOĞLU
İSTANBUL – 1928
İ.Ü. ORMAN FAKÜLTESİ – 1951
ANKARA – 10.12.2012

ZEKAİ ORUÇ
BULANCAK - 1941
İ.Ü.ORM.FAK. - 1968
BULANCAK - 22.03.2013

*Sonsuzluğa uğurladığımız üyelerimize
Tanrı'dan rahmet yakınlarına ve meslek
kamuoyumuza başsağlığı dileriz.*

TOD - Türkiye Ormancılar Derneği
Tuna Caddesi No:5/8 Kızılay-ANKARA
Tel: 0312.433 84 13 Faks: 433 26 64

www.ormancilardernegi.org

Sayın Üyemiz,

Derneğimiz Banka Hesap bilgileri aşağıdaki şekilde değişmiştir:

ZİRAAT BANKASI ANKARA YENİŞEHİR ŞUBESİ
ŞUBE KODU: 471

NO:	HESAP ADI:	CİNSİ:	HESAP NO:	IBAN:
1	DERNEK	TL	5002	TR250001000471397751395002
2	DERNEK	EURO	5007	TR840001000471397751395007
3	İŞLETME	TL	5001	TR940001000471450795005001
4	İŞLETME	EURO	5003	TR400001000471450795005003

Bu hesaplara Türkiye'nin herhangi bir yerindeki Ziraat Bankası şubelerinden **hiçbir masraf ödemededen** Üyelik Aidatı ve RIXOS konaklama bedelini havale edebilirsiniz. Buna göre:

1) ÜYELİK AİDATLARI için;

Türkiye Ormancılar Derneği TR250001000471397751395002 nolu hesabına Üyelik Aidatı olarak yatırılması gerekmektedir.

2) RIXOS Otel konaklamalarında;

Yüksek sezonda (Nisan-Ekim Ayları)

Türkiye Ormancılar Derneği İktisadi işletmesinin Hesabına (TR400001000471450795005003) gecelik konaklama bedeli olarak 24 EURO, Türkiye Ormancılar Derneği TR840001000471397751395007 nolu hesabına BAĞIŞ olarak gecelik 6 EURO yatırılması gerekmektedir.

Düşük sezonda (Kasım-Mart Ayları)

Türkiye Ormancılar Derneği İktisadi işletmesinin Hesabına (TR400001000471450795005003) gecelik konaklama bedeli olarak 20 EURO, Türkiye Ormancılar Derneği TR840001000471397751395007 nolu hesabına BAĞIŞ olarak gecelik 2 EURO yatırılması gerekmektedir.

	KONAKLAMA AYLARI	GECELİK KONAKLAMA BEDELİ	BAĞIŞ	TOPLAM
YÜKSEK SEZON	NİSAN-EKİM	24 EURO	6 EURO	30 EURO
DÜŞÜK SEZON	KASIM-MART	20 EURO	2 EURO	22 EURO
IBAN		TR400001000471450795005003	TR840001000471397751395007	
HESAP DETAYI		TOD İKTİSADİ İŞLETMESİ	TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ	

Bu işlemler için Türkiye'nin tüm Ziraat Bankası şubelerinden herhangi bir masraf alınmayacaktır.